

Eindverslag archeologisch onderzoek

Tielt-Winge – Stenen Huis

Johan Claeys

2024

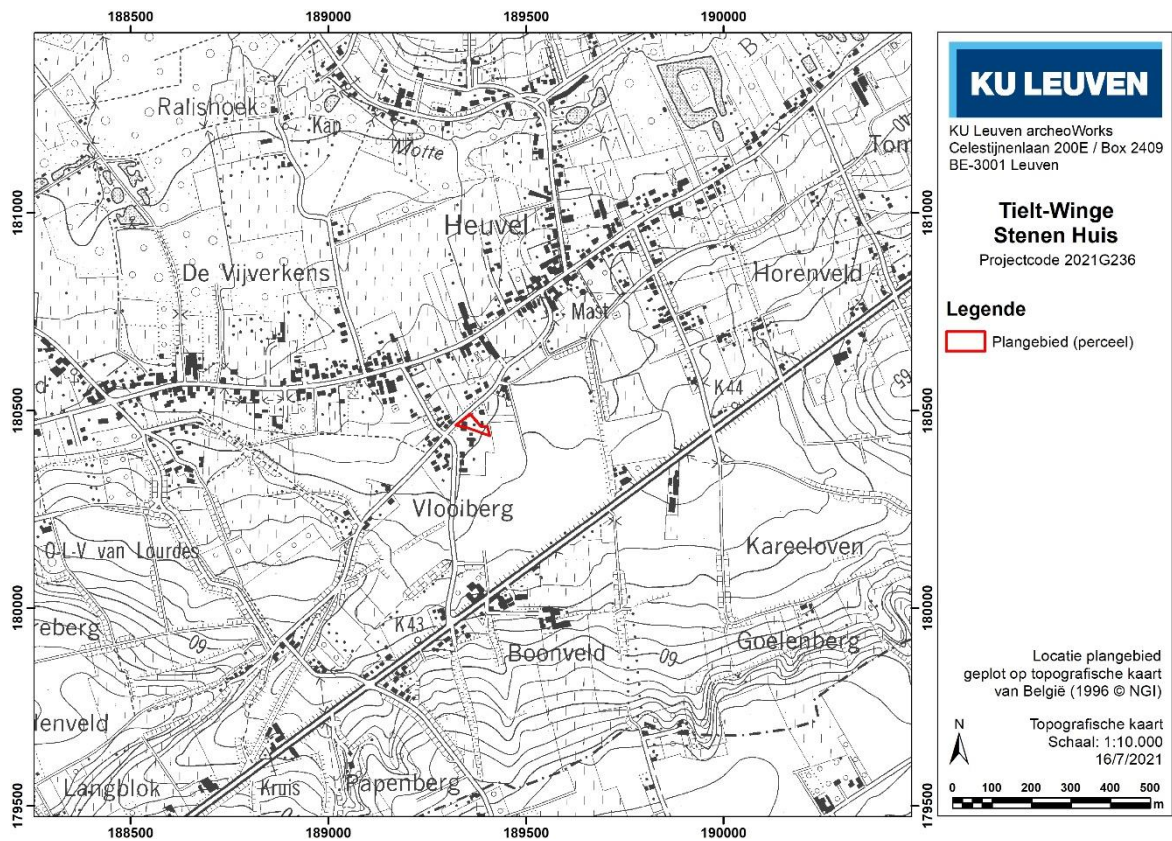
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	4
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Aanleiding onderzoek.....</i>	<i>7</i>
2	Bureaustudie.....	9
2.1	<i>Landschappelijk onderzoek</i>	<i>9</i>
2.2	<i>Historisch-cartografisch onderzoek</i>	<i>14</i>
3	Archeologisch veldwerk	20
3.1	<i>Onderzoeksstrategie</i>	<i>20</i>
3.2	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>22</i>
3.3	<i>Resultaten</i>	<i>23</i>
3.3.1	<i>Bodemopbouw (Bijlage 1)</i>	<i>23</i>
3.3.2	<i>Sporen en structuren (Bijlage 1)</i>	<i>24</i>
3.3.3	<i>Vondstmateriaal en monsters</i>	<i>34</i>
3.3.4	<i>Conservatie en restauratie</i>	<i>37</i>
4	Geofysisch onderzoek	38
5	Interpretatie veldwerk.....	40
6	Conclusies	41
6.1	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>41</i>
6.2	<i>Bewaring / deponering van het archeologisch ensemble</i>	<i>45</i>
6.3	<i>Samenvatting.....</i>	<i>46</i>
7	Bibliografie.....	47
	Bijlagen.....	48
	<i>Bijlage 1: Archeologische kaarten</i>	<i>49</i>
	<i>Bijlage 2: Sporenlijst</i>	<i>54</i>
	<i>Bijlage 3: Vondstenlijst</i>	<i>55</i>
	<i>Bijlage 4: Fotolijst</i>	<i>57</i>
	<i>Bijlage 5: Geofysisch verslag (Jo Peeters - arpdx.eu).....</i>	<i>62</i>
	<i>Bijlage 6: Bouwhistorische studie (Defillet e.a. 2019)</i>	<i>63</i>
	<i>Bijlage 7: Plannenlijst</i>	<i>65</i>
	<i>Bijlage 8: Figurenlijst</i>	<i>67</i>

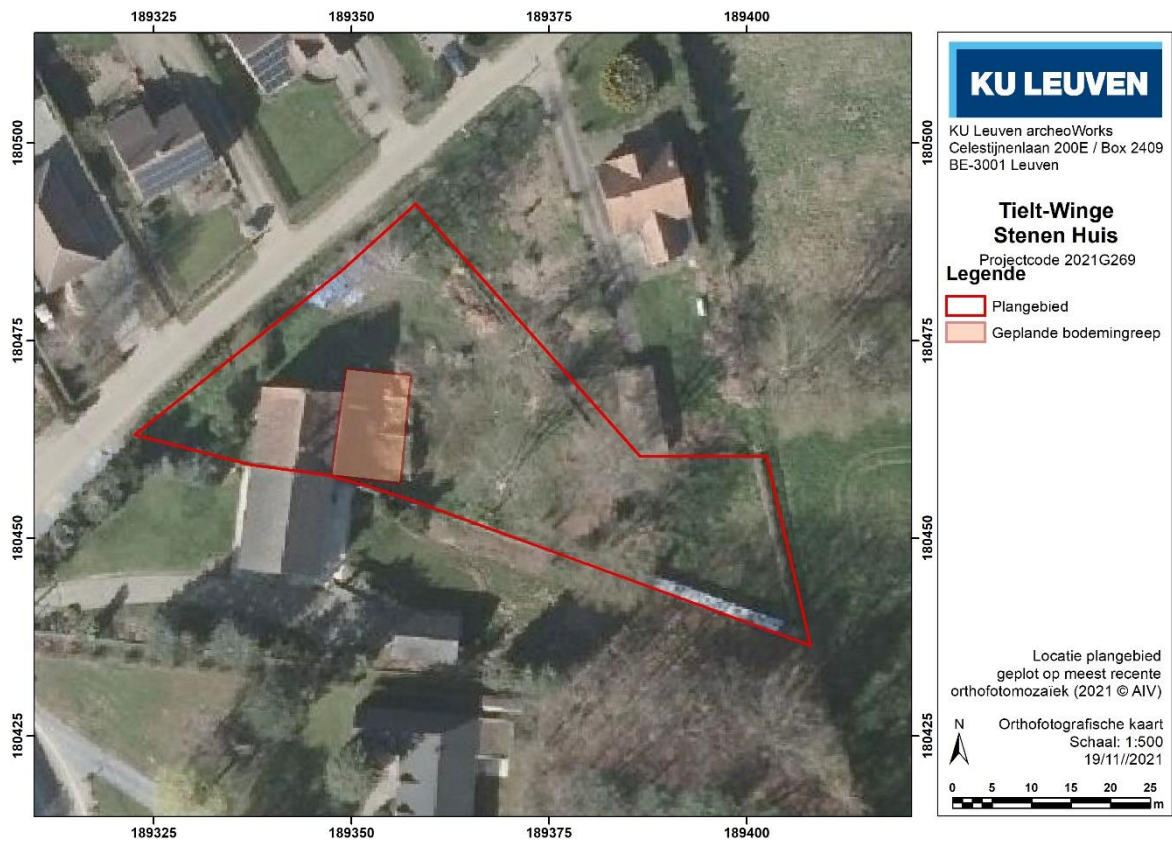
1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

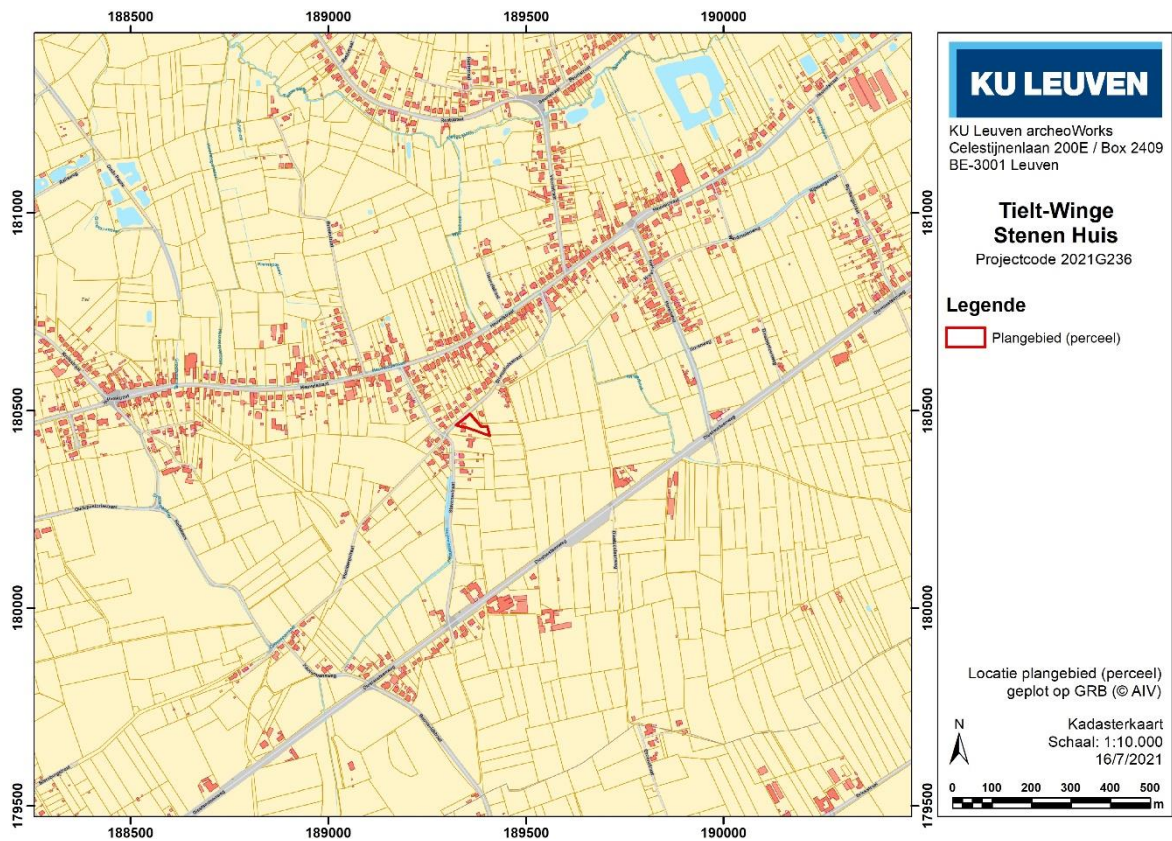
Projectcodes:	Toelating onderzoek wetenschappelijke vraagstelling: ID511 Bureastudie: 2021G236 Opgraving: 2021G269
Team:	Johan Claeys (erkend archeoloog 2017/180): projectleider Bart Robberechts: archeoloog Tonka Šoba: archeoloog Artem Ayvazyan: veldassistent Kobe Bettens: stagestudent
Locatie:	Stenenhuisstraat 4, 3390 Tielt-Winge Zie Figuur 1
Kadastrale gegevens:	Tielt-Winge 1 AFD Tielt / Sectie E / Perceelnr. 156F Zie Figuur 4
Coördinaten:	(<i>Bounding box</i> coördinaten – Lambert 72) Perceel: ZW: x = 189 322,62 m / y = 180 436,42 m NO: x = 189 408,09 m / y = 180 492,32 m Bodemingreep: ZW: x = 189 346,82 m / y = 180 454,63 m NO: x = 189 358,28 m / y = 180 471,55 m
Oppervlakte van het terrein:	Perceel: 1.780 m ² Bodemingreep: ca. 120 m ²
Data veldwerk:	Archeologische opgraving: 7-12 september 2021 Geofysisch onderzoek: 20 en 27 september 2021

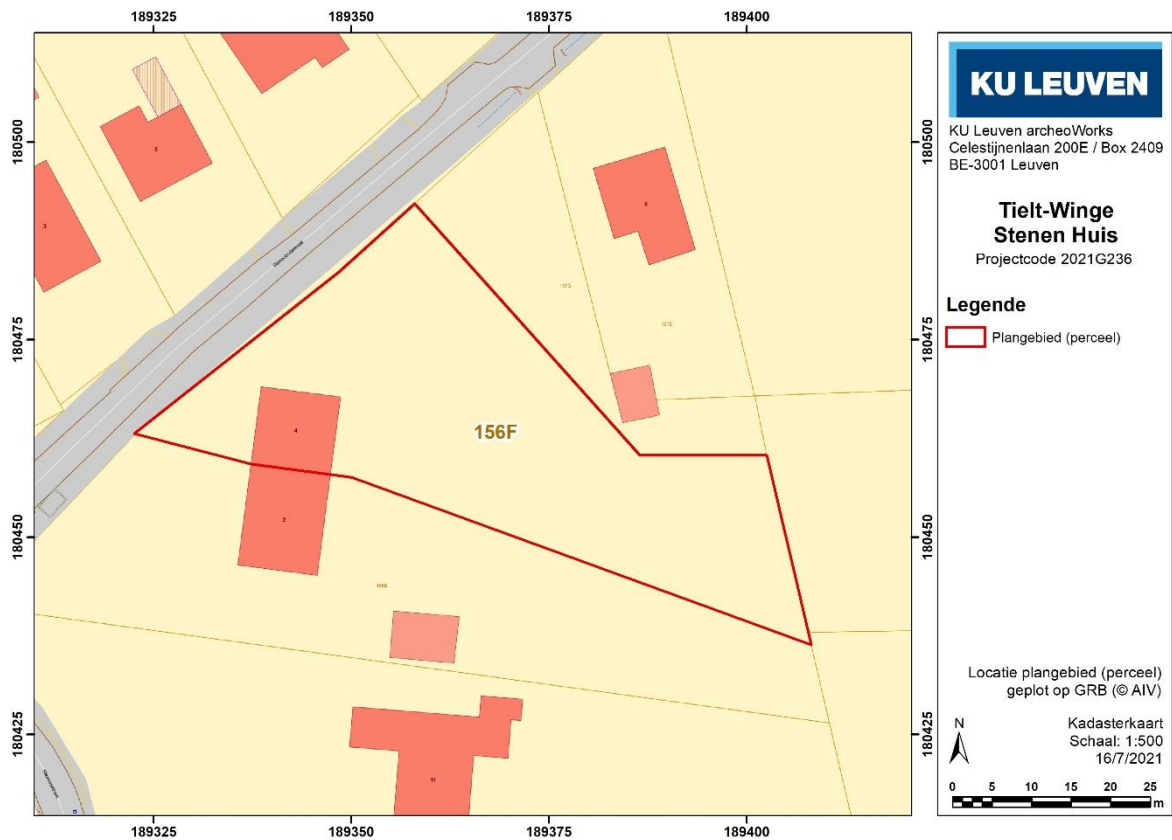
Figuur 1. Het plangebied geplot op de topografische kaart van België (© NGI), op schaal 1:10.000.

Figuur 2. Het plangebied geplot op de orthofotomozaïek van 2021 (© AIV), op schaal 1:500.

Figuur 3. Het plangebied geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV), op schaal 1:10.000.

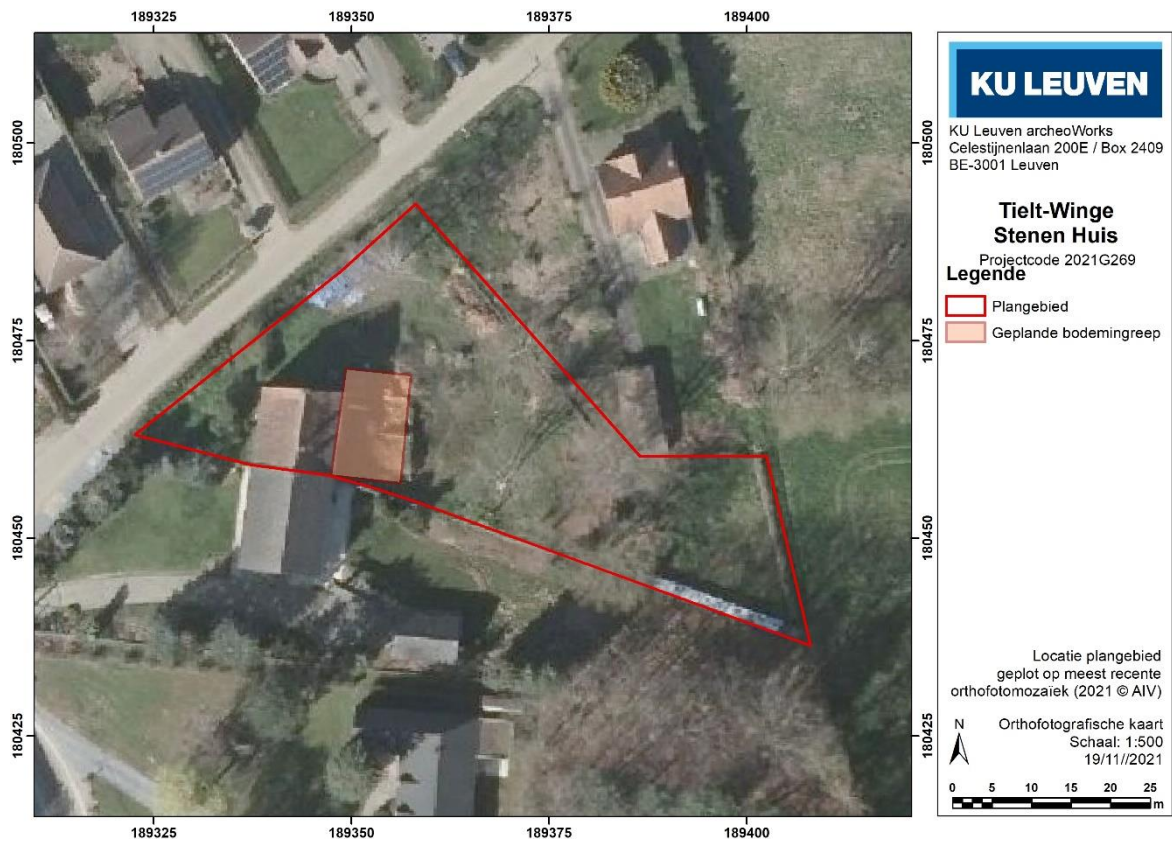
Figuur 4. Het plangebied geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV), op schaal 1:500.

1.2 Aanleiding onderzoek

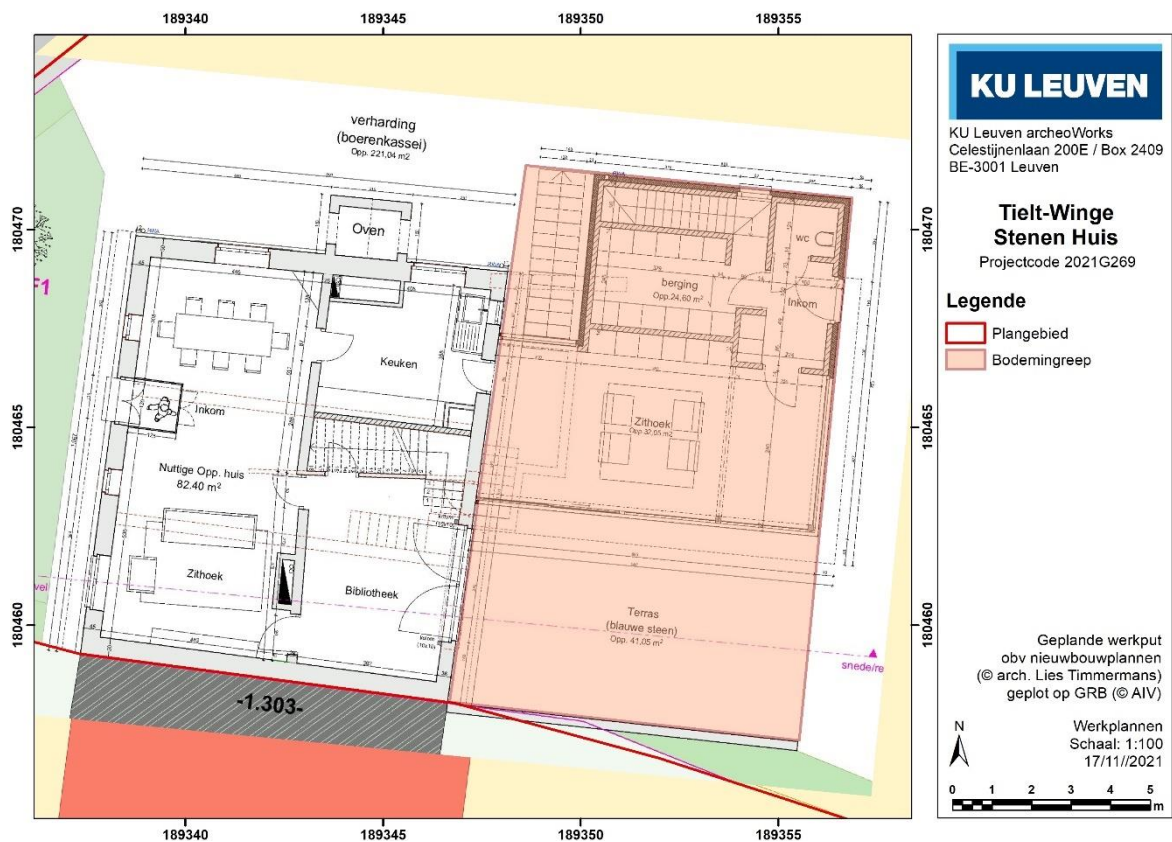
De huidige eigenaars kochten het (noordelijke deel van het) Stenen Huis in Tielt-Winge in 2017 en wensen het pand volledig te restaureren en deels te verbouwen om er zelf hun gezinswoning van te maken. Hiervoor deden ze beroep op architect Lies Timmermans voor het ontwerpwerk en assistentie bij het bouwhistorisch, materiaal-technisch, en stabiliteit-technisch onderzoek (Defillet e.a. 2019; zie ook § 0). Het algemene stabiliteitsonderzoek werd uitgevoerd door de firma IWS bvba. Dit onderzoek omvatte de algemene toestand van het gebouw en de ruwbouw, en spitte zich niet specifiek op interieur, schrijnwerk of houtwerk. Hiervoor kunnen in latere fase gespecialiseerde firma's worden aangeschreven. Belangrijk uitgangspunt bij het ontwerp is om het aangekochte linkerdeel van de voormalige afspanning terug in eervolle staat te herstellen, teruggrijpend naar vroegere reële situatie van het gebouw (Defillet e.a. 2019, 5).

Anderzijds zal er ook een uitbreiding nodig zijn om het gebouw te kunnen laten functioneren als woonst met het nodige moderne wooncomfort en hedendaagse technieken op vlak van verwarming en ventilatie (Defillet e.a. 2019, 5). Deze uitbreiding zal ten oosten aan het gebouw worden aangebouwd, overlappend met waar volgens de historische plannen en beschrijvingen ook in het verleden een deel van de afspanning stond (Figuur 5-Figuur 6). De aanbouw zelf wordt onderkelderd; ten zuiden ervan komt er een terras. Door de beperkte oppervlakte van de geplande bodemingrepen (ca. 120 m²) en van het perceel (1.780 m²) valt dit niet onder een verplicht archeologienotatetraject. Door de historische waarde van het pand werd er echter geopteerd om voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden een archeologisch onderzoek vanuit wetenschappelijke vraagstelling in te plannen. Hiervoor werd door archeologisch uitvoerder KU Leuven archeoWorks een toelatingsdossier ingediend, dat door het Agentschap Onroerend Erfgoed werd aanvaard (Toelating ID 511). Op basis van de resultaten van het archeologische onderzoek kunnen de nieuwbouwplannen nog worden aangepast om archeologische waarden te vrijwaren of beter te incorporeren in de nieuwe plannen.

In de Inventaris Bouwkundig Erfgoed is de 'Afspanning Het Stenen Huis' sinds 2009 opgenomen onder ID 200082 en het pand is sinds 2002 beschermd als monument, alsook als deel van een beschermd dorpsgezicht. Volgens het Gewestplan valt het perceel qua stedenbouwkundige bestemming in woongebied met landelijk karakter.

Figuur 5. Het plangebied en de geplande bodemingreep (rood), geplot op de orthofotomozaïek 2021 (© AIV).

Figuur 6. De geplande bodemingreep (rood) ten opzichte van het bestaande gebouw, geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV).

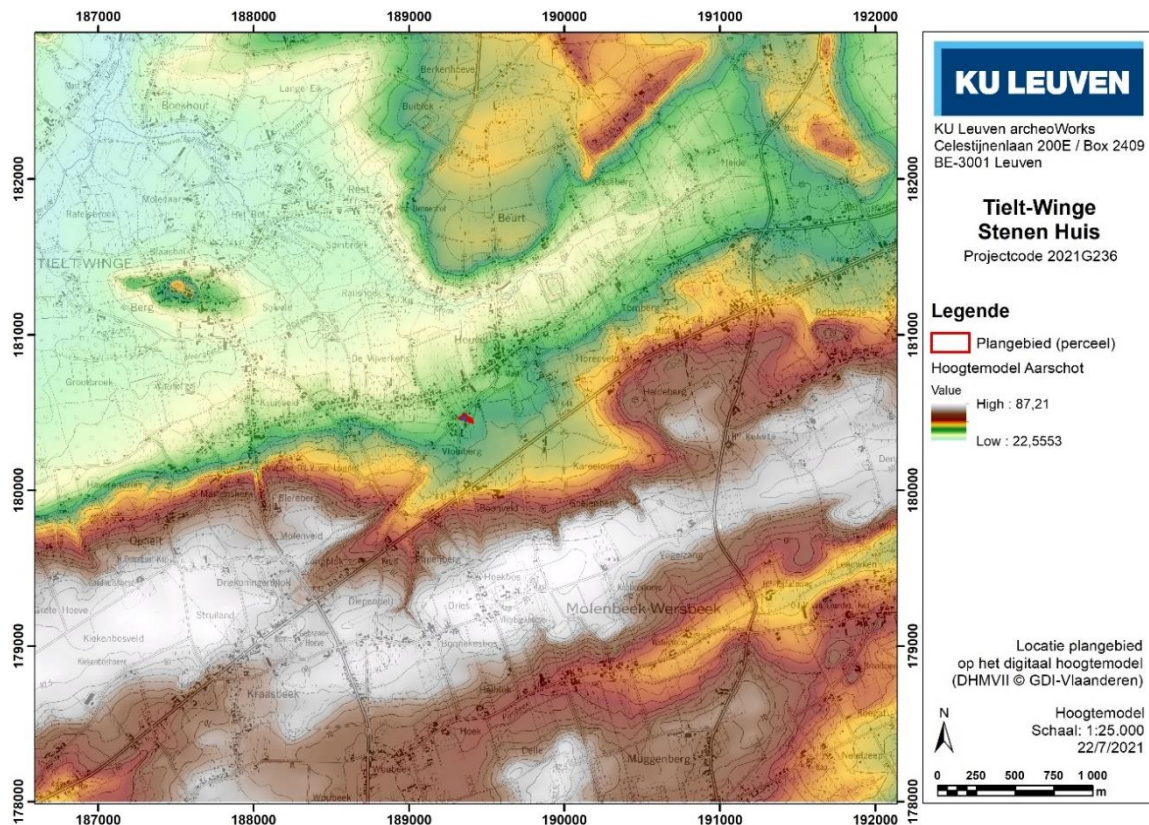
2 Bureaustudie

2.1 Landschappelijk onderzoek

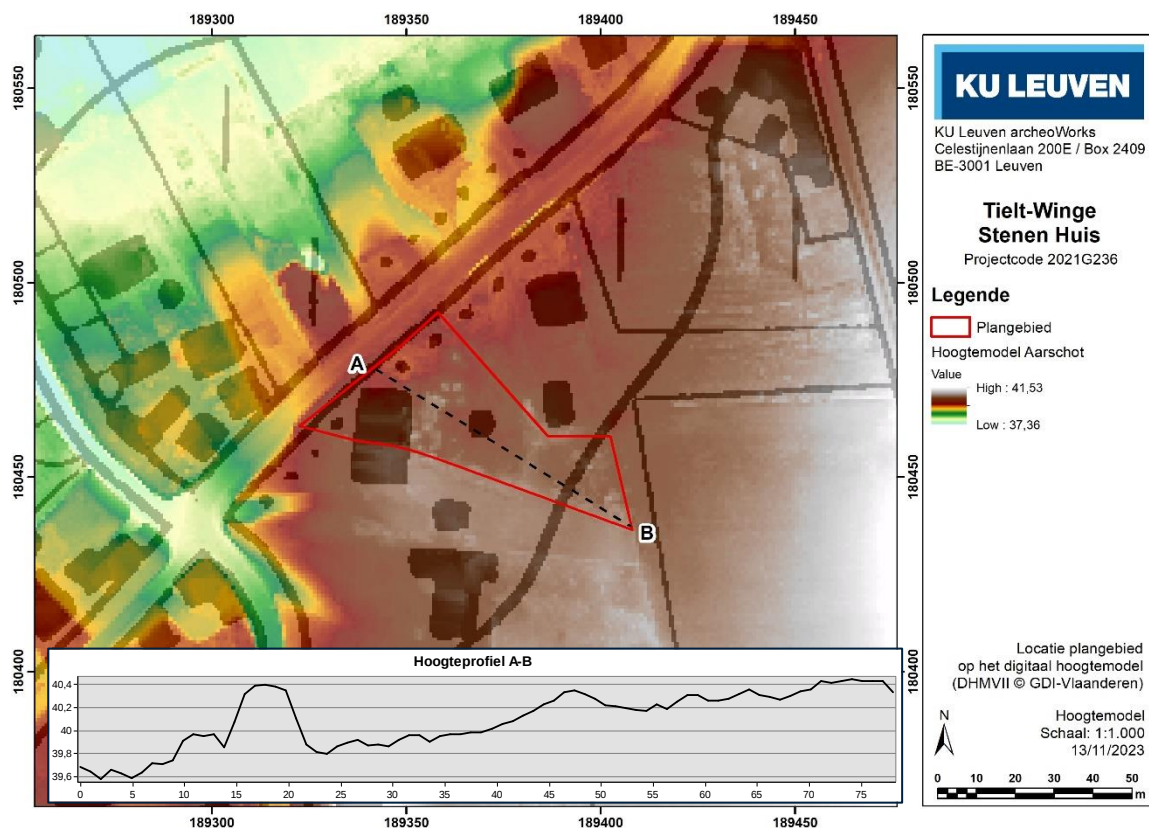
Het plangebied bevindt zich aan de zuidelijke rand van de vallei van de Tieltse Motte (op ca. 750 m afstand), maar qua hoogteligging ruim boven de overstromingsvlakte. Ten zuiden bevindt zich een zuidwest-noordoost gerichte heuvelrug die tussen Sint-Joris-Winge en Halen loopt (Figuur 7). Het plangebied zelf is relatief vlak, met hoogteverschillen variërend tussen de 39,6 en 40,4 m TAW (Figuur 8). De abrupte niveauverschillen zijn voornamelijk te verklaren door antropogene vergravingen en ophogingen, alsook puinheuvelds op het perceel van het Stenen Huis. Het landschap loopt van nature geleidelijk op in zuid(oost)elijke richting.

Het plangebied valt volgens de tertiairgeologische kaart (Figuur 9) binnen de Formatie van Diest, dewelke zich op relatief geringe diepte bevindt. Deze formatie bestaat uit groen tot bruin zand, heterogeen opgebouwd met meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke horizonten. Het kan worden gekenmerkt door een schuine gelaagdheid en glauconietrijke, micarische horizonten. De kwartairgeologische kaart (Figuur 10) toont hoe die bodem zich de voorbije 2,5 miljoen jaar verder heeft ontwikkeld. Ter hoogte van het plangebied wordt er in de hogere lagen gesproken van zandige tot zandlemige eolische afzettingen uit het Weichseliaan of mogelijk nog vroeg-holocene, mogelijk met daarbovenop wat hellingsafzettingen uit het quartair. Deze pakketten zijn homogeen bovenaan, mogelijk gevolgd door een alternatie van zand- en leemlagen. In het basisgedeelte, vanaf een diepte van 1,20 m onder het maaiveld, bevindt zich veel herwekt tertiair materiaal.

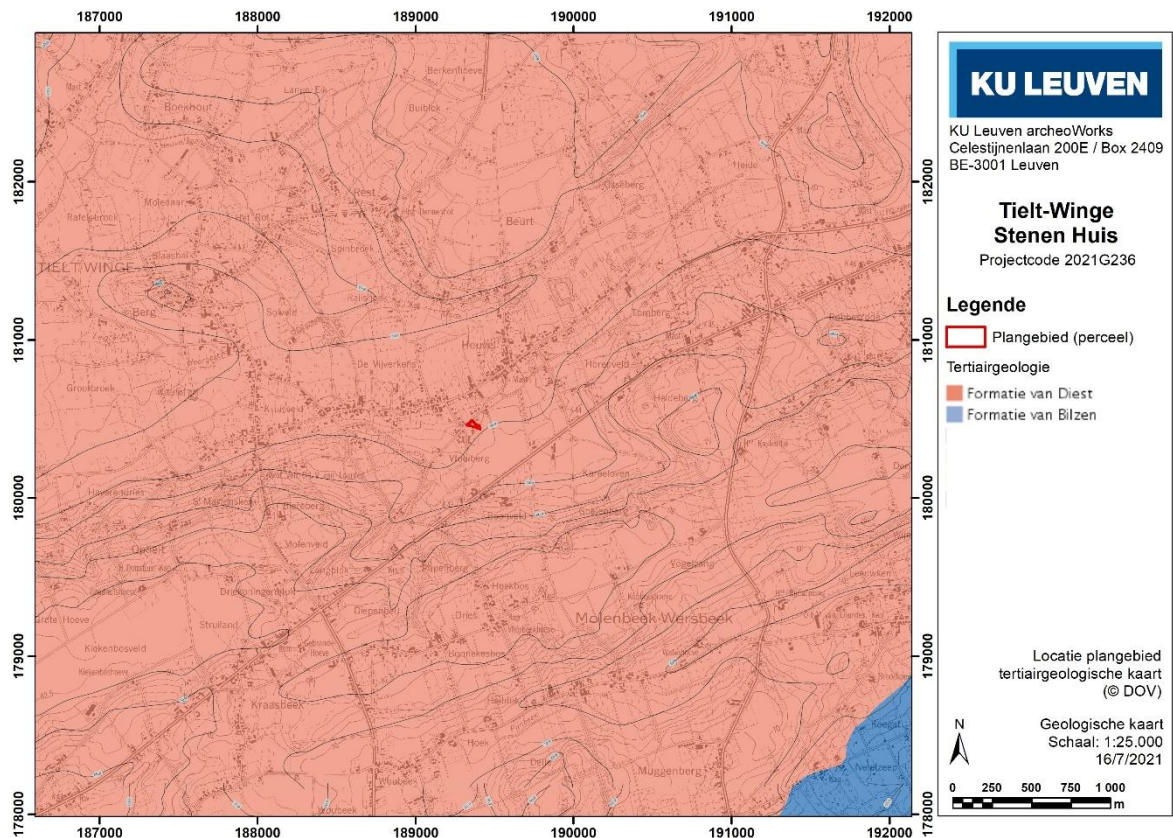
De Bodemkaart van België (Figuur 11) toont dat in de omgeving overwegend met het bodemtype wLcc rekening gehouden moet worden. Dit is een matig droge en zwak gleyige (c) zandleembodem (L) met een sterk gevlekte textuur bij de meer lemige sedimenten en verbrokkelde textuur B horizont bij de meer zandige sedimenten (c). Op geringe diepte (vanaf minder dan 75 cm onder het maaiveld) kunnen zich klei- en/of zandlagen aftekenen (w). Specifiek voor het plangebied is het plangebied echter gekarteerd als bebouwd ('OB'). Dit zou kunnen inhouden dat de gronden in sterke mate vergraven zijn door antropogene activiteiten, wat in het licht van het eeuwenlange bestaan van dit erf in het achterhoofd gehouden moet worden. Dit is zeker het geval voor de zone waar de bodemingreep gepland is.

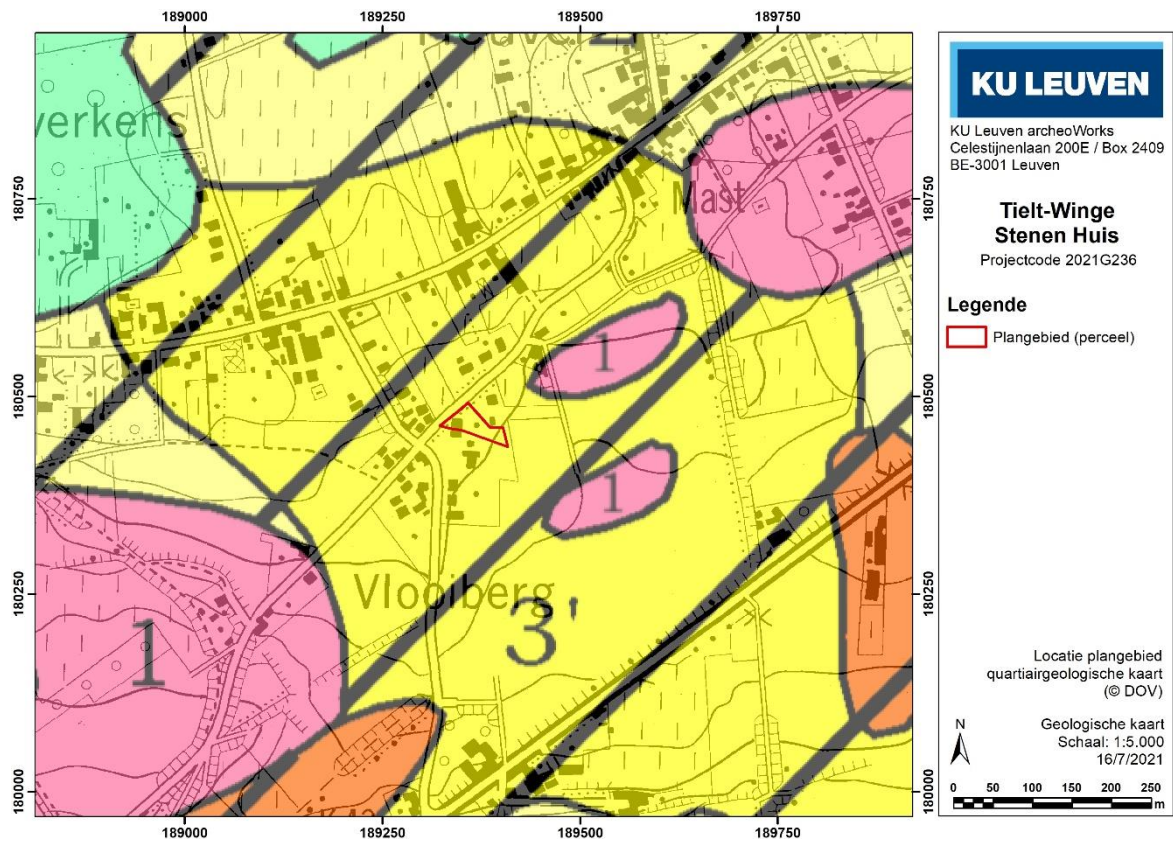
Figuur 7. Het plangebied geplot op het digitaal hoogtemodel (DHMV-II © GDI-Vlaanderen), schaal 1:25.000.

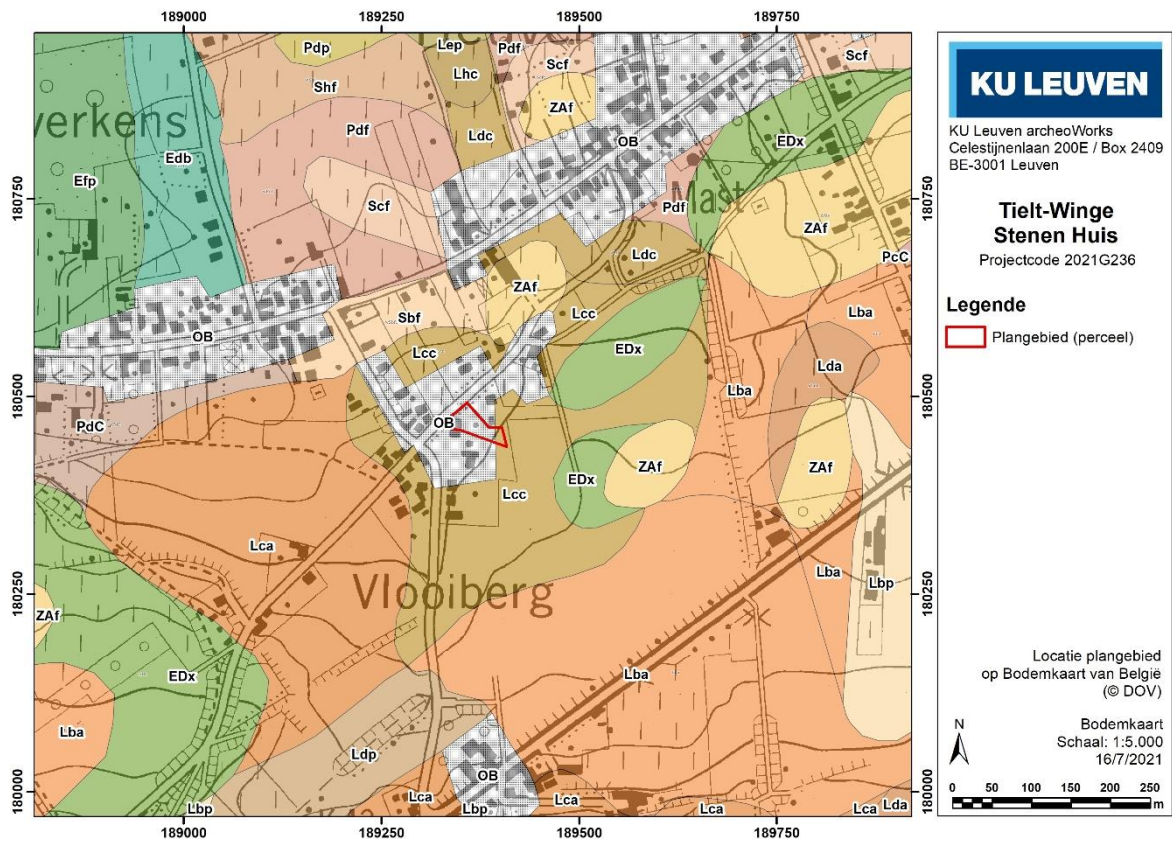
Figuur 8. Het plangebied geplot op het digitaal hoogtemodel (DHMV-II © GDI-Vlaanderen), schaal 1:1.000, met aanduiding van het hoogteprofiel A-B.

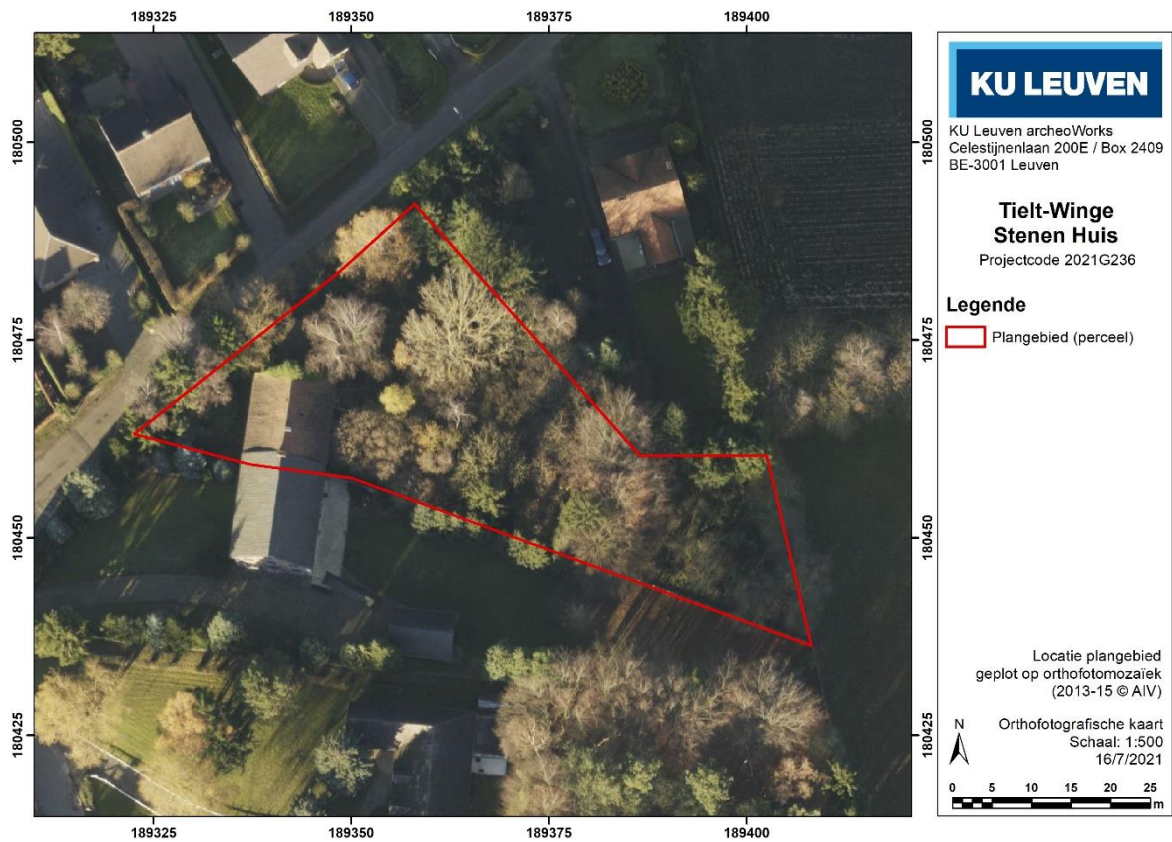
Figuur 9. Het plangebied geplot op de tertiairgeologische kaart van België (© DOV), schaal 1:25.000.

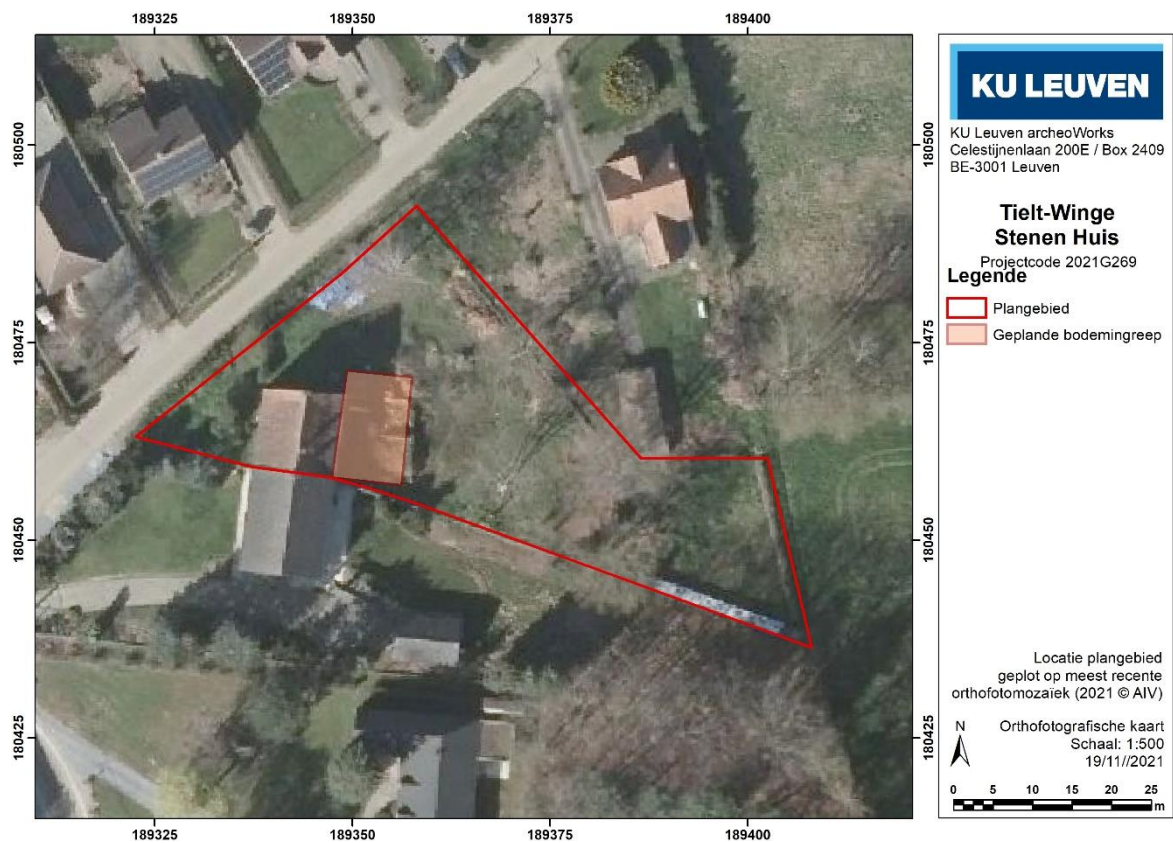
Figuur 10. Het plangebied geplot op de quaternairgeologische kaart van België (© DOV), schaal 1:5.000.

Figuur 11. Het plangebied geplot op de bodemkaart van België (© DOV), schaal 1:5.000.

Figuur 12. Het plangebied geplot op de orthofotomosaïek 2013-2015 (© AIV), schaal 1:500.

Figuur 13. Het plangebied geplot op de orthofotomozaïek 2021 (© AIV), schaal 1:500.

2.2 Historisch-cartografisch onderzoek

Binnen het plangebied is er nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, maar de bouwheer zelf (Tom Defiliet) heeft in samenwerking met de architect (Lies Timmermans) wel een (bouw)historisch en cartografisch onderzoek uitgevoerd naar de oorsprong van het Stenen Huis en het bijhorende, omgrachte erf. Het eponieme Stenen Huis, waarnaar de huidige Stenenhuisstraat is vernoemd, zou volgens de beschikbare gegevens in (bak)stenen vorm minstens teruggaan tot 1648. De ligging langs de toenmalige oude Leuvensebaan, tussen Leuven en Diest, maakte het een aantrekkelijke locatie voor een afspanning. Er was echter zeker een voorganger; minstens vanaf 1609 kwam het schepencollege hier ter plaatse bijeen *int leeuken*, een naam die ook nog in de 18^e eeuw zou doorleven als het *leeuwkenschhof* (Defiliet e.a. 2019, 7).

Op een tiendenkaart van 1717 is het Stenen huis voorgesteld als een omgracht complex met woonhuis, een viertal bijgebouwen en een waterput met hefboom (Figuur 14). Het bakstenen woonhuis valt op deze kaart met zijn rode kleur sterk op ten opzichte van de bijgebouwen, maar ook ten opzichte van omliggende woningen. Niet toevallig was dit voor de regio één van de eerste (bak)stenen woningen. Het rode ingekleurde dak verwijst wellicht naar het gebruik van tichelen, waarvan er een paar teruggevonden zijn in de kelder. Ook was het woonhuis toen mogelijk hoger en beschikte het over een thans verdwenen dakkapel (Defiliet e.a. 2019, 9-10). De overige bijgebouwen waren dus in andere materialen opgetrokken. De op de Tiendenkaart gebruikte kleuren lijken onder meer houtbouw en lemen vakwerkbouw te suggereren.

Een akte uit 1688 spreekt over een “*welgelegen huis in steen en met tichelen [...] genaemd den Roeden Lieuw*”. Dezelfde akte geeft wat meer inzicht met betrekking tot het omliggende erf en de bijgebouwen, waaronder een brouwerij, een duiventil, een schuur, stallingen en een schaapsstal. Het door water omringde erf besloeg een oppervlakte van een halve bunder (ca. 65 are) (Defiliet e.a. 2019, 9). Het bijgebouw rechts achteraan op de tiendenkaart zou kunnen overeenkomen met de brouwerij, aangezien deze eveneens een tichelen dak lijkt te hebben en zich vlakbij de waterput bevond. Het bijgebouw links lijkt uit twee verdiepingen te bestaan en beschikt over een eigen schoorsteen. Het is niet onmiddellijk duidelijk met welk bijgebouw dit zou overeenkomen.

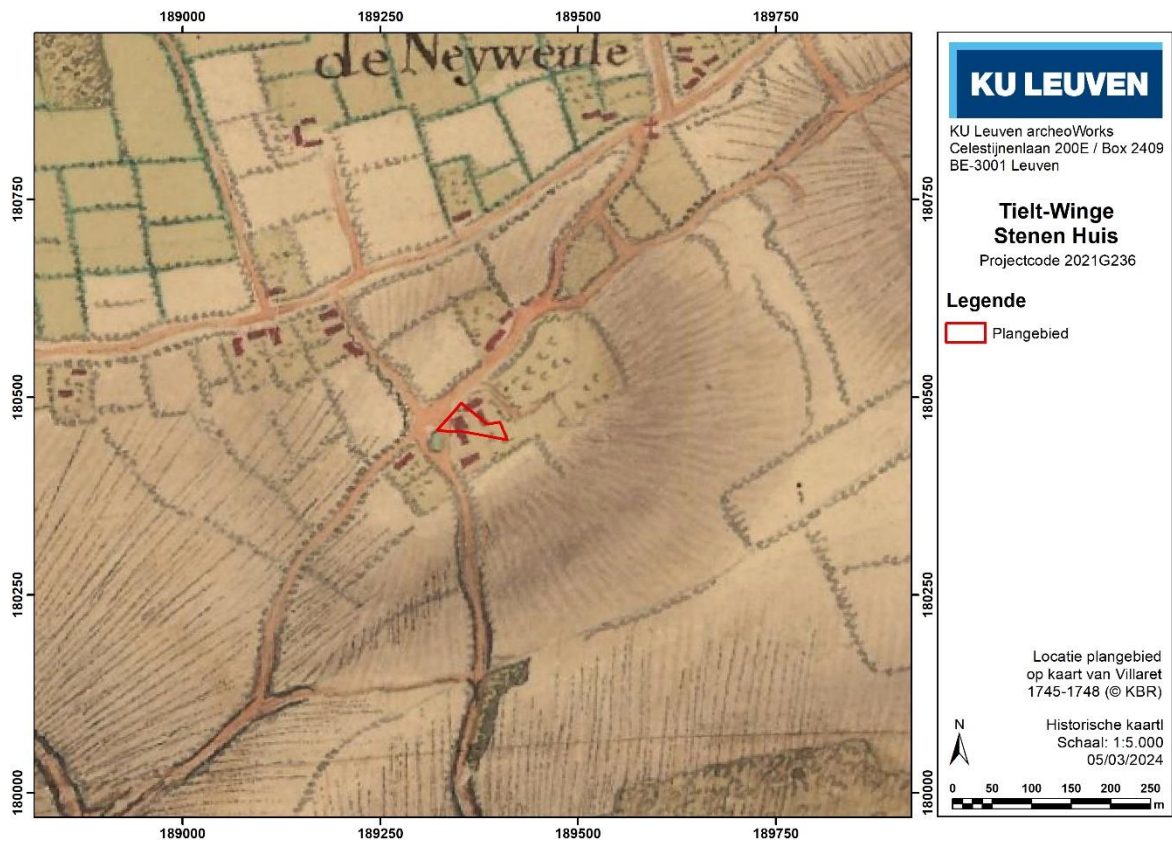
Eenzelfde basis configuratie is nog terug te vinden tot en met de Poppkaart in de tweede helft van de 19^e eeuw (Figuur 20). Op de kaart van Villaret (Figuur 15), die dateert uit de jaren 1745-1748, is de omgrachting niet te herkennen. Het bestaan ervan moet echter niet in twijfel getrokken worden, aangezien alle latere kaartmateriaal, zoals de 18^e-eeuws kaart van Ferraris (Figuur 16), alsook de 19^e eeuwse Atlas der Buurtwegen (AdB) (Figuur 17-Figuur 18) en kaart van Vandermaelen (Figuur 19), de layout van de Tiendenkaart bevestigen. Echter in tegenstelling tot de Tiendenkaart, waar een brugje over de continue omgrachting wordt gesuggereerd ter hoogte van het woonhuis, lijkt het in latere periodes eerder te gaan om een langere onderbreking in of afwezigheid van de gracht ter hoogte van het kruispunt van de Stenenhuisstraat (*Chantier n°16* op de AdB) en Stevensstraat (*Chantier n°17* op de AdB). Al het 18^e- en 19^e eeuwse kaartmateriaal toont een gebouwencluster bestaande uit een L-vormig hoofdgebouw (woonhuis met aanbouw) en 3 of 4 bijgebouwen in min of meer standvastige configuratie. Er is weinig extra informatie gekend over de exacte locatie, functie en bouwstijl van deze secundaire gebouwen doorheen de 18^e en 19^e eeuw. Ook de kadasterleggers leveren op dit vlak geen eenduidend antwoord op (Defiliet e.a. 2019, 13-16).

De kadasterleggers van het Steene Huis uit 1909 (Figuur 21) toont een aanpassing van de layout van de bijgebouwen, wat wellicht gepaard ging met de afbraak van de toenmalige slaapvleugel en de constructie van een nieuwe stal. Onder meer de aanleg van de beerbak (Figuur 22) en het kasseipad (zie § 3.3.2.5) kan ook uit deze periode dateren.

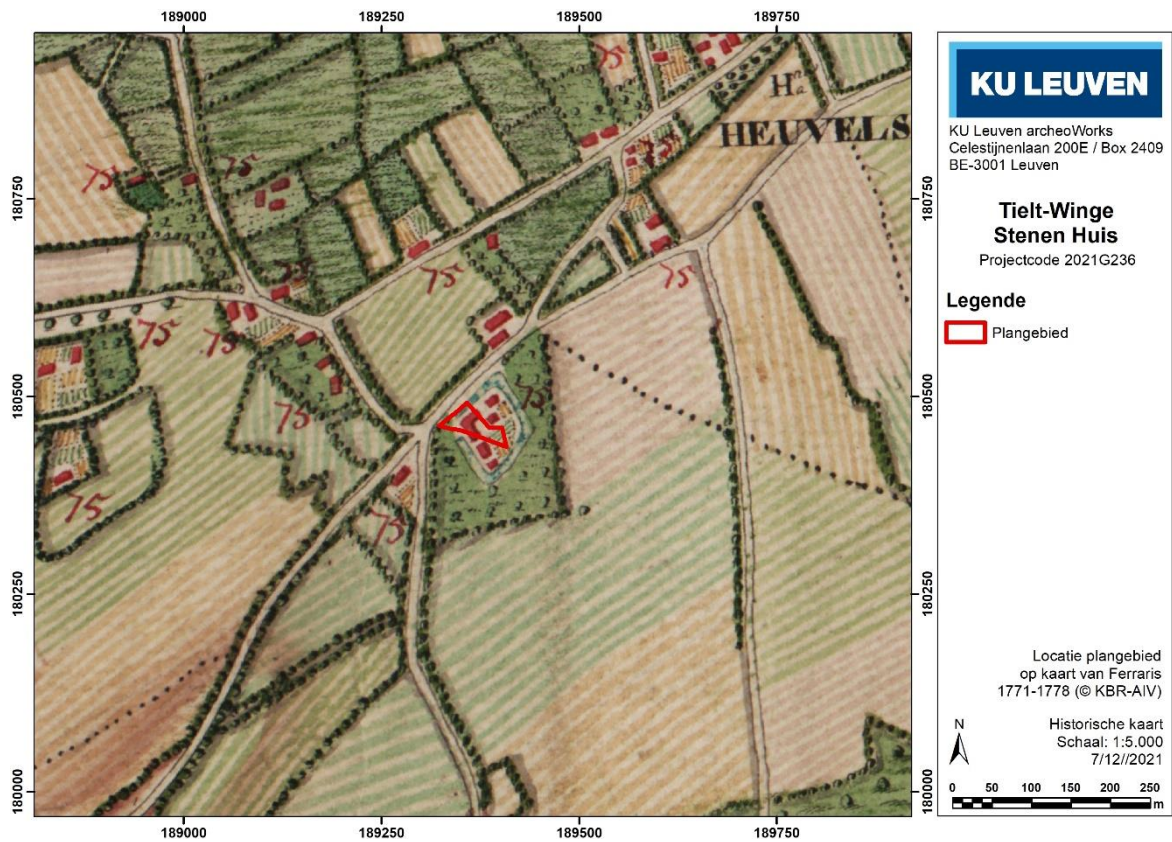
Het toenmalige bijhorende erf heeft een geschatte oppervlakte van 9.000 m²; het huidige plangebied is daar dus slechts een klein deel van. Enkele decennia terug werd het eigendom immers opgesplitst, wat resulteerde in ingrijpende wijzigingen. De omgrachting werd gedempt, de bijgebouwen gesloopt en het hoofdvolume in twee gesplitst. De rechterhelft werd met recuperatiemateriaal heropgetrokken en deels 'gefermettiseerd,' de linkerhelft bleef vrij intact bewaard. Van het oorspronkelijke L-vormige, zes traveeën brede en twee bouwlagen hoge woonhuis in traditionele bak- en zandsteenstijl resten momenteel de drie linkertraveeën. Dit deel zal met respect voor de geschiedenis worden gerestaureerd en terug in gebruik genomen worden als woonhuis. Aan de oostzijde komt een aanbouw, naar verwachting deels overlappend met de toenmalige oostelijke aanbouw (de vermoedelijke slaapvleugel) van het oorspronkelijke L-vormige hoofdgebouw.

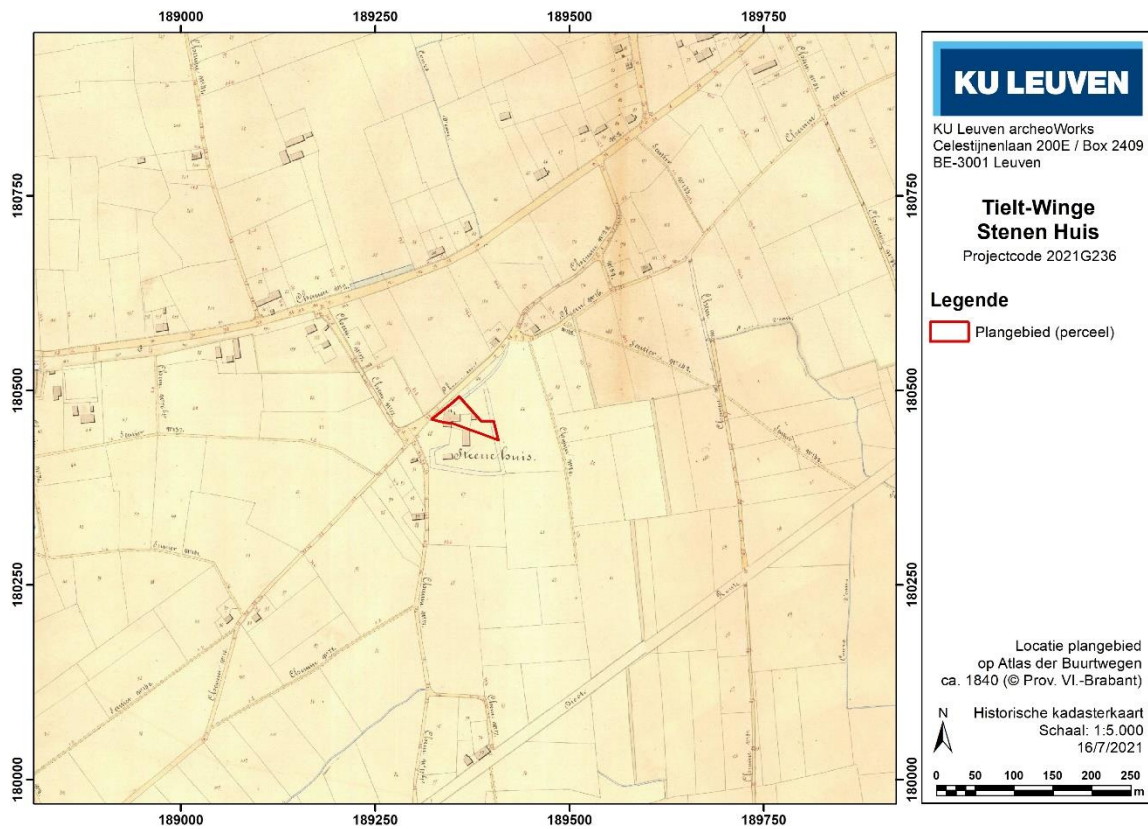
Figuur 14. Het Stenen Huis zoals afgebeeld op een Tiendenkaart uit 1717 (Defille e.a. 2019, 9, zie Bijlage 6).

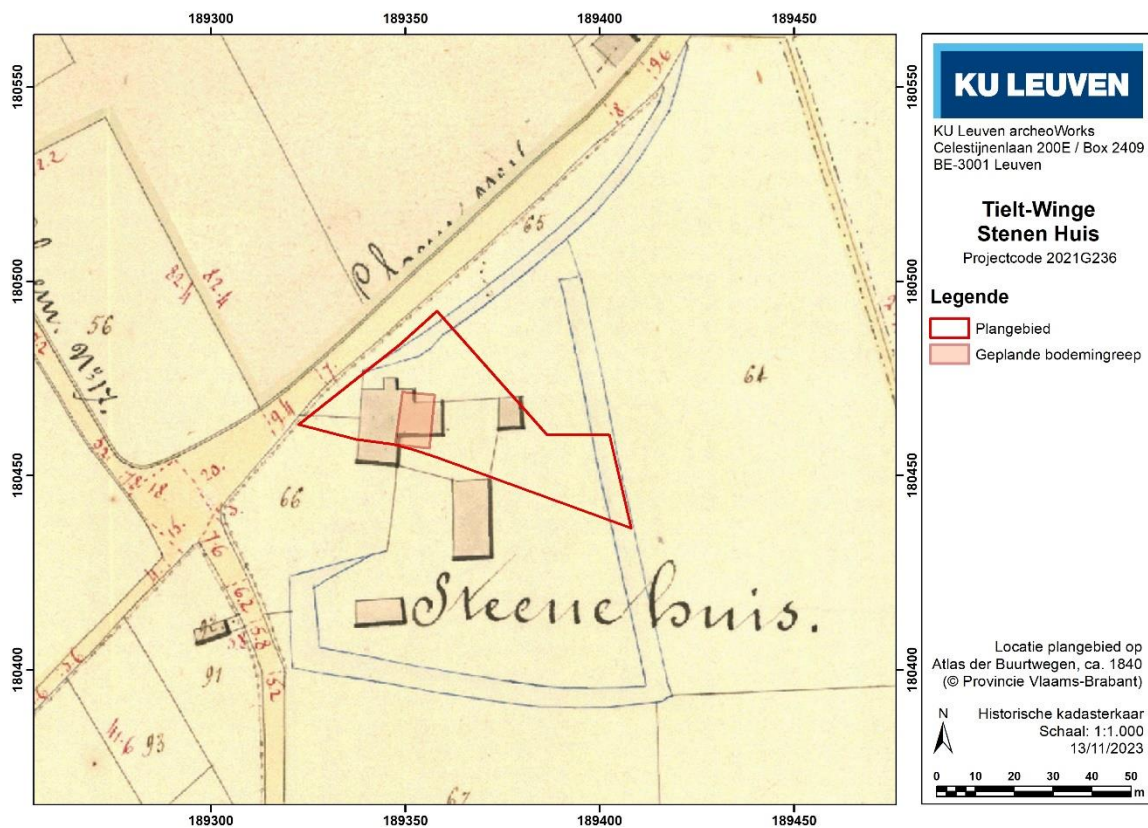
Figuur 15. Het plangebied geplot op de kaart van Villaret, anno 1745-1748 (© KBR).

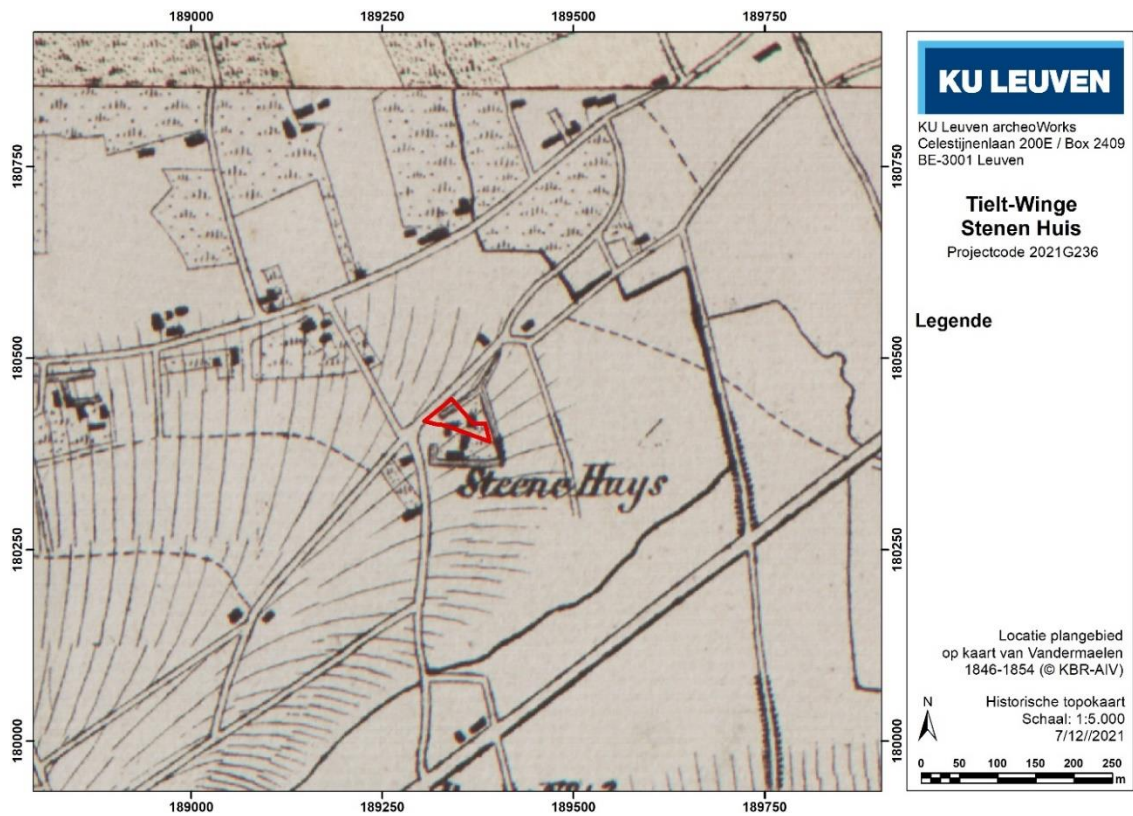
Figuur 16. Het plangebied geplot op de kaart van Ferraris, anno 1771-1778 (© KBR-AIV).

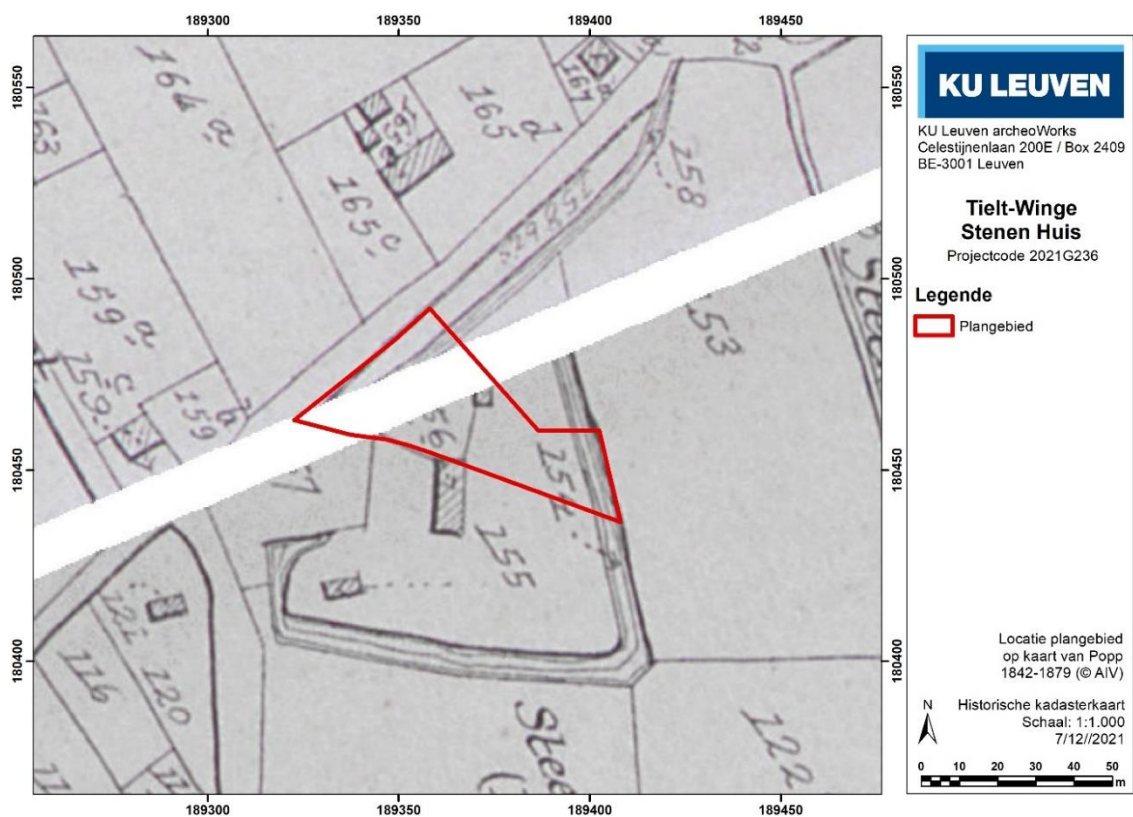
Figuur 17. Het plangebied geplot op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (© Provincie Vlaams-Brabant).

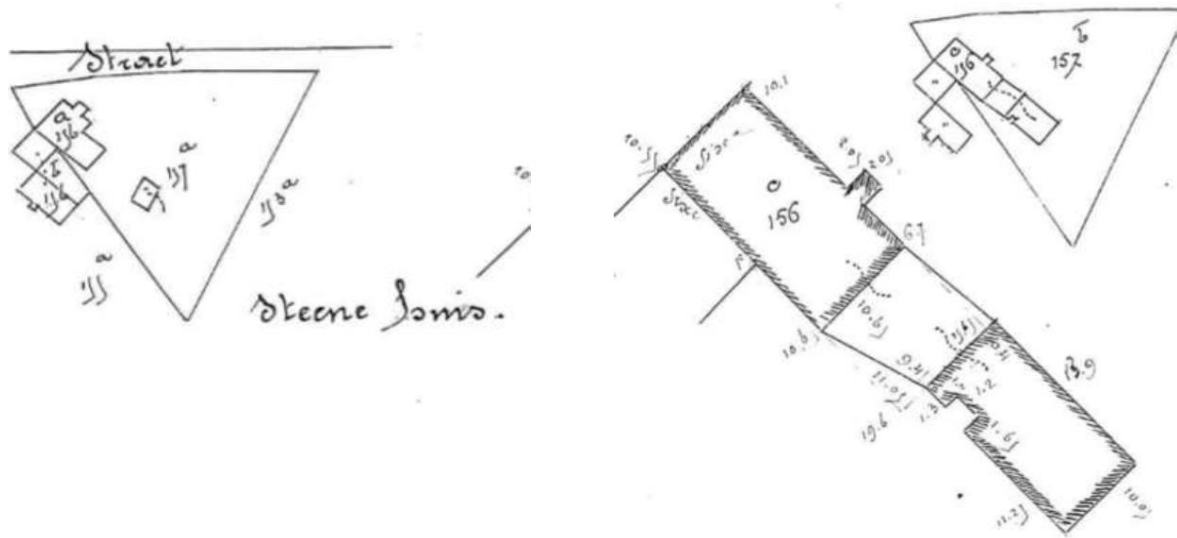
Figuur 18. Het plangebied geplot op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840: detail op schaal 1:1.000, met aanduiding van de zone met de geplande bodemingrepen.

Figuur 19. Het plangebied geplot op de kaart van Vandermaelen, anno 1846-1854 (© KBR-AIV).

Figuur 20. Het plangebied geplot op de kaart van Popp, anno 1842-1879 (© AIV): detail op schaal 1:1.000. Op deze kaart ontbreekt een segment ter hoogte van het woonhuis.

Figuur 21. De kadasterleggers van het Steene Huis uit 1909.

Figuur 22. Zicht op een deel van de tuin ten noorden van het Stenen Huis (midden 20^e eeuw). Rechts op de afbeelding is de beerput te herkennen die ook opgepikt werd tijdens het geofysische onderzoek (zie Hfdst. 4 en Bijlage 5).

3 Archeologisch veldwerk

3.1 Onderzoeksstrategie

Het veldwerk volgde de onderzoeksstrategie zoals uitgeschreven in de toelatingsaanvraag voor archeologisch veldwerk vanuit wetenschappelijke vraagstelling (ID 511). Eventuele afwijkingen waren gebaseerd op het streven naar maximale informatie. Het veldwerk werd uitgevoerd op maandag-woensdag 7-9 september 2021, alsook wat aanvullend veldwerk op zondag 12 september in het kader van de Archeologiedagen.

Voorafgaand aan het veldwerk werd de dichte begroeiing en nog deels opstaande muurwerk binnen de contouren van de geplande werkput, alsook in de onmiddellijke omgeving, bovengronds verwijderd.

De werkput had een geplande oppervlakte van ca. 120 m², hiermee de contouren van de nieuwbouwplannen en de daarmee gepaard gaande bodemingrepen volgend. In de praktijk werd deze werkput iets ruimer aangelegd (ca. 150 m²), aangezien zowel de oostelijke als zuidelijke rand van de geplande werkput samenvielen met in de ondergrond bewaard muurwerk. Om dit muurwerk in zijn totaliteit te kunnen vrijleggen, was het noodzakelijk om de werkput iets ruimer aan te leggen. Het machinale aanleggen van de vlakken en profielputten gebeurde onder supervisie van de veldwerkleider (erkend archeoloog) en werd uitgevoerd door een graafmachine met gladde bakken van verschillende breedtes.

Er werd vooraf uitgegaan van meerdere te documenteren vlakken, wat in de praktijk ook het geval was. In het eerste vlak konden de restanten van de stal worden gedocumenteerd, die in 1909 was opgetrokken en na 1960 afgebroken. Delen van de vloer waren nog bewaard en werden fotografisch gedocumenteerd alvorens te verdiepen. Bij het verdiepen tot een tweede vlak werden deze vloerresten, alsook de restanten van een niet-dragende binnenmuur verwijderd; de buitenmuren konden intact bewaard blijven bij het verdiepen. De sporen die in het tweede vlak tevoorschijn kwamen werden ingemeten, beschreven, gefotografeerd, gecoupeerd en afgewerkt. Deze sporen tekenden zich af ten opzichte van de natuurlijke ondergrond; diepere sporenvlakken werden dus niet meer verwacht. Het diepst te documenteren vlak is immers het niveau dat de aannemer moet bereiken om zijn werkzaamheden uit te kunnen voeren (3 m -mv) OF wanneer op een hoger niveau reeds de ongeroerde natuurlijke bodem wordt bereikt.

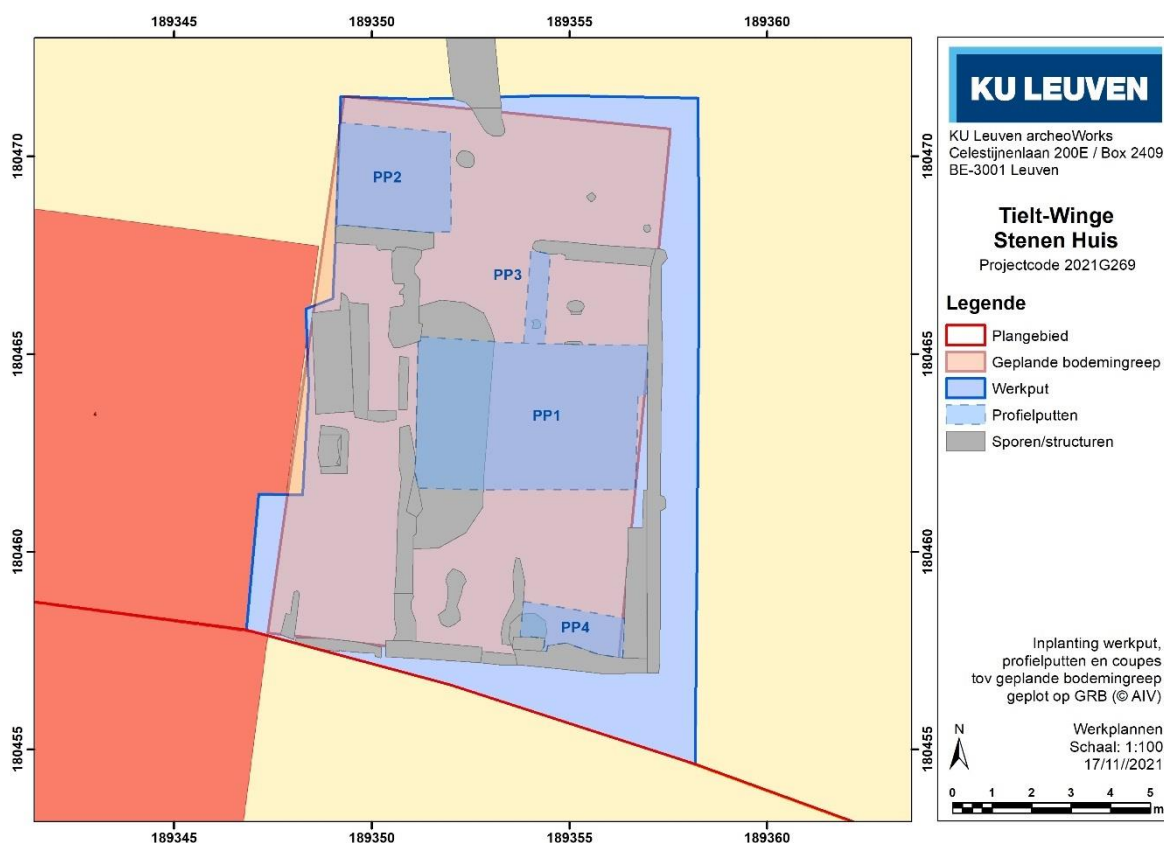
Vervolgens werden zowel machinaal (PP1 en PP2) als manueel (PP3 en PP4) een aantal profielputten uitgegraven om meer informatie te bekomen over specifieke features (zie § 3.3.1). Van elk van deze profielputten werd minstens één profiel gedocumenteerd (Figuur 23).

Bij deze specifieke context moest aanvullend rekening gehouden worden met een de staat van het huidige pand. In het westelijke deel van de geplande werkput bevond zich nog een stuk van de kelder - in slechte staat - en keldertrap die zich buiten de contouren van het huidige hoofdgebouw bevinden (oppervlakte van ca. 8 m²). Bij het archeologische veldwerk diende deze kelder daarom zo goed mogelijk gevrijwaard te blijven door manueel uit te graven en de ontgravingsdiepte te beperken. Hierdoor bleef ook de achterdeur van het pand bereikbaar. Ook elders langs de oostgevel van het hoofdgebouw werd er gepaste afstand gehouden van het opstaande muurwerk, dat lokaal in slechte staat is.

De volgende actoren waren betrokken bij het veldwerk:

Actor	Statuut	Functie tijdens het veldwerk
Johan Claeys	erkend archeoloog (2017/180)	projectleider/veldwerkleider
Tonka Šoba	archeoloog	archeoloog
Bart Robberechts	erkend archeoloog	archeoloog
Artem Ayvazyan	veldassistent	veldassistent
Kobe Bettens	student archeologie	stagestudent

Bij het onderzoek werd uiteindelijk ook Jo Peeters (arpx.eu) betrokken, die een aantal geofysische technieken toegepast heeft op het terrein (ook buiten de zone van de opgraving). Dit was aanvankelijk niet ingepland, waardoor de werkput reeds open lag vooraleer zijn survey kon worden uitgevoerd. Aangezien het hier een onderzoeksmethode zonder ingreep in de bodem betreft, kon dit alsnog worden meegenomen bij het archeologische onderzoek, wat zeker voor de ruimere omgeving een grote meerwaarde betekende.

Figuur 23. De uiteindelijk werkput (blauw) en profielputten ten opzichte van de geplande bodemingreep (blauw omljnd) geplot op het GRB (© AIV).

3.2 Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen golden als leidraad voor het uit te voeren onderzoek, maar konden indien relevant aangevuld/aangepast te worden op basis van het voortschrijdend inzicht:

- *Beschrijf de natuurlijke/antropogene bodemopbouw ter hoogte van de werkput.*
- *Is er sprake van één of meerdere relevante archeologische niveaus? Op welke diepte bevinden deze zich?*
- *Kan er op basis van de verzamelde gegevens een reconstructie gemaakt worden van de slaapvleugel van de afspanning?*
- *Zijn er sporen te linken aan het gebruik van het erf?*
- *Laat het vondstmateriaal toe om een meer nauwkeurige datering voor de aanwezige sporen en structuren op te maken? Is er mogelijk sprake van verschillende bouw- en/of bewoningsfasen van de afspanning-met-erf die bewaard zijn in het bodemarchief?*
- *Zijn de aangetroffen sporen en structuren te linken aan de (bouw)historisch-cartografische dossier van het plangebied?*
- *Zijn er archeologische waarden aanwezig uit de periodes voorafgaand aan de ontwikkeling van de afspanning-met-erf? Zo ja, welke?*
- *Wat is de gaafheid van bewaring van de archeologische sporen, structuren en vondsten?*
- *In welke mate zijn de archeologisch relevante waarden reeds verstoord door recente bodemingrepen?*
- *Welke adviezen kunnen er voor het behoud in situ met het oog op eventuele bodemingrepen in de toekomst worden geformuleerd?*

Indien er monsters uit relevante en geschikte archeologische features ingezameld werden, diende het onderzoek aangevuld te worden met een natuurwetenschappelijke component:

- *Kunnen er op basis van de studie van het vondstmateriaal en de monsters uitspraken gedaan worden over de bewoners/gebruikers van de vindplaats?*
- *Laten de monsters toe om een meer nauwkeurige datering te bekomen van specifieke contexten en/of bouwfasen?*

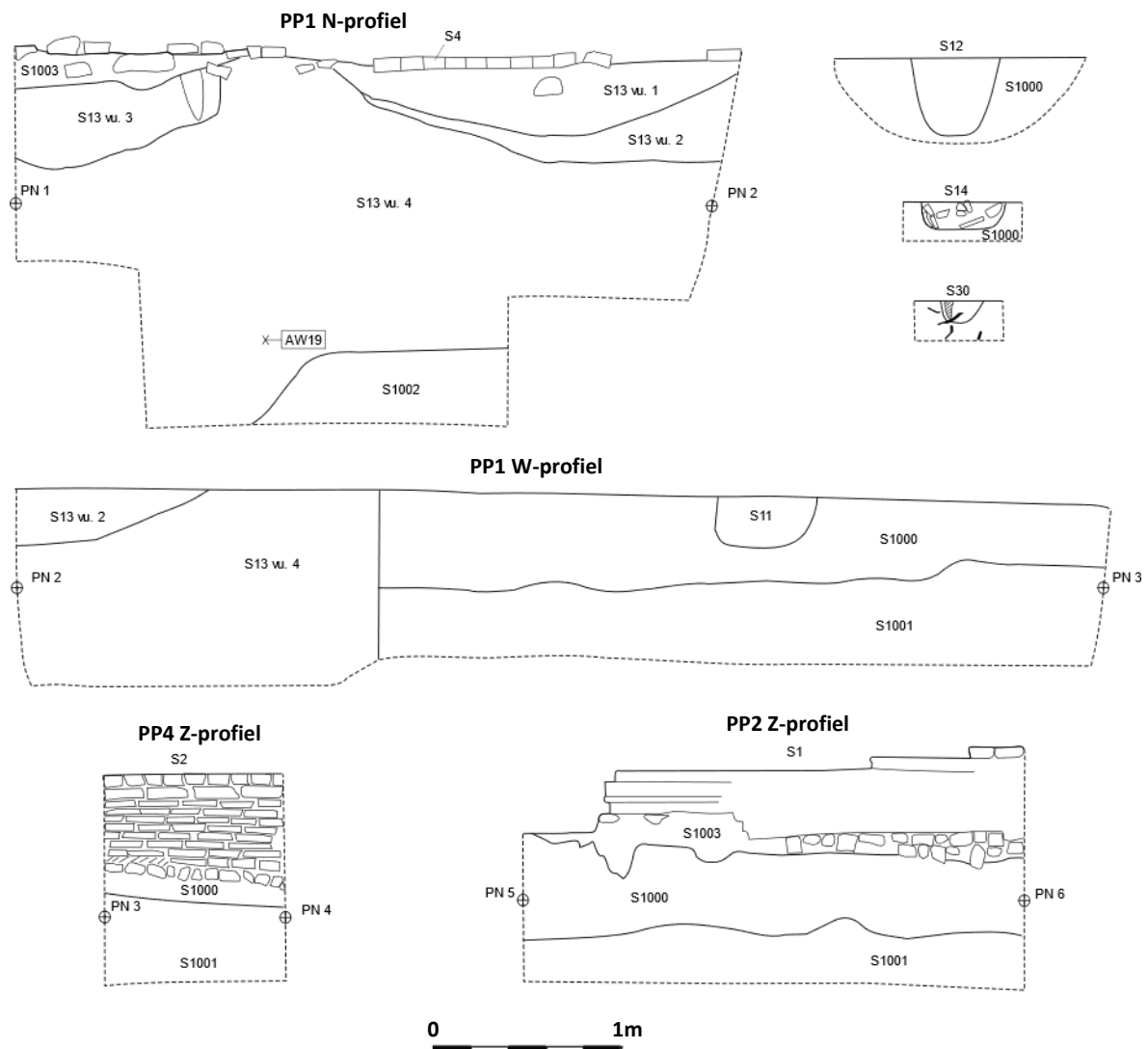
3.3 Resultaten

3.3.1 Bodemopbouw (Bijlage 1)

De natuurlijke, onverstoorde moederbodem werd aangetroffen in profielputten PP1, PP2 en PP3 (**Error! Reference source not found.**). Deze bodemlagen betreffen diverse niveaus binnen de C-horizont, bestaande uit zandige tot sterk zandige leem:

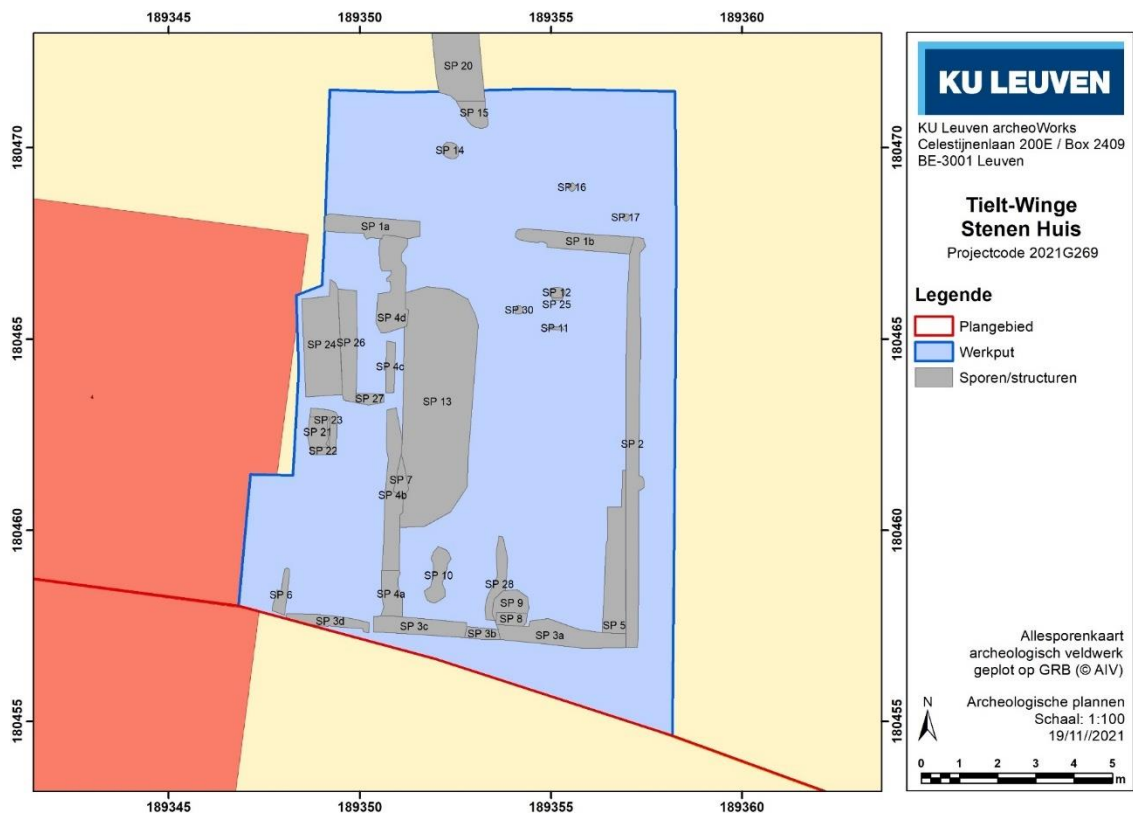
- S1000 is een homogeen okerkleurige zandige leem met mangaan- en ijzervlekken. Bovenin is deze laag sterk gebioturbeerd en kunnen houtskool- en baksteenspikkels worden herkend.
- S1001 is een gelaagde, okerkleurige zandige leem, doorspekt met horizontaal afgezette ijzeraanrijdingsbandjes.
- S1002 betreft een lichtgrijze, sterk zandige leem.

Door de intensieve bebouwing zijn er geen hogere niveaus van de natuurlijke bodemopbouw bewaard binnen de onderzochte werkput.

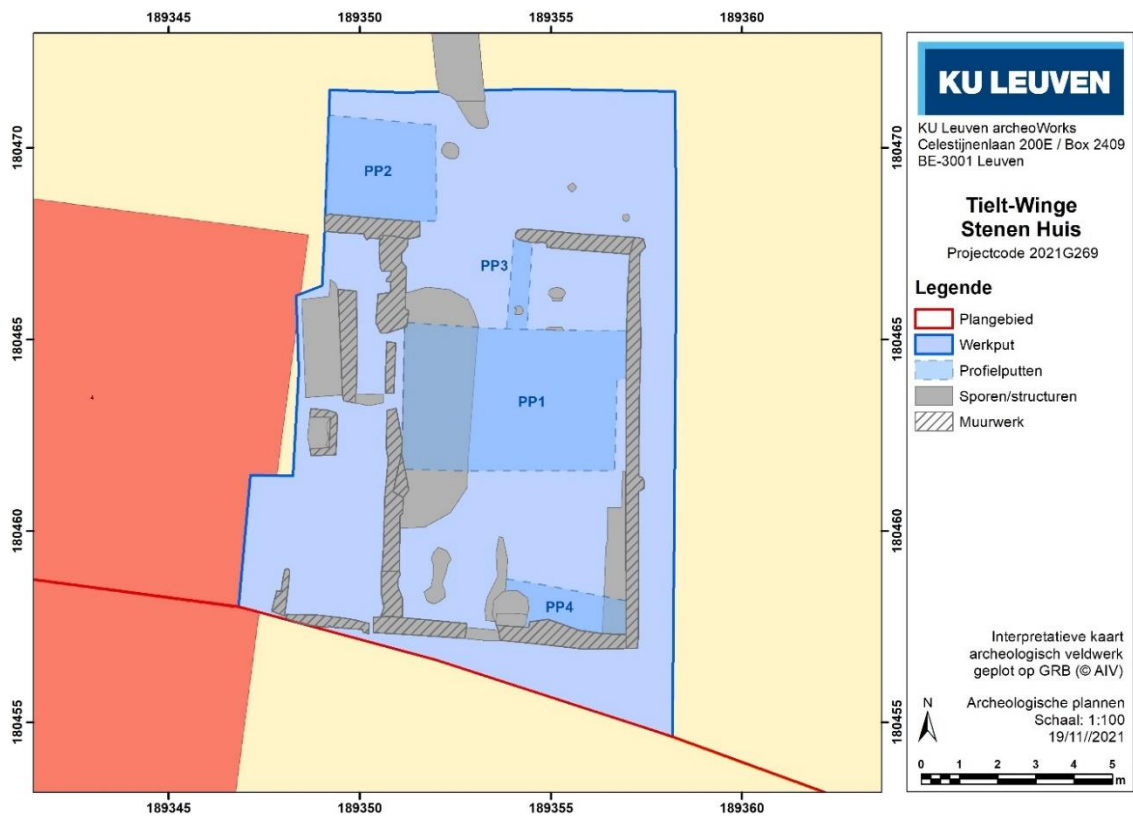

Figuur 24. Profiel- en coupetekeningen.

3.3.2 Sporen en structuren (Bijlage 1)

Figuur 25. Allesporenkaart van de opgravingsput. Zie ook Bijlage 1b.

Figuur 26. Werkput met aanduiding van de profielputten en accentuering van het aangetroffen muurwerk (gearceerd).

3.3.2.1 Stal

De meeste aangetroffen architecturale restanten zijn te linken aan de stal die wellicht begin 20^e eeuw werd gebouwd ter hoogte van de restanten van de voormalige slaapvleugel van de afspanning. Dit bijgebouw was tot in de jaren '60 van de 20^e eeuw tegen het Stenen Huis aangebouwd en had een min of meer rechthoekige vorm: 10,8 m in de lengte (noord-zuid) en 8,8 m (noorden) tot 9,95 m (zuiden) in de breedte.

Van deze aanbouw zijn er nog foto's bewaard, alsook kennis overgeleverd betreffende de indeling en het gebruik van de individuele ruimtes. Dit bijgebouw was verder opgedeeld in kleinere ruimtes: een gevloerd deel voor de koeien, een onverhard deel voor de paarden en een paar kleinere ruimtes aan de westzijde, waaronder een melkkamertje en voederij (Figuur 27). De reden waarom het koeiengedeelte wel gevloerd was moet gezocht worden in de verschillen in ontlasting. Deze is bij koeien een stuk vochtiger, waardoor een harde vloer gemakkelijker schoon te houden is. Inderdaad hielden beide helften van de vloer af naar het centrum van de ruimte, alwaar de ontlasting opgevangen werd in een gootje en via een afvoer doorheen de zuidmuur werd afgevoerd naar een (wellicht) nog bestaande ingegraven mestput buiten onze werkput.¹

De vloer van de koeienstal was deels nog intact en was opgetrokken uit een allegaartje van bouw materiaal: bakstenen van verschillende formaten (wellicht afkomstig van afbraak oudere structuren), stukken ijzerzandsteen en kalkzandsteen, alsook een paar betonplaten. Bij de overgang van het gootje naar het gat doorheen de muur was er gebruik gemaakt van een bewerkt stuk kalkzandsteen (S8), ongetwijfeld een hergebruikt stuk afkomstig van een afgebroken deel van de toenmalige afspanning (deel van een hoekschouw?). Ook de deurdrempel van de zuidelijke ingang bestond uit hergebruikte stukken kalkzandsteen (Figuur 28).

De opstaande muren van de stal waren opgetrokken uit voornamelijk hergebruikte, vaak fragmentaire bakstenen met uiteenlopende formaten, maar voornamelijk uit rode bakstenen met als formaat 21/22 x 9/10 x 5/6 cm. Het gebruikte bindmiddel was een grijswitte kalkmortel. De stal was verder opgedeeld door noord-zuid (S4) en oost-west (S27) georiënteerde scheidingsmuren die niet gefundeerd waren. De funderingen van de buitenmuren toonden aan dat de zuidmuur (S3) gebruik maakte van een oudere fundering (zie verder), terwijl de funderingen van de noord- (S1) en oostmuur (S2) specifiek voor de constructie van de stal lijken te zijn opgetrokken. De stal had geen eigen westmuur, maar leunde aan tegen het woonhuis, zoals balkgaten en mortellijnen in de oostgevel nog steeds aantonen.

Voor de oostmuur S2 werd er – alvast lokaal – in de fundering (S19) gebruik gemaakt van bakstenen met formaat 19/20 x 9 x 4 cm, bijna uitsluitend streks gelegd. Deze muur was niet overal even diep gefundeerd, als kon worden vastgesteld in profielput PP4, op de hoek met de zuidmuur. De onderste laag was erg onregelmatig en voornamelijk kops gelegd (of baksteenfragmenten). De fundering S18 van muur S1 maakte voornamelijk gebruik van bakstenen van het formaat 21/22 x 10/11 x 5/6 cm. Ook hier waren de onderste lagen erg onregelmatig en bestonden ze voornamelijk uit fragmenten. Lokaal leek er ook cementmortel gebruikt te zijn, mogelijk voor herstellingen of aanpassingen aan de originele bouw van de stal in 1909. De drempel van de noordelijke ingang bestond uit verschillende moderne betonblokken, in tegenstelling tot de herbruikte kalkstenen stukken voor de zuidelijke ingang (zie eerder)

¹ Een vermoedelijke mestput/beerbak, ten noorden van de archeologische werkput, werd ook opgepikt tijdens de geofysische survey (zie § 2.2 en Bijlage 5). Wellicht leidde het kasseipad dat aan de noordrand van onze werkput werd herontdekt tot deze mestput.

De fundering S29 van de zuidmuur S3 wijkt daar sterk van af. Deze fundering maakt gebruik van gele, sterk zandige kalkmortel, springt uit ten opzichte van het opstaande muurwerk en maakt ook gebruik van grote stukken (onbewerkte) natuursteen. De bakstenen zijn alle roodkleurig en van het formaat 21/22 x 9/10 x 5/6 cm. Het gaat hier om het hergebruik van een oudere fundering, wellicht van de voormalige zuidmuur van de slaapvleugel van de afspanning. Op de hoek tussen de fundering van de oude zuidmuur en die van de oostmuur van de 'nieuwe' stal is ook duidelijk te zien dat de originele fundering, die naar verwachting nog verder doorloopt ten oosten van de werkput, deels is uitgehold om de nieuwe muur te incorporeren. De oostmuur S2 en noordmuur S1 maken wel deels gebruik van gerecupereerde bakstenen, maar niet van een bestaande fundering.

Figuur 27. Overzichtsfoto van vlak 1; zicht vanuit het westen (eerste verdieping Stenen Huis). De zichtbare structuren betreffen restanten van de stal. De vloer was het deel waar de koeien stonden; het onverharde deel was voor de paarden. Een niet-gefundeerd muurtje (hier reeds verwijderd) scheidde de koeienstal van de paardenstal. De muur onderaan de afbeelding betrof eveneens een niet-gefundeerde scheidsmuur, die het feitelijke stalgedeelte afscheidde van een aantal kleinere ruimtes.

Figuur 28. Rechthoekig gat in de zuidmuur (S3) van de stal, waardoor de ontlasting van de koeien kon worden afgevoerd. Een kleiner, rond gat rechts daarvan betrof een latere interventie (moderne cement), mogelijk voor de aanvoer van water om de vloer schoon te vegen. Voor de drempel en het eindpunt van de goot werden stukken bewerkte natuursteen van wellicht ter plaatse afgebroken structuren hergebruikt.

Figuur 29. Fundering (S19) van de oostmuur (S2) van de stal; zicht vanuit het westen.

Figuur 30. Profielpit PP4 werd gegraven in de zuidoostelijke hoek van de stal. We zien de westmuur (S3) van de stal, die gebruik maakt van een oudere fundering (S29) met gele mortel. De uitholling was wellicht het resultaat van het proberen incorporeren van de 'nieuwe' oostmuur (links) in een bestaande structuur.

3.3.2.2 Trapgat

De originele trap die vanuit de slaapvleugel naar de kelder liep werd teruggevonden. De bovenste rand stenen (S22) betrof een 20^e-eeuwse aanpassing, daterend uit de tijd dat ze dienst deed vanuit de stal. Nog in de 20^e eeuw werd deze trap vervolgens uit gebruik genomen, werd de trapgatopening vanuit de kelder dichtgemetst en de opening vanuit de stal gedicht met beton (S21). Onder de beton is de eerste trede (S23) reeds zichtbaar. De plannen voor de nieuwbouw zouden worden aangepast om deze oorspronkelijke trap te kunnen integreren in het terras. Het zal een houten deksel krijgen om de toegang te waarborgen.

Figuur 31. Dichtgemaakt trapgat dat leidt tot de originele kelder onder het huis.

3.3.2.3 Kelderdeel buiten woning

Het Stenen Huis is deels onderkelderd. Een deel hiervan, met binnenafmetingen van ca. 3,00 m bij 1,80 m, bevindt zich niet onder de nog bestaande woning, maar onmiddellijk ten oosten ervan (binnen de huidige werkput). Het gewelf van dit deel van de kelder is in slechte staat en wordt van binnenuit gestut. Tijdens het archeologische veldwerk kon dit gewelf (S24), alsook de top van de oostmuur van de kelder (S26), voorzichtig manueel vrijgelegd worden.

Figuur 32. Zicht vanuit het noorden op het noordoostelijke deel van de werkput. Rechts bevindt zich het woonhuis. Centraal op de figuur herkennen we het deels vrijgelegde, ingeklonken gewelf van het kelderdeel buiten de woning. Daarachter bevindt zich het trapgat. Op de voorgrond de funderingen van de noordmuur van de stal.

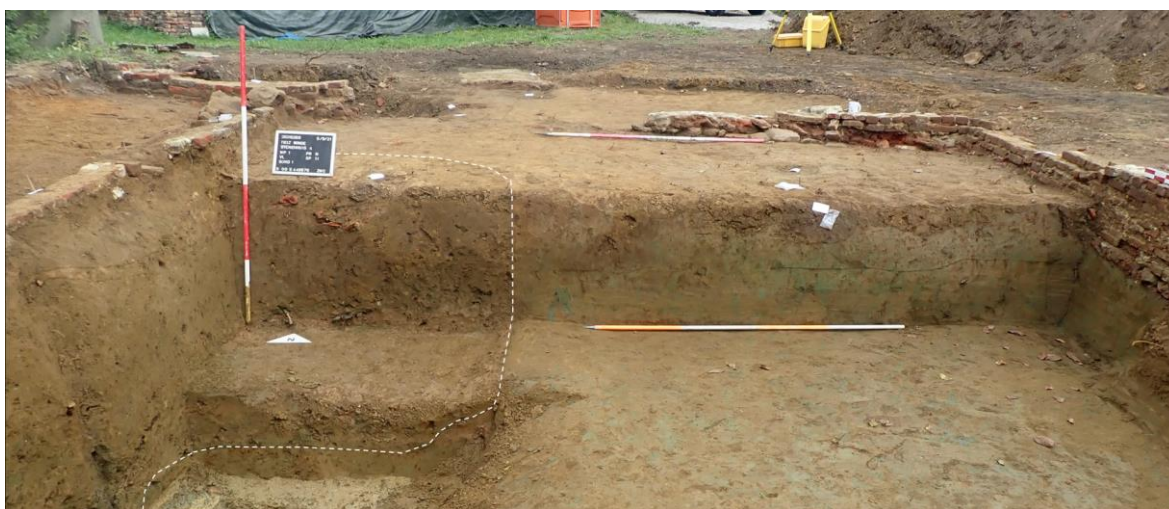
3.3.2.4 Waterput

Bij de aanleg van vlak 2 werd duidelijk dat er zich centraal een zone bevond waar de bodem minder compact was. Qua kleurverschil was er nauwelijks een verschil op te merken met de omliggende bodem. Pas bij het handmatig opschaven van het vlak kon deze feature (S13) getraceerd worden over een diameter van ca. 6,25 m. Er werd vervolgens een machinale coupe geplaatst op dit spoor. In de profielen van deze coupe konden de randen van het spoor veel duidelijker afgelezen worden (Figuur 33). De profielput PP1 werd uiteindelijk aangelegd over de volledige oost-west breedte van het oostelijke deel van de stal, zodat deze tegelijkertijd kon dienen als bodemprofiel én als dwarscoupe op muur S2. De profielput werd aanvankelijk ca. 1 m diep uitgegraven vanaf vlak 2 (ca. 1,4 m onder het oorspronkelijke maaiveld), over een breedte van ca. 3,80 m (N-Z) en lengte van 5,60 m (O-W). Het grote spoor S13 was in dit vlak nog even groot, waarna er beslist werd om deze profielput centraal verder uit te diepen. Hierdoor konden er terrassen blijven staan aan beide lange zijden van de profielput. Er werd opnieuw ca. 1 m dieper uitgegraven, maar dit leidde snel tot insijpelend water, waardoor het niet veilig was verder uit te diepen (nabijheid van de oostgevel van de woning). Er kon geobserveerd worden dat op deze diepte (ca. 2,4 m onder het maaiveld of 37,90 m TAW) de diameter van het spoor snel verkleinde, maar dit kon niet op foto worden vastgelegd of worden ingemeten. Het geofysische onderzoek (zie § 4) zou deze observatie later echter bevestigen.

Op basis van deze observaties kon worden besloten dat het hier hoogstwaarschijnlijk gaat om een waterput. Door het opkomende grondwater en de minder compacte vulling van dit spoor was het niet mogelijk om

dieper te boren. Het geofysische onderzoek kon echter vastleggen dat het spoor minimaal 6 m diep geweest moet zijn. Dit lijkt te kloppen, aangezien het natuurlijke grondwater in een meer recente waterput ten noorden van het gebouw op een diepte van ca. 6-7 m onder het maaiveld wordt aangetroffen. De observatie dat de profielput reeds begon vol te lopen op een diepte van 2,5 m is wellicht te wijten aan de in vergelijking met de natuurlijke ondergrond relatief weinig compacte vulling van de aanlegtrechter van de waterput, waardoor deze feature veel water uit de omgeving naar zich toezuigt. De vulling van de aanlegtrechter van de waterput was qua inclusies erg steriel; bij de aanleg van de coupe kon geen vondstmateriaal worden verzameld, maar uit het profiel kon één scherp roodbakkend aardewerk gerecupereerd worden (Figuur 24 PP1 W-profiel en Bijlage 3: vnr 19). De schacht/kern van de waterput kon niet worden herkend bij het couperen. Het geofysische onderzoek lijkt uit te schijnen dat deze zich – op een dieper niveau – half binnen de profielput bevindt.

Door de nabijheid van het woonhuis zou het zelfs met bemaling niet mogelijk zijn om de waterput in zijn totaliteit vrij te leggen. De locatie van deze waterput biedt in ieder geval een relatieve datering op: ze moet dienst gedaan hebben vóór de bouw van de slaapvleugel. Wanneer we de diameter van de waterput als leidraad gebruiken om de volledige oppervlakte van de aanlegtrechter te reconstrueren, dan overlapt deze met het opstaande gebouw of raakt ze deze net (niet). Een deel van de kelder van het huis valt in ieder geval binnen de aanlegtrechter van de waterput, wat sterk suggereert dat deze waterput niet gelijktijdig kon functioneren met de stenen versie van het Stenen Huis, maar dat ze eerder onderdeel uitmaakte van het erf van een voorloper, die iets kleiner was of anders was ingepland.

Figuur 33. Zicht op het noordprofiel van profielput PP1. De witte stippellijn duidt de contouren van de waterput aan.

3.3.2.5 Kassei-/grindpad

Onmiddellijk ten noorden van de werkput werd bij toeval een kasseipad (S20) aangetroffen, waarvan het bewaarde deel net aan de rand van de werkput begon (Figuur 34). Binnen de werkput tekende er zich nog een vage verkleuring af van de bedding (S15) van hetzelfde pad. In het pad zelf zitten ook stukken beton en grind verwerkt, terwijl de boordstenen bestaan uit afgeplatte, langwerpige kasseien.

Het bestaan van dit pad was niet geweten, maar navraag bij de oudst nog levende oud-bewoners van het pand wees uit dat dit pad zeker tot halverwege de 20^e eeuw dienst had gedaan. Wellicht leidde het tot een mestput/beerbak die zich dicht bij de huidige oprit tot het perceel bevond en die ook opgepikt werd bij de geofysische survey (zie Figuur 22, Hfdst. 4 en Bijlage 5). Aangezien dit pad goed bewaard is, willen de

eigenaars het terug in ere herstellen en gebruiken. Officieel gezien bevindt dit pad zich buiten de werkput, maar aangezien het zich onmiddellijk onder de graszoden bevond, kon een deel ervan machinaal en manueel ter verificatie worden vrijgelegd zonder dat hierbij echt sprake was van een bodemingreep.

Figuur 34. Zicht vanuit het noordoosten op het noordelijke deel van de archeologische werkput. Centraal-links zijn twee paalkuilen te herkennen; centraal-rechts het kasseipad dat zich net buiten de werkput bevindt.

3.3.2.6 (Paal)kuilen

Behalve de hierboven beschreven features werden er nog een aantal andere sporen teruggevonden. De meeste betreffen paalkuilen, waarvan een aantal door een gebrek aan vondstmateriaal niet nauwkeuriger gedateerd kunnen worden, hoewel de aflijning en vulling suggereren dat het hier om (sub)recente sporen gaat (S14, S16 en S17). Deze bevonden zich in het noordelijke deel van de werkput, ten noorden van de stal (Figuur 34). Er lijkt geen samenhang te zijn tussen de drie sporen, hoewel S16 en S17 mogelijk deel uitmaken van een rij palen. S14 bestond voornamelijk uit een puinvulling (Figuur 36); S16 en S17 waren minder dan 5 cm diep bewaard.

Voor een aantal paalkuilen aangetroffen binnen het noordoostelijke deel van de stal geldt dat deze ouder zijn dan de stal zelf (S11, S12/S25 en S30). Paalkuilen S11 (zie Figuur 24 PP1 N-profiel) en S12/25 (= één spoor, zie [Figuur 35](#)) zijn erg gelijkaardig qua vorm, vulling, oriëntatie en geassocieerde vondstmateriaal. Mogelijk maakten ze deel uit van de verdwenen slaapvleugel. Qua locatie komen ze ongeveer overeen met waar de noordmuur van deze vleugel (waar er verder geen aanwijzingen voor gevonden zijn binnen de werkput) zich volgens oude kaarten had moeten bevinden.

Bij het verwijderen van de vloer in het koeiengedeelte van de stal, kwam er bij het manueel opschaven in het tweede vlak nog een aantal ondiepe puinkuilen tevoorschijn (S9 en S10), alsook de bedding van het centrale gootje (S28).

Figuur 35. Coupe op paalkuil S12/25.

Figuur 36. Coupe op puinkuil S14.

Figuur 37. Overzichtsfoto van vlak 2; zicht vanuit het westen (1e verdieping Stenen Huis). Centraal is profielput PP1 reeds uitgegraven. Rechts is de vloer in het koeiengedeelte van de stal verwijderd. De verkleuringen in de grond zijn wellicht in grote mate het resultaat van het decennialang insijpelen van dierlijke uitwerpselen.

Figuur 38. Manueel verdiepen/opschaven van vlak 2 ter hoogte van het koeiengedeelte van de stal.

Figuur 39. Doorheen de zone van de paardenstalling werd handmatig een profielsleuf gegraven (PP3) om na te gaan of de verwachte noordmuur van de slaapvleugel eventueel op een dieper niveau aangetroffen kon worden. De kans werd als erg laag geacht, aangezien gelijktijdige paalsporen zich reeds in vlak 2 aftekenden, i.e. bovenin de C-horizont (S1000). Deze sleuf werd voor de zekerheid uitgediept tot in de onverstoorde, gelaagde, lemige zanden (S1001). Op een hoger niveau werd binnen dit sleufje nog paalkuil S30 aangetroffen.

3.3.3 Vondstmateriaal en monsters

3.3.3.1 Algemeen

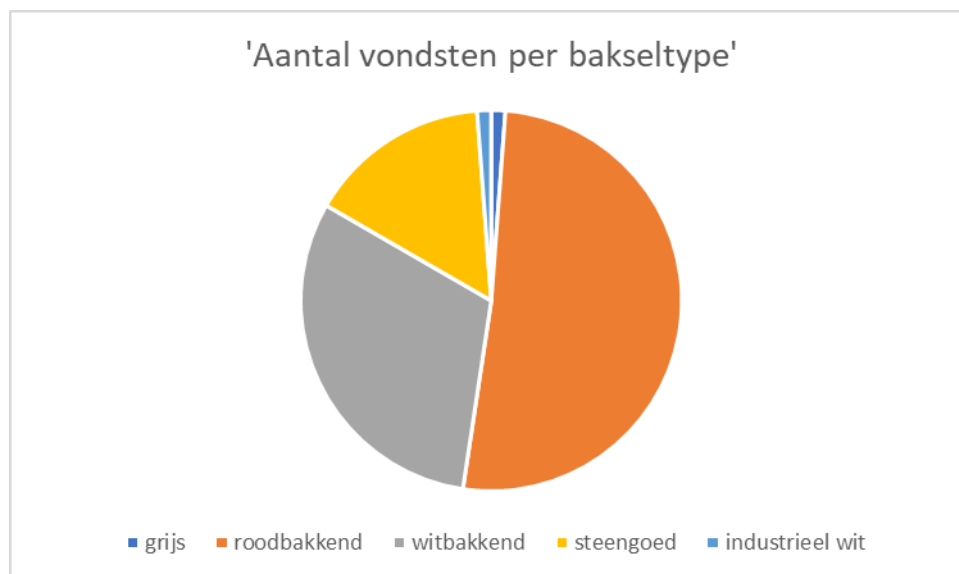
Alle vondstmateriaal is gewassen, geregistreerd en summier beschreven (zie Bijlage 3), maar moet nog in meer detail bestudeerd worden. Een definitief verslag hiervan wordt opgenomen in het eindverslag van deze opgraving. Er werden relatief weinig vondsten aangetroffen binnen de werkput, zeker gezien de lange gebruikperiode van dit erf. Wellicht bevinden er zich elders op het perceel afvalcontexten die grotere concentraties vondstmateriaal herbergen.

In totaal zijn er 97 vondsten ingezameld: 84 fragmenten aardewerk, 2 stukken natuursteen, 8 fragmenten glas, 1 stukje klei pijp, 1 munt, 1 spijker en 1 baksteen ter referentie.

De meeste vondsten werden ingezameld bij het manueel vrijleggen van structuren of het couperen van sporen. Een klein aantal vondsten werden ingezameld bij de aanleg van het vlak of het opschaven van een profiel. Bij de aanleg van het vlak werden bepaalde vondsten die met zekerheid konden toegewezen worden aan de (tweede helft van de) 20^e eeuw niet ingezameld.

3.3.3.2 Aardewerk

Het aardewerk bestaat voornamelijk uit rood(bakkende) aardewerk met lood- en/of zoutglazuur (43), wit(bakkend) aardewerk (26) en steengoed (13), aangevuld met telkens een enkel fragment grijs aardewerk (?) en industrieel wit (Figuur 40). Door het beperkt aantal vondsten is het gevaarlijk om hieruit verregaande conclusies te trekken. Bovendien is het witbakkend aardewerk in deze eerder oververtegenwoordigd, aangezien het merendeel (18) afkomstig is van slechts twee gefragmenteerde voorwerpen, afkomstig uit eenzelfde context, met namen het opschaven van het vlak ten zuiden van muursegment S27. Wel valt op dat er maar één mogelijk fragment grijs aardewerk is aangetroffen, een bakseltype dat tot begin 15e eeuw dominant was in Vlaanderen, maar in de loop van de 16e eeuw zo goed als verdween. Daarom is dit type aardewerk een goede indicator voor de Late Middeleeuwen.

Figuur 40. Taartdiagram van de verdeling van het aantal aardewerkvondsten per bakseltype.

Veel van het aardewerk vondstmateriaal is sterk gefragmenteerd en verweerd; op sommige fragmenten is duidelijk dat het oppervlakte is aangevreten door een bijtende substantie, een effect die vaak gelinkt wordt aan het langdurig contact met beer. De meeste vondsten zijn ingezameld bij de machinale aanleg van het vlak of bij het met de schop of troffel opschaven van de vlakken. Slechts een minderheid (23) van de aardewerk scherven kunnen aan een directe context gelinkt worden.

Van deze 23 scherven komen er bovendien 18 uit eenzelfde spoor (paalkuil S12/25). Dit spoor kan op basis van de vondsten (Bijlage 3, vnrs 17a en vnr 18) meest waarschijnlijk in de late 17e eeuw of vroege 18e eeuw gedateerd worden, wat de associatie van deze paalkuil met de slaapvleugel versterkt. Bij deze vondsten bevonden zich onder meer twee wandscherven in Westerwald steengoed, waarvan één met kobaltinkleuring en kamstreepversiering en één met mangaaninkleuring (Figuur 42b). Onder het rode aardewerk bevond zich een randscherf met (golvende) lijnen in slibversiering aan zowel de binnen- als buitenzijde. De aangebrachte glazuur bedekt de volledige binnenzijde van de scherf, maar alleen de bovenste rand van de buitenzijde (Figuur 41b). Verder bevat deze context nog 3 kleine wandfragmenten steengoed, waarvan minstens één fragment afkomstig uit Raeren. De rest van het ensemble bestaat uit zeer sterk verweerde wandscherven rood aardewerk, waarbij in grote mate de eventueel aanwezige glazuur verdwenen is. In dezelfde context werd ook een fragment van een slanke pijpensteel aangetroffen (zie verder), wat een datering vanaf de latere 17e eeuw lijkt te bevestigen.

Paalkuil S11 wordt qua ligging, vorm en diepte geassocieerd met paalkuil S12/25. Bij het documenteren van dit spoor kon één vondst worden ingezameld (Bijlage 3 vnr 10): een randfragment van een bord in rood aardewerk, met een witte sliblijn op de rand zelf en witgele, vermoedelijk concentrische sliblijnen aan de binnenzijde. De doorsnede van de rand is bijna rechthoekig. Deze vondst kan meest waarschijnlijk in de 17e of 18^e eeuw gedateerd worden.

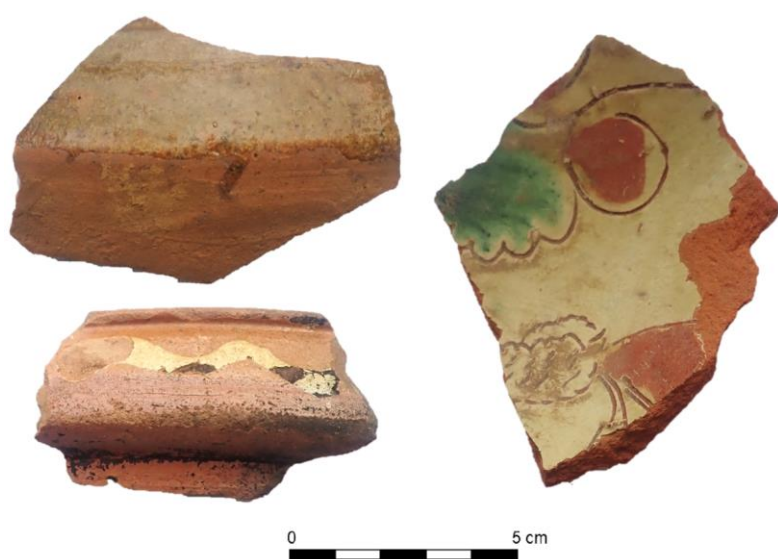
Bij de machinale uitgraving van profielput PP1, specifiek met als doel een coupe te kunnen documenteren op de waterput, werden geen aardewerkscherven aangetroffen. Wel werd één scherf (Bijlage 3, vnr 19) verzameld uit de vulling van de aanlegtrechter bij het opschaven van het noordprofiel van PP1 (Figuur 41a). Dit betreft een wandfragment van een grote pot in rood aardewerk met een knikwand. Het zoutglazuur is alleen aangebracht aan de buitenzijde, boven de knik in de wand. Aan de binnenzijde is lokaal een lichte glazuur'waas' te herkennen, maar dit lijkt niet doelbewust aangebracht te zijn. Het gebruik van glazuur voor louter niet-functionele doeleinden wordt vaak geassocieerd met de beginperiode van het gebruik van glazuur (De Groote 2014, I, 145). Mogelijk betreft dit dus een laatmiddeleeuwse vondst (14^e-15^e eeuw), wat de hypothese dat de waterput niet alleen de slaapvleugel, maar ook de huidige layout van het Stenen Huis voorafgaat, lijkt te bevestigen.

Het enige andere spoor die wellicht de bouw van de slaapvleugel voorafgaat is paalkuil S30, waarin 2 aardewerkvondsten gedaan werden (Bijlage 3 vnr 26a). Dit spoor werd pas herkend op de bodem van profielput PP3, terwijl de nabijgelegen sporen S11 en S12/25, die zoals hierboven vermeld wellicht geassocieerd mogen worden met de constructie van de slaapvleugel, zich reeds op een niveau ca. 30 cm hoger aftekenden. In dit spoor werd de enige vondst in grijs aardewerk aangetroffen. Wellicht betreft het hier een grof gemagerd fragment van een pot met vlakke bodem, hoewel vooralsnog niet kan uitgesloten worden dat het een fragment van een (misbakken) stuk bouwkeramiek is. De tweede scherf is een wandscherf uit rood aardewerk, met zoutglazuur aan de binnenzijde en een witgele sliblijn bovenop de rand, een techniek die voornamelijk vanaf de 15^e eeuw ingang begint te vinden bij meer diverse vormen in rood aardewerk (De Groote 2014, I, 144). De buitenzijde is volledig zwartgeblakerd, dus mogelijk werd deze vorm als kookpot gebruikt. De associatie met de mogelijke scherf in grijs aardewerk, laat toe om voor dit spoor een

datering in de 15e eeuw of vroege 16e eeuw voorop te stellen. Ook dit spoor dateert dus wellicht van vóór de huidige layout van het Stenen Huis.

Tenslotte kon er één scherf verzameld worden uit de insteek (S9) van het object in kalkzandsteen S8 (zie ook § 3.3.2.1), dat verwerkt zat in de fundering van de stal. Dit betreft een wandfragment van een scherf in rood aardewerk, met loodglazuur aan de binnen- en buitenzijde. Het fragment is niet nader te dateren dan 17^e tot vroeg 20^e eeuw, wat het directe verband met de bouw van de stal niet tegenspreekt.

Het meeste overige materiaal, aangetroffen bij het aanleggen en opschaven van de vlakken, lijkt overeen te komen met de bloeiperiode van het Stenen Huis (16^e-19^e eeuw), hoewel ook hier voor een aantal mogelijk residuele vondsten een datering in de late middeleeuwen op dit ogenblik niet uitgesloten mag worden. Een scherf met zogenaamde *sgraffito*-versiering, bijvoorbeeld, dateert ten vroegste van de 2^e helft van de 15^e eeuw (Figuur 41c). *Sgraffito* is een decoratietechniek waarbij een patroon – in dit specifieke geval florale en faunale motieven – gesneden wordt uit een met wit slib bedekt oppervlak. Hierdoor ontstaat een kleurcontrast met de onderliggende rode klei (De Groot 2014, I, 145). Door gebruik van onder meer koperoxide kunnen onder meer ook groene kleuren verkregen worden in de slibversiering. Onder de steengoed scherven bevinden zich onder meer een aantal kruik- of bekerfragmenten uit Westerwald steengoed (zie o.a. Figuur 42a/c), die in de late 17^e of 18^e eeuw gedateerd kunnen worden.

Figuur 41. Selectie van het rood(bakkend) aardewerk:

- a) Links boven: fragment met geknikte wand en zoutglazuur alleen aan buitenzijde, boven knikwand.
- b) Links onder: randfragment met sliblijnsversiering aan buiten- en binnenzijde.
- c) Rechts: wand- en bodemfragment met sgraffito-versiering (florale en faunale motieven).

Figuur 42. Selectie van het steengoed aardewerk (Westerwald):

- a) Boven: randfragment met kobaltinkleuring.
- b) Centraal links: wandfragment met mangaaninkleuring.
- c) Onder: bodemfragment met kobaltinkleuring en gestempeld floraal motief.

3.3.3.3 Overige vondstmateriaal

Het grootste deel van de overige vondsten wordt ingenomen door de 8 glasfragmenten, afkomstig uit 3 verschillende contexten: 3 fragmenten modern glas werden aangetroffen bij het met de truweel opschaven van het zuidelijk deel van het vlak, binnen de stal (Bijlage 3 vnr 2a). Het gaat hierbij om 1 transparant fragment vensterglas, 1 fragment van een mogelijk 8-hoekige fles en één fragment van wellicht een bier- of wijnfles in groen glas. Bij het met de truweel opschaven van het deel van het vlak ten noorden van de stal werden twee mogelijke fragmenten van een beker met oppervlakkig knobbelpatroon aangetroffen (Bijlage 3 vnr 8). De donkere kleur van de scherven is mogelijk het resultaat van langdurige blootstelling aan beer. Ten oosten van kelder S24 werd bij het manueel opschaven van het vlak fragmenten van drie glazen bodems aangetroffen (Bijlage 3 vnr 24): 2 glazen of hoge voet en 1 beker met geribbelde standing. Ook deze vondsten lijken aangevreten door beer. Ze zijn meest waarschijnlijk te dateren in de 18e eeuw.

De twee fragmenten natuursteen betreffen één stuk niet bewerkte ijzerzandsteen die is aangetroffen in de vulling van een paalkuil (Bijlage 3 vnr 17e) en één fragment van een vermoedelijke slijp- of wetsteen in fijnkorrelige en sterk mica-houdende zandsteen (Bijlage 3 vnr 11b). De vondsten zijn respectievelijk afkomstig uit paalkuil S12/25 en uit insteek S9, die hierboven reeds besproken werden bij het aardewerk.

De slanke vorm van het steelfragmentje van een kleipijp (Bijlage 3 vnr 17c) maakt duidelijk dat het hier geen vroege vorm van kleipijp betreft, maar een type die vanaf de latere 17^e eeuw aanvang vindt. Deze vondst is afkomstig uit paalkuil S12/25, die hierboven reeds besproken is bij het aardewerk.

Tenslotte zijn er twee metaalvondsten aangetroffen. In het eerste geval betreft het een sterk gecorrodeerde ijzeren spijker (Bijlage 3 vnr 17d), opnieuw afkomstig uit paalkuil S12/25. In het tweede geval een bronzen muntje die werd aangetroffen bij het vrijleggen van de afgesloten trapgat (S21) naar de kelder. Het muntje, met een diameter van 17 mm, is te sterk verweerd om er iets op af te kunnen lezen.

3.3.3.4 Monsters

Er werden geen kansrijke contexten aangetroffen voor het nemen van monsters voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Bij het couperen van de waterput werd alleen de eerder steriele vulling van de aanlegtrechter aangesneden. Door de nabijheid van de woning en de drassige vulling van de waterput is het ook niet mogelijk om kansrijke lagen binnen de waterput aan te boren of op te graven. Deze bevinden zich sowieso onder de geplande verstoringsdiepte van de bodemingrepen van de nieuwbouw.

3.3.4 Conservatie en restauratie

Er zijn geen vondsten aangetroffen die een meerwaarde bieden in geconserveerde/gerestaureerde toestand. Voor het muntje (vnr 17d) en een deel van de glasfragmenten (vnrs 8 en 24) dient de nodige aandacht besteed te worden bij hun langdurige opslag: in een koele, droge en donkere ruimte, apart verpakt van het overige vondstmateriaal.

4 Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek maakte geen deel uit van de onderzoeksstrategie zoals opgenomen in het toelatingsdossier voor een archeologisch onderzoek vanuit wetenschappelijke vraagstelling. Maar aangezien dit een onderzoeksmethode zonder ingreep in de bodem betreft, werd deze kans – aangeboden door Jo Peeters van arpdx.eu – alsnog gegrepen om een meerwaarde te betekenen voor het lopende gravende onderzoek. De informatie hieronder is afkomstig uit het geofysische verslag in Bijlage 5, alsook uit persoonlijke communicatie met Jo Peeters. Aangezien de werkput reeds was aangelegd waren de condities niet ideaal voor de zone van de werkput zelf. Het geofysische onderzoek werd echter ook op andere delen van het perceel uitgevoerd, alsook (deels) op de ten oosten aanpalende percelen die in eigendom zijn van dezelfde opdrachtgevers.

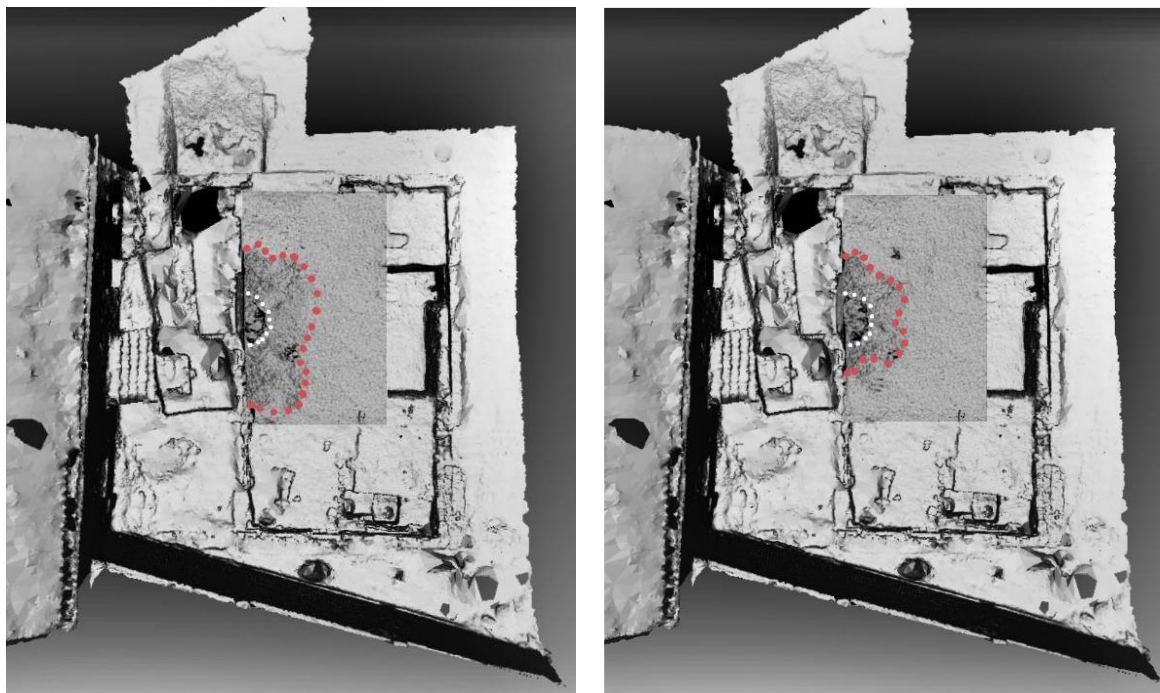
Het geofysische onderzoek ging uit van een aantal praktische onderzoeksvragen die zich stelden tijdens het archeologische onderzoek:

- Kan de locatie, diepte en eventuele structuur van de aangetroffen waterput verduidelijkt worden?
- Kan de geofysische survey andere sporen van historische activiteiten op de site aantonen?
- Kan de loop van de historische gracht worden gereconstrueerd?
- Kan de aanwezigheid en locatie van eventuele funderingen/verstoringen buiten de huidige opgravingsput worden bepaald?

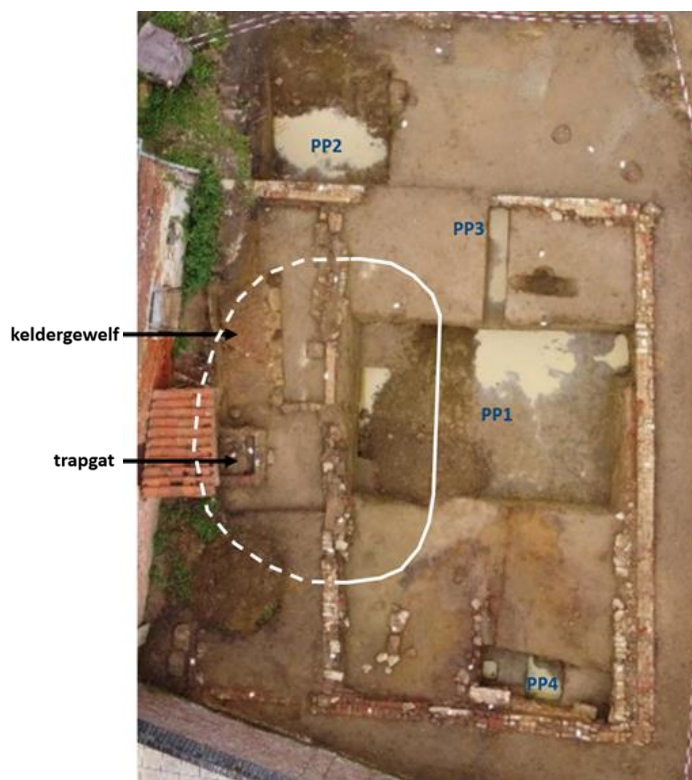
De geofysische survey bevestigde de aanwezigheid van de waterput. Aangezien de samenstelling en compactering van de vulling van de aanlegtrechter en schacht van de waterput afwijkt ten opzichte van de natuurlijke bodemgelaagdheid, komt deze vergraven zone duidelijk naar voren in de beeldvorming (Figuur 43). Op een diepte van 4,5-5 m onder het uitgegraven niveau konden niet alleen de schacht, maar ook de aanlegtrechter zelf nog steeds herkend worden (Figuur 43b), wat suggereert dat de waterput nog een heel stuk dieper kan reiken (Peeters 2021, 2a).

Het geofysische onderzoek op het perceel, buiten de opgravingsput, toonde verstoringen aan over het ganze terrein, wat wellicht wijst dat op de aanwezigheid van puin en bouwrestanten. Lokaal werden typische indicatoren aangetroffen voor de licht-magnetische slakken die het gevolg zijn van smeedwerkzaamheden. Hiervan bevindt zich onder meer een grote concentratie in de zuidwestelijke hoek van het perceel, die wellicht zal doorlopen in het aansluitende perceel ten zuiden. Ook centraal op het perceel komen een paar kleinere concentraties voor. Tijdens de metaaldetectie werden ook fragmenten van smeltslakken aangetroffen (Peeters 2021, 2b).

De hierboven vermelde verstoringen bemoeilijkten de observaties voor het traceren van de historische omwalling/omgrachting. In het bijzonder de aanwezigheid van bouwpuin voorkwam en heldere beeldvorming langs de noord- en oostrand van het historische goed (Peeters 2021, 2c). Wel kon ten noordoosten van het Stenen Huis de contouren van een beerbak worden herkend. Deze mestkuil is ook bekend van oude foto's (Figuur 22). De aanwezigheid van de funderingen van mogelijk overige bijgebouwen ten oosten van het Stenen Huis werd verdoezeld door minerale contaminatie en afgeleide clusters. De vermoedelijke contouren van een slaapvleugel, mogelijk opgetrokken in lemen vakwerk, konden volgens Jo Peeters getraceerd worden op een diepte van ca. 30 cm onder het huidige maaiveld net te noorden van de opgravingsput (Figuur 45). Dezelfde survey wijst uit dat er wellicht geen (bak)stenen funderingen of plint aanwezig is, dus mogelijk gaat het hier om de restanten van de afgebroken of ingestorte/omgeduwde vakwerk opbouw ((Peeters 2021, 2d).

Figuur 43 a/b. Snijvlakken op respectievelijk 220-260 cm (a) en 450-500 cm (b) onder het uitgegraven niveau. Duiding van de aanlegtrechter (rood) en de mogelijk houten beschoeiing van de schacht (wit).

Figuur 44. Orthofoto gegenereerd door Jo Peeters, twee weken na het afronden van het archeologische veldwerk, met aanduiding van de profielputten PP1-PP4. De contouren van de aanlegtrechter van de waterput zijn aangeduid in het wit, waarbij blijkt dat een deel van de kelder horende bij het Stenen Huis binnen deze diameter valt.

Figuur 45. De lichtblauwe kleur wijst op een hoge concentratie aan ijzeroxiden en deels ontbonden dierenmest, zijnde belangrijke kenmerken van lemen vakwerk.

5 Interpretatie veldwerk

De funderingen van de stal, die in de vroege 20e eeuw tegen de oostmuur van het woonhuis was aangebouwd, waren nog grotendeels aanwezig in de ondergrond. Deze maakte deels gebruik van de toen wellicht reeds geruïneerde restanten van de verdwenen slaapvleugel. De zuidelijke funderingen van de stal zijn gebouwd bovenop de restanten van oudere funderingen, hoogstwaarschijnlijk voor de zuidmuur van de voormalige slaapvleugel. Het lijkt erop dat de noordmuur en oostmuur van de stal nieuw geconstrueerd werden bij de bouw in 1909, waarbij wellicht wel bouw materiaal van de slaapvleugel werd gerecupereerd. Het geofysische onderzoek en de meer nauwkeurige historische kaarten doen uitschijnen dat de oostmuur van de slaapvleugel zich iets meer naar het westen bevond, wat mogelijk overeenkomt met de 'rij' paalkuilen die binnen de werkput zijn aangetroffen. Wellicht ging het hier dus om een lemen vakwerkbouw.

Er zijn geen sporen aangetroffen voor een bakstenen noordmuur van de slaapvleugel, niet in de vorm van structurele overblijfselen, noch in de vorm van een uitbraaksleuf. De verwachting was dat deze zich binnen de werkput zou moeten bevinden, ten zuiden van de latere noordmuur van de stal. Mogelijk was deze zijde van het gebouw eveneens in lemen vakwerk opgetrokken omwille van de minder stabiele ondergrond ter hoogte van de gedichte waterput. Dit lijkt het geofysische onderzoek ook te bevestigen, aangezien er in de zone van de te verwachten noordmuur hoge concentraties in vakwerk gebruikte bouwleem aanwezig lijken te zijn in de ondergrond. Een aantal paalkuilen komen mogelijk in aanmerking als restanten van een vakwerkmuur. Het is bovendien waarschijnlijk dat alle opstaande muren van de slaapvleugel uit lemen vakwerk bestonden, met alleen de funderingen en eventueel de plint lokaal uitgevoerd in baksteen. De observatie dat in grote mate nieuwe bakstenen gebruikt werden in de stalmuren, lijkt inderdaad uit te wijzen dat er weinig recupereerbare bakstenen van de slaapvleugel beschikbaar waren.

Een groot deel van het vondstmateriaal dat verspreid over de werkput is aangetroffen komt overeen met de verwachte periode van gebruik van deze slaapvleugel (16^e-19^e eeuw). Het vondstmateriaal is redelijk beperkt in hoeveelheid en bestaat voornamelijk uit aardewerk. Een kleine helft van de scherven bestaat uit rood(bakkend) aardewerk, waarvan een aanzienlijk deel voor zien is van slibversiering. Daarnaast zijn ook wit aardewerk (o.a. een vergiet) en steengoed (voornamelijk afkomstig uit Westerwald) goed vertegenwoordigd.

Er zijn echter ook een aantal sporen die dateren uit een voorafgaande periode en die mogelijk ouder zijn dan de aanleg van het Stenen Huis zelf. Het gaat hier in het bijzonder om de centrale, diepe waterput en om een paalkuil die pas in een dieper vlak werd herkend. De waterput behoort duidelijk tot een gebruiksfase van hetzelfde erf. Op de tiendenkaart uit 1717 is er weliswaar een waterput ingetekend, maar deze bevindt zich meer ten zuiden, binnen het tegenwoordig aangrenzende perceel. Met de aanwezigheid van deze oudere waterput, waarvan de vulling niet dezelfde compactie heeft als de natuurlijke bodemgelaagdheid, dient best rekening gehouden te worden bij de nieuwbouw.

De restanten van de stal worden als niet behoudenswaardig beschouwd, met uitzondering van de diepere niveaus van de zuidelijke fundering, die hoogstwaarschijnlijk deel uitmaakte van de verdwenen slaapvleugel van de afspanning. Dit betekent dat er binnen de geplande bodemingrepen voor het onderkelderde deel van de nieuwbouw geen fysieke restanten van de slaapvleugel bedreigd worden (de paalkuilen zijn reeds gedocumenteerd en opgegraven). Wel zal er in deze zone in de bouwplannen rekening gehouden worden om de kelder en het originele trapgat te integreren. Onder het aan te leggen verhard terras (het zuidelijke deel van de geplande bodemingrepen) kunnen de restanten van de slaapvleugel intact bewaard blijven.

6 Conclusies

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Het uitgevoerde onderzoek laat ons toe om de in § 2.1.2 vooropgestelde onderzoeksvragen te beantwoorden.

- *Beschrijf de natuurlijke/antropogene bodemopbouw ter hoogte van de werkput.*

Van de natuurlijke, onverstoorde bodemopbouw binnen de werkput zijn alleen niveaus binnen de C-horizont (moederbodem) bewaard. Door de intensieve bebouwing sinds de nieuwe tijd en de daarmee gepaard gaande af- en uitgravingen, is er niets bewaard gebleven van de bovenste halve meter natuurlijke bodemvorming. Ter hoogte van de werkput bestaat de resterende natuurlijk bodem uit zandige tot (op een dieper niveau) sterk zandige leem met in de hogere lagen ijzeraanrijningsvlekken (S1000) en -bandjes (S1001). Aan de bovenzijde van deze natuurlijke gelaagdheid kunnen door bioturbatie ook antropogene indicatoren als baksteen- en houtskoolspikkels worden aangetroffen.

De antropogene gelaagdheid daarboven wordt gekenmerkt door eenzelfde bodemtype (zandige leem), die in geroerde vorm de vulling van sporen en uitgravingen typeert. Deze lagen zijn minder gecompacteerd en missen de homogeniteit en/of natuurlijke gelaagdheid van de moederbodem. Ze worden verder gekenmerkt door meer antropogene indicatoren in de vorm van bouwpuinfragmenten en, in sterk mindere mate, andere vondstcategorieën als houtskool, aardewerk en glas.

Voor de zone centraal-westelijk binnen de werkput geldt specifiek dat de uitgraving van de mogelijk pre-17^e-eeuwse waterput wellicht tot ruim 5 m onder het huidige loopniveau reikt (zoals vastgesteld op basis van een geofysische survey). In deze zone is de natuurlijke bodemopbouw en de daarmee gerelateerde compactie volledig verdwenen. De door de opdrachtgever vermelde vochtproblemen op kelderniveau zijn wellicht minstens ten dele te linken aan deze historische uitgraving.

- *Is er sprake van één of meerdere relevante archeologische niveaus? Op welke diepte bevinden deze zich?*

Er is sprake van minstens twee archeologische niveaus. Een eerste niveau bevindt zich onmiddellijk onder de moderne bouwvoor en/of grasplaggen. Op dit niveau bevinden zich de restanten van de funderingen van de stal en het kasseipad. Deze restanten tekenen zich af op een diepte variërend tussen de 39,8 m en 40 m TAW wat betreft de stalfunderingen en op een diepte van ca. 39,5 m TAW voor het kasseipad. De hoogte van het maaiveld (Bijlage 1c) geeft lokaal een vertekend beeld door de aanwezigheid van ondertussen verwijderde puinpakketten. Zo werd het kasseipad bijvoorbeeld nauwelijks een paar centimeter onder het loopniveau aangetroffen.

Ca. een halve meter dieper moet er rekening gehouden worden met een tweede archeologische niveau, dat overeen lijkt te komen met de fase van de verdwenen slaapvleugel van het woonhuis-als-afspanning. Deze restanten, in de vorm van een aantal paalkuilen en funderingsresten die verwerkt zitten in de latere stalconstructie. Deze sporen en restanten tekenen zich af vanaf een diepte van 39,30 m TAW.

Hoewel er wellicht ook oudere sporen aanwezig zijn (bvb. de waterput die de bouw van de slaapvleugel en mogelijk ook het huidige woonhuis voorafgaat), tekenen deze sporen zich reeds af op het tweede niveau. Wellicht ging de bouw van de slaapvleugel gepaard met lokale afgravingen voor de funderingen.

- *Kan er op basis van de verzamelde gegevens een reconstructie gemaakt worden van de slaapvleugel van de afspanning?*

De conclusies die we kunnen trekken op basis van het uitgevoerde archeologische onderzoek blijven deels speculatief. De zuidzijde van de slaapvleugel was minstens op een bakstenen fundering gebaseerd, maar voor de oost- en noordzijde ontbreken hiervoor enige aanwijzingen. Dit betekent niet automatisch dat er daadwerkelijk geen stenen fundering was voor deze wanden, maar er zijn andere aanwijzingen die in die richting lijken te wijzen. Zo is er slechts beperkt gebruik gemaakt van oudere baksteenformaten bij de constructie van de funderingen van de latere stal op dezelfde locatie, wat erop lijkt te wijzen dat er weinig materiaal voorhanden was om deze constructies uit te voeren. Ten tweede zijn er aan de noordrand van de werkput een aantal paalgaten aangetroffen ter hoogte van de te verwachten noordwand van de slaapvleugel. Ten slotte lijkt de geofysische survey de aanwezigheid van grote hoeveelheden voor vakwerk gebruikte leem aan te tonen langs de noordzijde van de werkput.

- *Zijn er sporen te linken aan het gebruik van het erf?*

Aangezien de geplande nieuwbouw, en dus ook de archeologische werkput, zijn ingepland ter hoogte van de voormalige slaapvleugel en stal, leverde het archeologische onderzoek weinig aanwijzingen op voor het gebruik van het omliggende erf zelf. Wel is er centraal-westelijk in de werkput een diep uitgegraven waterput ontdekt. Deze waterput, die wellicht ruim 5 m diep reikt, dateert duidelijk van voor de aanleg van de slaapvleugel en het is waarschijnlijk dat ze voorafgaat aan de bouw van het Stenen Huis zelf. Er konden echter geen dateerbare vondsten verzameld worden uit de vulling van de aanlegtrechter van de waterput om deze stelling hard te maken. Wel is op de tiendenkaart van 1717 een waterput ingetekend op het zuidelijke deel van het erf, wat tegenwoordig wordt ingenomen door het aanpalende perceel 156E. Tenslotte werd er ook een kasseipad deels terug vrijgelegd, die wellicht leidde tot een mestput die opgepikt werd door het geofysische onderzoek ten noordoosten van de archeologische werkput.

Aangezien het geofysische onderzoek wel grote delen van het perceel kon onderzoeken, konden er op basis van deze survey een aantal aanvullende preliminaire observaties gemaakt worden. Zo lijken er aanwijzingen te zijn voor de aanwezigheid van de afvalproducten van smelterij-activiteiten, vooral in de zuidwestelijke hoek van perceel 156F (vulling van de toenmalige gracht?). Verspreid over het terrein zijn verschillende zones met bouwpuin aanwezig, waarvan sommige nog fysiek zichtbaar en andere die opgepikt werden bij het geofysische onderzoek. Deze zijn wellicht afkomstig van de afbraak van de verschillende bijgebouwen die zich minstens sinds de 18^e eeuw op het erf bevonden. Tenslotte kon ook het vermoedelijk voormalige mestafvoerkanaal ten oosten van de voormalige stal worden getraceerd.

- *Laat het vondstmateriaal toe om een meer nauwkeurige datering voor de aanwezige sporen en structuren op te maken? Is er mogelijk sprake van verschillende bouw- en/of bewoningsfasen van de afspanning-met-erf die bewaard zijn in het bodemarchief?*

De opgraving leverde een beperkte hoeveelheid vondstmateriaal op, verspreid over een groot aantal contexten. Er zijn weinig vondsten die met enige zekerheid aan de oudere bewoningsfasen gelinkt kunnen worden, en deze zijn bovendien weinig diagnostisch. Dit vondstmateriaal lijkt een 17^e-eeuwse datering voor de bouw van de slaapvleugel echter niet tegen te spreken. Ook de constructie van de stal,

aan het begin van de 20^e eeuw, ter hoogte van de voormalige slaapvleugel lijkt bevestigd te worden op basis van het vondstmateriaal.

- *Zijn de aangetroffen sporen en structuren te linken aan de (bouw)historisch-cartografische dossier van het plangebied?*

De tiendenkaart uit 1717 biedt ons veruit het meeste informatie wat betreft de indeling van het erf, met de bijgebouwen en nevenconstructies, alsook van de mogelijke bouwwijze van de opstand van het woonhuis en bijgebouwen gedurende de 18^e en 19^e eeuw. Jammer genoeg biedt deze kaart door het gekozen vogelperspectief vanuit het westen geen informatie over de slaapvleugel, aangezien deze verborgen blijft achter de schets van het toenmalige hoofdgebouw van de afspanning.

Aangezien er van de afspanning geen duidelijke fysieke restanten bewaard zijn gebleven van de oost- en noordwand is het bovendien moeilijk om hiervoor een meer gedetailleerde reconstructie te suggereren. Wel lijkt dit te bevestigen dat deze aanbouw hoogstwaarschijnlijk in de opbouw uit lemen vakwerk bestond, met het gebruik van bakstenen beperkt tot delen van de zuidelijke fundering. Dit komt overeen met wat de inkleuring op de hierboven vermelde tiendenkaart suggereert qua bouwwijze voor de overige bijgebouwen.

Het overige beschikbare historische kaartmateriaal levert weinig aanvullend informatie op. Het hoofdgebouw-met-slaapvleugel wordt consequent als een L-vormig bouwvolume afgebeeld, zonder verdere details. Het meest gedetailleerd zijn de Atlas der Buurtwegen en de Kadasterleggers, die lijken te suggereren dat de oostmuur van de slaapvleugel een stuk minder ver oostwaarts stond dan de muur van de latere stal. Dit lijkt dan mogelijk samen te vallen met de 'rij' paalkuilen S11 en S12/25, die dus mogelijk deel uitmaakten van de houtbouw voor de oostelijke wand van de slaapvleugel.

- *Zijn er archeologische waarden aanwezig uit de periodes voorafgaand aan de ontwikkeling van de afspanning-met-erf? Zo ja, welke?*

Neen, de hierboven beschreven waterput dateert mogelijk van een fase (kort) voorafgaand aan de bouw van de toenmalige herberg, maar maakte ongetwijfeld deel uit van het reeds bestaande erf.

- *Wat is de gaafheid van bewaring van de archeologische sporen, structuren en vondsten?*

De bewaring van de sporen varieert sterk. Het bewaarde muurwerk van de funderingen van de stal was in relatief slechte staat, maar weerspiegelt wellicht het relatieve gebrek aan precisie waarmee deze toendertijd zijn aangelegd. Van de funderingen van de slaapvleugel is er slechts een segment in het zuiden bewaard. Deze is in goede staat, maar is eveneens in een onregelmatig verband opgetrokken, waarin behalve onvolledige bakstenen ook stukken natuursteen werden geïncorporeerd.

De paalkuilen die mogelijk met de oostwand van de toenmalige slaapvleugel geassocieerd kunnen worden, tekenden zich duidelijk af en waren relatief diep bewaard. Deze zijn echter volledig opgegraven tijdens het archeologische onderzoek, aangezien ze zich binnen het uit te graven deel van de bouwput voor de nieuwbouw bevonden. Overige paalkuilen en puinkuilen moeten geassocieerd worden met de bouw en het gebruik van de 20e-eeuwse stal. De paalkuilen in het bijzonder waren erg ondiep bewaard. De puinkuilen waren relatief goed bewaard onder de voormalige vloer van de stal.

Het aangetroffen vondstmateriaal is relatief sterk gefragmenteerd en sterk verweerd. Er is bovendien ook maar één spoor (paalkuil S12/25) dat meer dan een paar vondsten opleverde.

- *In welke mate zijn de archeologisch relevante waarden reeds verstoord door recente bodemingrepen?*

De bouw van de stal aan het begin van de 20e eeuw had de meeste impact op de zone van de archeologische werkput. Deze stal maakte voor de zuidmuur gebruik van de bestaande funderingen van de toen wellicht reeds geruïneerde slaapvleugel. Daarbij werd wellicht een deel van de bestaande funderingen afgebroken, waarbij bruikbare bakstenen werden verwerkt in de oostelijke funderingsmuur van de slaapvleugel en niet bruikbare fragmenten werden gedumpt in puinkuilen.

Aangezien de funderingen van de stallen geen zware structuur met meerdere verdiepingen moesten schragen, bleven deze relatief oppervlakkig, waardoor de impact op bestaande oudere archeologische features beperkt bleef. Ook werd de vloer van de stal eenvoudig bovenop het aangestampte aarden loopniveau aangelegd, zonder eigen bedding of funderingsniveaus. Op deze manier werden oudere sporen, zoals paalkuilen S11 en S12/25, alsook de waterput, niet tot weinig verstoord.

- *Welke adviezen kunnen er voor het behoud in situ met het oog op eventuele bodemingrepen in de toekomst worden geformuleerd?*

Zoals eerder gesteld worden de restanten van de 20^e-eeuwse stal niet als behoudenswaardig beschouwd. In de constructie werden onder meer natuurstenen architecturale elementen van oudere datum gebruikt, die dus eventueel gerecupereerd kunnen worden.

Van de voorafgaande slaapvleugel van de afspanning, die zich op ongeveer dezelfde locatie bevond, zijn er slechts fragmentarisch delen in de ondergrond bewaard, waarvan de delen (paalkuilen) binnen de geplande bouwput reeds 'ex situ bewaard' zijn door het archeologische onderzoek. De resterende architecturale segmenten bieden als ensemble en qua representativiteit relatief weinig meerwaarde. Anderzijds zijn deze restanten eenvoudig te beschermen, aangezien de afdekkende grondlagen en zelfs de bovenliggende fundering van de stal als afdoende buffer beschouwd kunnen worden.

Het kasseipad, dat wellicht ook eerder uit de vroege 20^e eeuw dateert, zal opnieuw worden vrijgelegd en in gebruik worden genomen. Hiermee verdwijnen dus ook de beschermende graszoden en het laagje grond die dit pad tot voor kort afdekten. Het kasseipad is ondertussen terug afgedekt en het zal op die manier bewaard blijven. Indien het in de toekomst opnieuw in zijn oorspronkelijke functie in gebruik genomen zou worden, kan het voortbestaan ervan, mits het nodige onderhoud, eveneens gegarandeerd worden.

Het geofysische onderzoek had de vermoedelijke locatie van een verdwenen mestput gekarteerd op 4 m ten noorden van de contouren van de archeologische bouwput. Mogelijk gaat het hier eveneens om een structuur van 20^e-eeuwse oorsprong, maar een oudere datering kan niet a priori uitgesloten worden. De rechthoekige constructie, met afmetingen van naar schatting 4,25 m bij 2,20 m, tekent zich relatief duidelijk af op een diepte van 80 cm onder het huidige maaiveld. Dit betekent dat er voldoende buffer aanwezig is om deze restanten voor de toekomst te bewaren indien diepgravende activiteiten in deze zone vermeden kunnen worden. Of deze mestkuil bewaard zal blijven zal echter afhangen van de locatie van de walgracht, aangezien de eigenaars de ambitie hebben om deze deels terug open te leggen.

De waterput zal voor een groot deel vernield worden bij het uitgraven van de bouwput voor de geplande nieuwbouw. Het geofysische onderzoek maakt echter duidelijk dat deze waterput wellicht tot meer dan 5 m onder het huidige maaiveld reikt, waardoor ook de naar verwachting meest relevante en archeologisch interessante vullingen zich op een dieper niveau zouden bevinden. In principe blijven deze diepere niveaus dus ook voor de toekomst bewaard onder de op te richten nieuwbouw.

Er zijn geen contexten aangetroffen waaruit relevante monsters voor natuurwetenschappelijk onderzoek konden worden gerecupereerd, waardoor onderstaande onderzoeksvragen onbeantwoord zullen blijven.

- *Kunnen er op basis van de studie van het vondstmateriaal en de monsters uitspraken gedaan worden over de bewoners/gebruikers van de vindplaats?*
- *Laten de monsters toe om een meer nauwkeurige datering te bekomen van specifieke contexten en/of bouwfasen?*

6.2 Bewaring / deponering van het archeologisch ensemble

De omstandigheden en randvoorwaarden die nodig zijn voor een gedegen bewaring van het archeologisch ensemble wijken niet af van hetgeen voorzien is in de toelating binnen het traject van de wetenschappelijke vraagstelling (ID 511).

De eigenaars van het Stenen Huis zullen het archeologische ensemble in bewaring nemen, waarbij de voorwaarden zoals gesteld in de Code Goede Praktijk v.4.0 (Hfdst. 31) zowel door de aanleveraar (KU Leuven archeoWorks) als de ontvanger in acht genomen worden.

6.3 Samenvatting

Het Stenen Huis, gelegen in de Stenenhuisstraat in Tielt-Winge (Vlaams-Brabant) was één van de eerste seculiere bakstenen gebouwen in de wijde omgeving. De huidige eigenaars kochten het (noordelijke deel van het) Stenen Huis in 2017 en wensen het pand volledig te restaureren en deels te verbouwen om er zelf hun gezinswoning van te maken. Anderzijds zal er ook een uitbreiding nodig zijn om het gebouw te kunnen laten functioneren als moderne woonst. Deze uitbreiding zal ten oosten aan het gebouw worden aangebouwd, overlappend met waar volgens de historische gegevens de slaapvleugel van de toenmalige afspanning stond. Op dezelfde locatie werd aan het begin van de 20^e eeuw een stalling gebouwd.

Het bouwproject was omwille van de beperkte omvang van de bodemingreep niet onderhevig aan een verplicht archeologienotatiraject, maar de eigenaars wensten alsnog in te zetten op archeologische kenniswinst. Daarom werd er een archeologisch dossier opgestart om het project vanuit wetenschappelijke vraagstellingen archeologisch te kunnen opvolgen. Hiervoor werden bij het Agentschap Onroerend Onderzoek de nodige toelatingen bekomen (ID511). Het archeologische onderzoek werd uitgevoerd door KU Leuven archeoWorks in de week van 7-12 september 2021. Aanvullend werd er op de omliggende zones een geofysische survey en metaaldetectieonderzoek uitgevoerd door Jo Peeters (arpdx.eu), op 20 en 27 september.

Uit het onderzoek komen een aantal sporen aan het licht die mogelijk ouder zijn dan de bouw van de gekende bakstenen versie van het Stenen Huis. Dit betreft onder meer een paalkuil, die zich pas in een dieper vlak aftekende, alsook een diepe, centrale waterput. Beide sporen dateren mogelijk reeds uit de late middeleeuwen. De geofysische survey suggereert dat de waterput tot ruim 5 m onder het maaiveld reikt en dat op een dieper niveau de nog aanwezige houten beschoeiing van de schacht aanwezig zou zijn.

Van de uit historische documenten bekende slaapvleugel van de toenmalige afspanning, die zich ter hoogte van de bouwput zou bevonden hebben, zijn alleen ter hoogte van de zuidmuur bakstenen restanten teruggevonden van de funderingsmuur. Voor de latere stalling, die in de vroege 20^e eeuw op dezelfde locatie werd opgetrokken, werden de zuidelijke funderingen bovenop de fundering van de slaapvleugel geconstrueerd. Wellicht waren de oostelijke en noordelijke muren van de slaapvleugel, alsook het opstaande deel van de zuidelijke muur, in lemen vakwerkbouw opgetrokken. De bij de opgraving vastgestelde relatieve schaarste aan gerecupereerde bakstenen en de bij het geofysisch onderzoek vastgestelde aanwezigheid van concentraties bouwleem ten noorden van de werkput wijzen in dezelfde richting. Een aantal paalkuilen kunnen mogelijk geassocieerd worden met de slaapvleugel, wat door het vondstmateriaal uit die sporen (laat 17^e of vroege 18^e eeuw) bevestigd lijkt te worden.

De funderingen van de stal, die in de vroege 20^e eeuw tegen de oostmuur van het woonhuis was aangebouwd, waren nog grotendeels aanwezig in de ondergrond. Ook de binnenindeling van de verschillende ruimtes en bewaarde delen van de vloer konden gedocumenteerd en getoetst worden aan de gekende historische documenten.

Binnen de geplande bodemingrepen voor het onderkelderde deel van de nieuwbouw worden geen restanten van de slaapvleugel bedreigd, aangezien in deze zone alleen reeds gedocumenteerde paalkuilen uit die tijd zijn aangetroffen. Wel zal er in deze zone in de bouwplannen rekening gehouden worden om de kelder en het originele trapgat te integreren. Onder het aan te leggen verhard terras (het zuidelijke deel van de geplande bodemingrepen) kunnen de fysieke restanten van de slaapvleugel intact bewaard blijven. De architecturale resten van de stal worden niet als behoudenswaardig ingeschat.

7 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed (2019) *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*, versie 4.0. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/20259>

Defillet, T., T. Vander Meeren & L. Timmermans (2019) *Bouwhistorisch Onderzoek Stenen Huis (Tielt-Winge)*.

De Groote, K. (2014) *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)* (Relicta Monografieën, 1) Brussel.

Havermans, K. (1964) Nog iets over het “Stenen Huis” te Tielt, *Oost- 1.2*, 33-34.

Hermans, M. & M. Creutz (2018) *Archeologienota Tielt-Winge, Stenenhuisstraat 14* (BAAC Vlaanderen Rapport 916) Bassevelde.

Peeters, J. (2021) *EMSA fase 1 site Stenen Huis* (niet gepubliceerd verslag van het geofysische onderzoek). (zie Bijlage 6)

Bijlagen

Bijlage 1: Kaartmateriaal

- 1a. Puttenplan
- 1b. Allesporenkaart
- 1c. Hoogtes vlak, sporen en maaiveld
- 1d. Vlakvondsten
- 1e. Putten- en sporenplan geplot op orthofoto

Bijlage 2: Sporenlijst

Bijlage 3: Vondstenlijst

Bijlage 4: Fotolijst

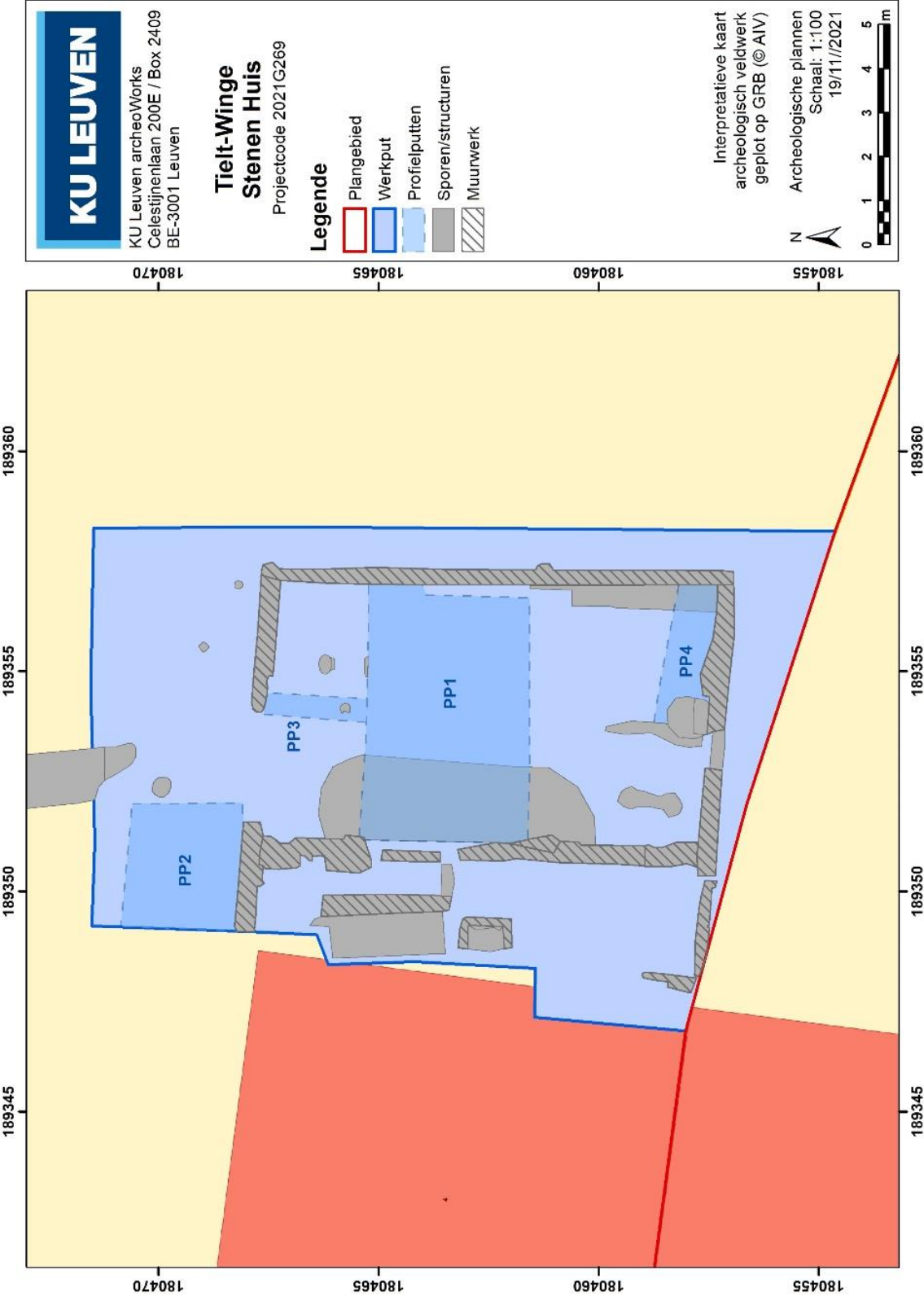
Bijlage 5: Werkplannen (voorlopige versie)

Bijlage 6: Geofysisch rapport (Jo Peeters – arpdx.eu)

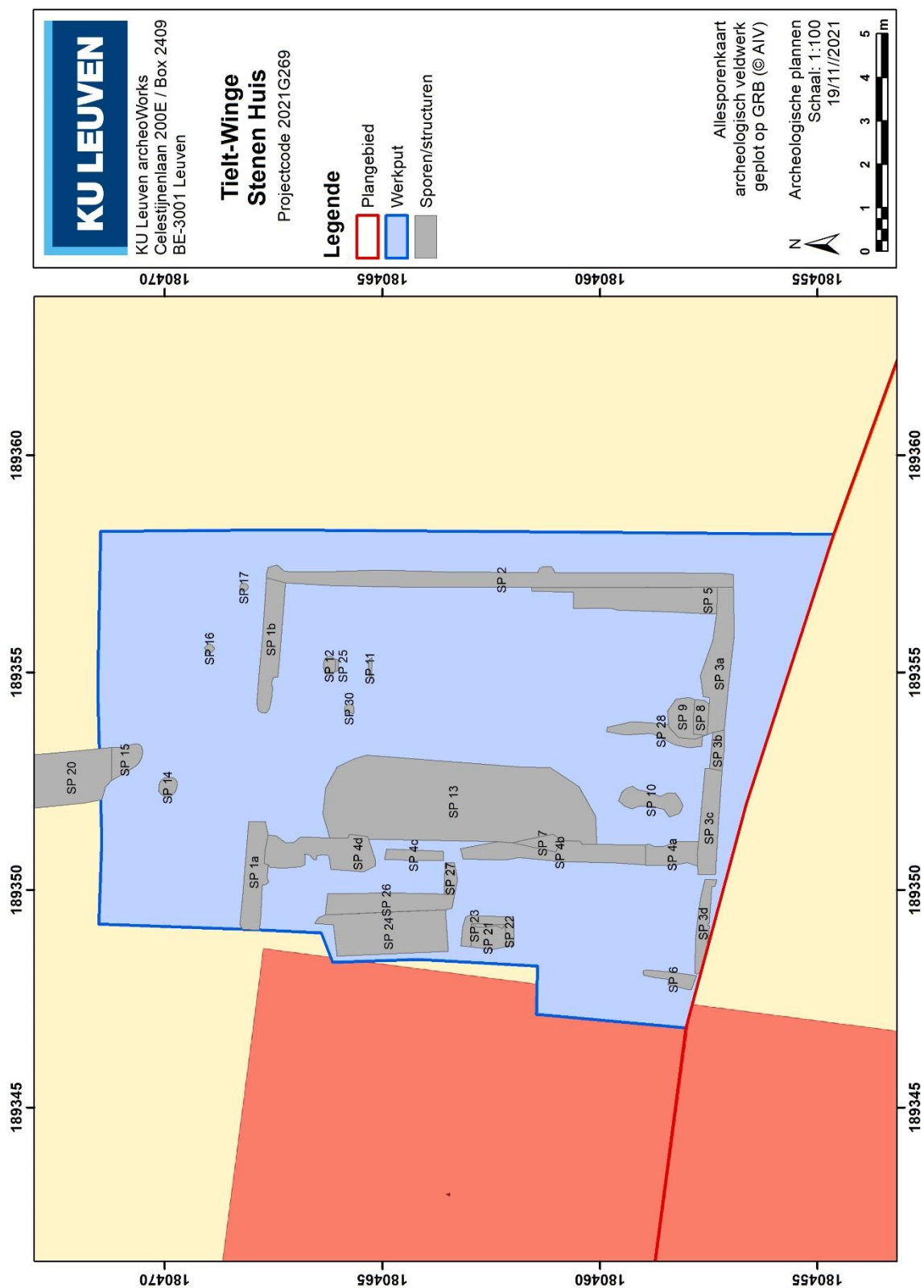
Bijlage 7: Bouwhistorisch onderzoek (Defillet e.a. 2019)

Bijlage 8: Figurenlijst

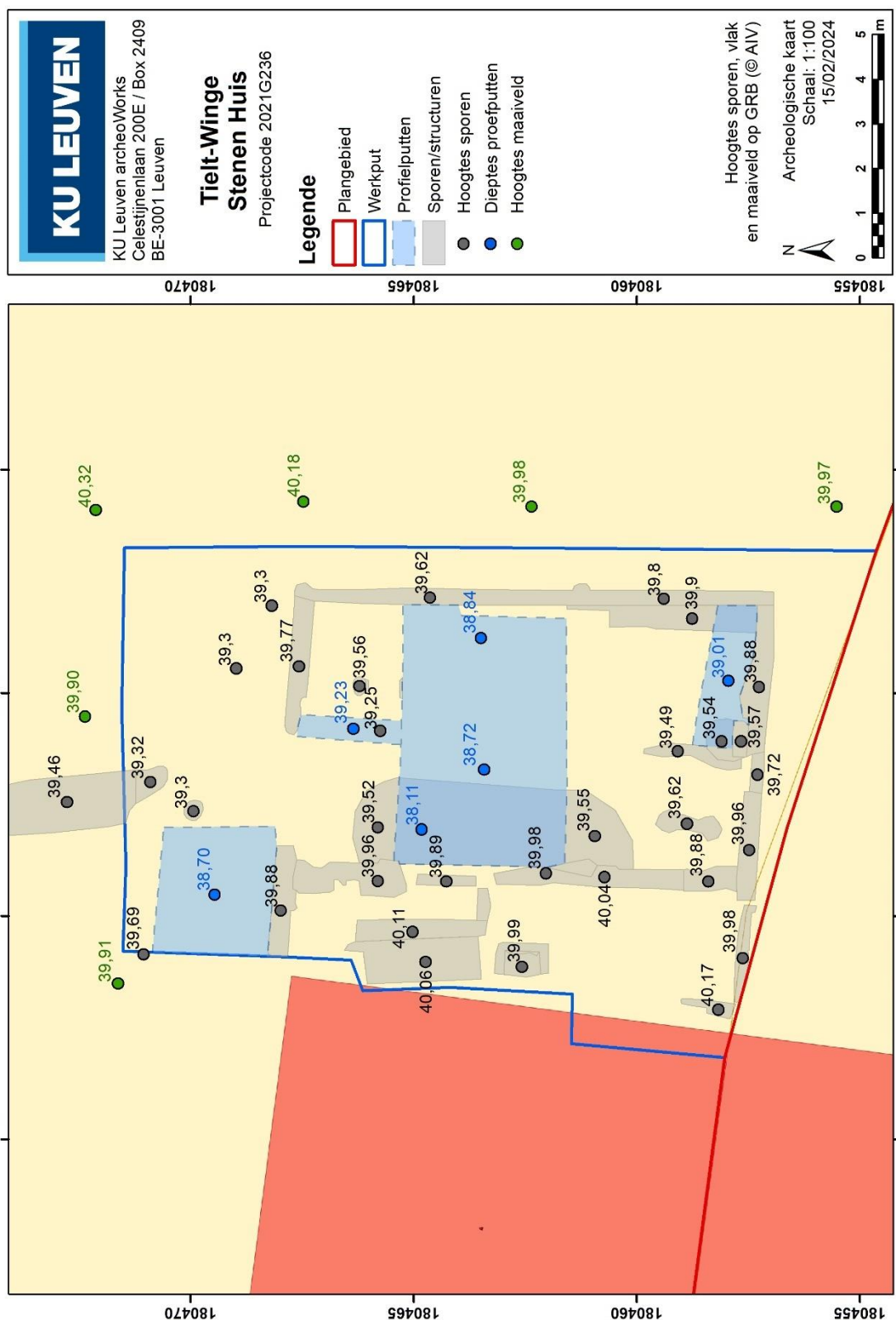
Bijlage 1: Archeologische kaarten

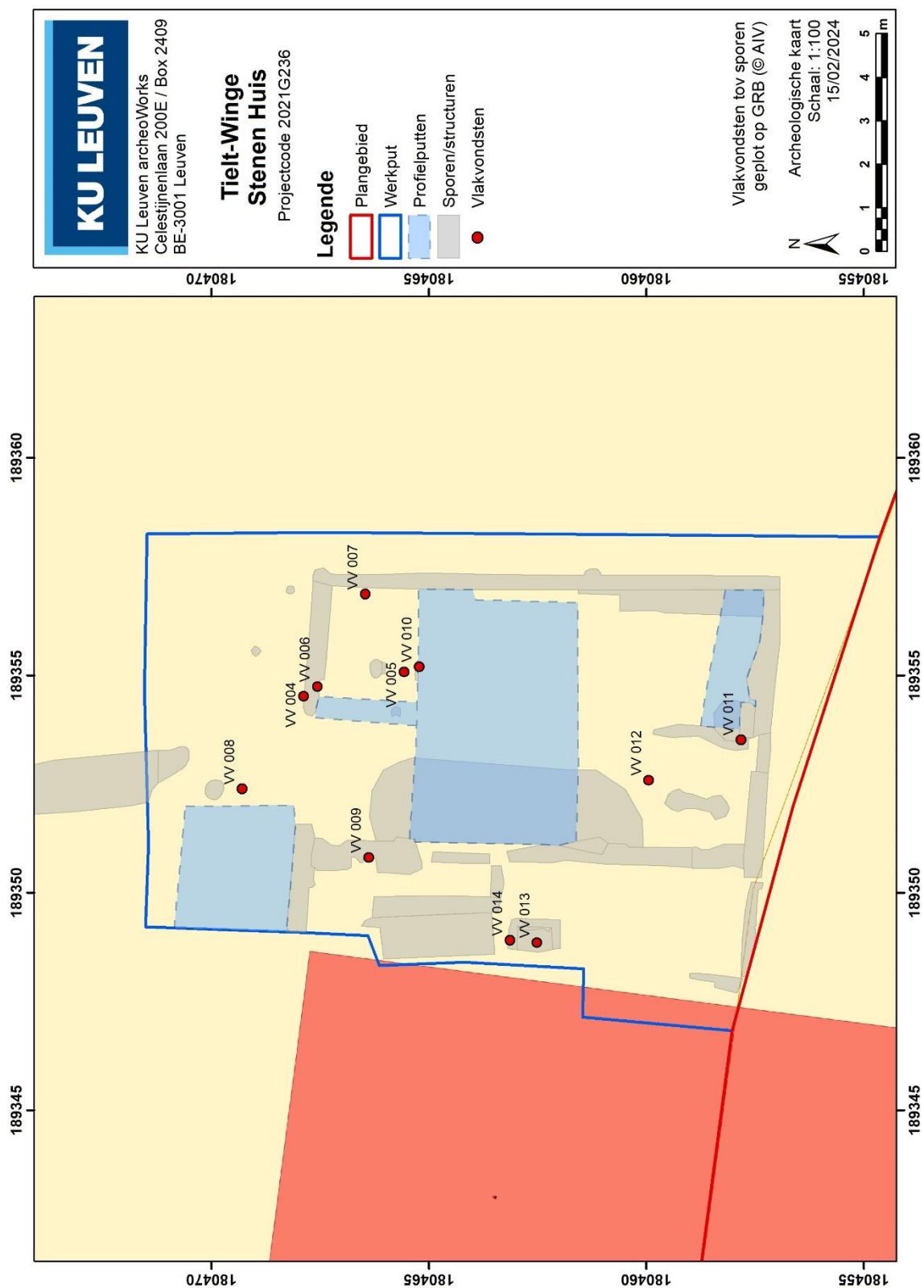
Bijlage 1a. Puttenplan.

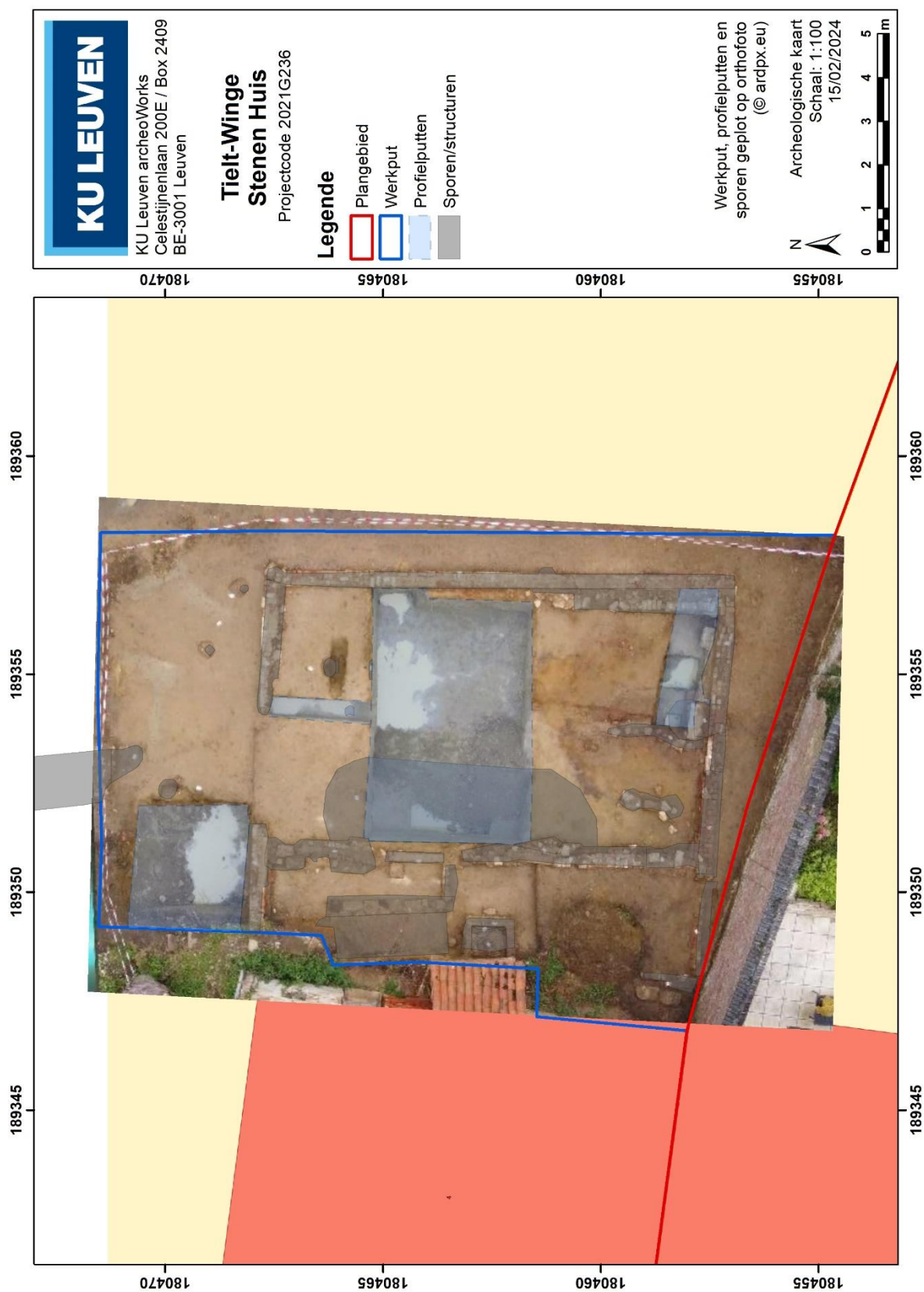
Bijlage 1b. Allesporenkaart.

Bijlage 1c. Hoogtes sporen, vlakken en maaiveld.

Bijlage 1d. Vlakovondsten.

Bijlage 1e. Putten- en sporenplan geplot op orthofoto (© ardpdx.eu).

Bijlage 2: Sporenlijst

Spoor	Interpretatie	Matrix	Kleur	Inclusies	Opmerking
1	MR	bkst div formaat	rood	kalkmortel, cementmortel	deels recuperatiemateriaal
2	MR	bkst div formaat	rood	lichtgrijze kalkmortel	deels recuperatiemateriaal
3	MR	bkst div formaat	rood	lichtgrijze kalkmortel	deels recuperatiemateriaal
4	MR	bkst/ns div formaat	rood/grijs	lichtgrijze kalkmortel	deels recuperatiemateriaal; veel ns
5	MR	bkst/ns div formaat	rood/grijs	lichtgrijze kalkmortel	deels recuperatiemateriaal
6	MR	bkst 20-22x9-10x5-6	rood	lichtgrijze kalkmortel	deels recuperatiemateriaal
7	MR	bkst/ns div formaat	rood/grijs	lichtgrijze kalkmortel	deel MR S4; deels recuperatiemateriaal
8	OBJ	kalkzandsteen	geelwit	nvt	bewerkte kalksteen (deel schouw?)
9	KL	st zand leem, bouwpuin	donkerbruin	bkst fr, ns, hk	ondiep
10	KL	st zand leem, bouwpuin	donkerbruin	bkst fr, ns, hk	ondiep
11	PK	zandige leem	grijs-ok	aw, Fe	
12	PGK	zandige leem	grijs-ok	aw, veg, hk, ns, bkst, pijp, Fe	samen met PK 25
13	WA	zandige leem	oker gevlekt	Fe, Mn	
14	PK	bouwpuin, st zand leem	rood/oker	bkst fr	
15	PAD	zandige leem	grijs-bruin	bouwpuinsp	bedding/fundering PAD S20; < 5 cm diep
16	PK	st zandige leem, grind	donkergrijs	hk, bouwpuinsp	< 5 cm diep
17	PK	st zandige leem, grind	donkergrijs	hk, bouwpuinsp	< 5 cm diep
18	MR	bkst div formaat	rood	lichtgrijze kalkmortel	fundering MR S1
19	MR	bkst 19-20x9x4	oranje-rood	lichtgrijze kalkmortel	fundering MR S2
20	PAD	ns, beton	grijs	nvt	kasseipad (richting mestvaalt)
21	VL	beton	grijs	nvt	betonnen afsluiting trapgat
22	MR	bkst 19-20x9x4	rood	cementmortel	recente' rand origineel trapgat
23	TRAP	bkst	rood	kalkmortel	bovenste trede trap naar kelder
24	GEWELF	bkst 20-22x9-10x5-6	rood	kalkmortel	ingeklonken gewelf keldertje
25	PK	zandige leem	grijs-ok		vulling van PK S12; bioturbatie?
26	MR	kalkzandsteen	geelwit	kalkmortel	in vlak ns; op kelderniveau bkst
27	MR	kalkzandsteen	geelwit	kalkmortel	
28	KL	ns; zandige leem	heterogeen	fragm bkst	bedding gootje, met grote brokken ns
29	MR	bkst 21-22x10-11x5-6	rood		fundering MR S3
30	PK	zandige leem	oker-grijsbruin	VEG, Mn	
1000	LG	zandige leem	oker homogeen	Mn, Fe, hk, bkst sp	gebioturbeerde moederbodem
1001	LG	zandige leem	oker gelaagd	Fe-bandjes	onverstoorde moederbodem
1002	LG	sterk zandige leem	lichtgrijs		onverstoorde moederbodem

Bijlage 3: Vondstenlijst

Ind. nr	WP	Vlak	Spoor	Inhoud	Verzamelmethode	Naam	Aantal	Inhoud detail	Opmerking
1	1Z	2	/	AW	TROFF	JC	12	3 oranjebakkend fr. (bodem, wand en rand) geglazuurd aan de binnenkant, 1 randfr. geglazuurd aan de binnenkant en aan de buitenkant; 2 wandfr. met loodglazuur (antimoon) en engobe uit pijpvaardewerkpasta (verdwenen) aan de binnenkant en zoutglazuur aan de achterkant; 2 rozebakkend wandfr. geglazuurd aan de binnenkant, 1 witbakkend bodem fr. met zoutglazuur aan de binnenkant; 2 oranjebakkend fr. (1 rand en 1 wand) loodglazuur (antimoon en koper) aan de binnenkant; 1 randfr. industrieel wit	
2a	1Z	1	/	GLS	TROFF	TŠ	3		schoonmaken ZO hoek van muur S1
2b	1Z	1	/	AW	TROFF	TŠ	3	1 wandfr. met loodglazuur (ijzer) aan de binnenkant; 2 wandfr.	schoonmaken ZO hoek van muur S1
3	1Z	1	/	AW	TROFF	TŠ	2	roodbakkend bodem en randfr. met loodglazuur (antimoon en koper) aan de binnenkant	insteek van de muur ZW
4	1C	1	/	AW	TROFF		1	roodbakkend wandfr. met loodglazuur (koper) aan de binnenkant	
5	1C	1	/	AW	TROFF	JC	1	roodbakkend bodem fr. met loodglazuur and sgraffito	
6	1N	1	/	AW	TROFF	TŠ	1	wandfr. met loodglazuur (antimoon)	onmiddellijk ten N van muur S1
7	1C	1	/	AW	TROFF	TŠ	1	steengoed wandfr. met zoutglazuur (kobalt) en ingesneden ornament	
8	1N	1	/	GLS	TROFF		2	2 deukbeker fr.?	
9	1C	1	/	AW	TROFF		2	1 steengoed wandfr. met zoutglazuur; 1 roodbakkend wandfr. met zoutglazuur (koper) aan de binnenkant	
10	1C	1	11	AW	PUNT	JC	1	roodbakkend randfr. met loodglazuur en engobe uit pijpvaardewerkpasta aan de binnenkant	schoonmaken noordprofiel PP 1
11a	1Z	2	9	AW	TROFF		1	roodbakkend wandfr. met loodglazuur (antimoon) aan de binnenkant en aan de buitenkant	
11b	1Z	2	9	STN	TROFF		1	1 slijpsteen fr.	
12	1Z	1	/	AW	TROFF		2	1 roodbakkend wandfr. met loodglazuur aan de binnenkant; 1 witbakkend handvat fr. met loodglazuur (mangaan)	
13	1W	1	/	MET	TROFF	AA	1	munt	spoor 21 in vlak
14	1W	1		AW	TROFF	AA	1	roodbakkend wandfr.; loodglazuur aan de binnenkant, zoutglazuur (ijzer) aan de achterkant	ten noorden van spoor 21 en 22
15	1W	1	/	AW	TROFF	AA	1	roodbakkend bodem met zoutglazuur aan de binnenkant en aan de achterkant	
16	1N	1	/	AW	SCH	JC	1		spoor 20 in vlak

Ind. nr	WP	Vlak	Spoor	Inhoud	Verzamelwijze	Naam	Aantal	Inhoud detail	Opmerking
17a	1C	/	12	AW	COUPE	TŠ	16	8 roodbakkend wandfr. met zoutglazuur (ijzer en koper), 1 roodbakkend randfr. met engobe uit pijpvaardewerkpasta aan de binnenkant en aan de achterkant, 1 roodbakkend wandfr. met met engobe uit pijpvaardewerkpasta aan de binnenkant, 1 roodbakkend wandfr., 1 grijsbakkend zoutglazuur (ijzer, aan de binnenkant), 3 steengoed wandfr. met zoutglazuur (kobalt en mangaan)	
17b	1C	/	12	BKST	COUPE	TŠ	1	1 fr. baksteen	
17c	1C	/	12	PIJP	COUPE	TŠ	1	1 pijpfr.	
17d	1C	/	12	MET	COUPE	TŠ	1	ijzeren nagel	
17e	1C	/	12	STN	COUPE	TŠ	1	steen	
18	1C	/	25	AW	COUPE	TŠ	2	1 steengoed wandfr. zoutglazuur aan de buitenkant, 1 roodbakkend wandfr. met loodglazuur (antimoon en ijzer) aan de achterkant	deel van spoor S12
19	PP1	104	13	AW	PUNT	JC	1	roodbakkend wandfr. met zoutglazuur (koper) buitenzijde	puntvondst profiel waterput; PP1
20	1W	/	/	AW	TROFF		17	11 fr. van zeef met zoutglazuur (koper); 5 witbakkend wandfr. en randfr. met loodglazuur (koper)	
21	1W	1	/	AW	TROFF	AA	8	1 steengoed randfr. en 1 steengoed bodemfr. - (grijze glazuur, uitwendig blauwe banden; Westerwald?); 1 witbakkend wandfr. met loodglazuur binnenkant en zoutglazuur buitenkant; 2 roodbakkend wandfr. met loodglazuur (koper) aan de binnenkant en zoutglazuur (ijzer) aan de achterkant; 1 rood bakkend bodem fr. met loodglazuur aan de binnenkant; 1 roodbakkend randfr. met engobe uit pijpvaardewerkpasta en zoutglazuur aan de binnenkant; 1 roodbakkend randfr. met zoutglazuur (ijzer) aan de binnenkant en aan de buitenkant	
22	1W	/	/	AW	TROFF	AA	2	witbakkend met loodglazuur (koper); 1 handvat, 1 rand - beglazed	
23	1W	/	/	AW	TROFF	AA	4	1 roodbakkend randfr. met zoutglazuur (koper) aan de buitenkanten aan de binnenkant; 1 steengoed (Westerwald?) randfr. met zoutglazuur aan de buitenkant aan de binnenkant (grijze glazuur, uitwendig blauwe banden) ; 2 steengoed wandfr. met zoutglazuur aan de buitenkant	
24	1W	1	/	GLS	TROFF	AA	3		troffelen vlak O van kelder S24
25									niet uitgegeven
26a	1C	2	30	AW	COUPE	JC	2	roodbakkend randfr. met zoutglazuur (ijzer) en engobe uit pijpvaardewerkpasta op rand; grijsbakkend wandfr.	
26b	1C	2	30	STN	COUPE	JC	1		

Bijlage 4: Fotolijst

Foto ID	Type	Fotograaf	Datum	Oriëntatie	Werk Put	Profiel Put	Vlak	Spoor	Profiel	Projectcode
TWSH_F_001	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_002	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_003	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_004	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	Z						2021G269
TWSH_F_005	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_006	werkfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_007	werkfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_008	werkfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_009	werkfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_010	werkfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_011	werkfoto	TŠ	07.09.2021	NO						2021G269
TWSH_F_012	werkfoto	TŠ	07.09.2021	Z						2021G269
TWSH_F_013	werkfoto	TŠ	07.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_014	werkfoto	TŠ	07.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_015	overzichtsfoto	TŠ	07.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_016	overzichtsfoto	TŠ	07.09.2021	Z						2021G269
TWSH_F_017	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_018	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	W						2021G269
TWSH_F_019	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_020	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	Z						2021G269
TWSH_F_021	overzichtsfoto	JC	07.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_022	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZO	1Z		1			2021G269
TWSH_F_023	vlakfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1			2021G269
TWSH_F_024	vlakfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1			2021G269
TWSH_F_025	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZO	1Z		1			2021G269
TWSH_F_026	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZO	1Z		1			2021G269
TWSH_F_027	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZO	1Z		1			2021G269
TWSH_F_028	vlakfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1			2021G269
TWSH_F_029	vlakfoto	JC	07.09.2021	NO	1Z, 1C, 1N		1			2021G269
TWSH_F_030	vlakfoto	JC	07.09.2021	NO	1Z, 1C, 1N		1			2021G269
TWSH_F_031	vlakfoto	JC	07.09.2021	W	1Z		1			2021G269
TWSH_F_032	vlakfoto	JC	07.09.2021	W	1Z, 1C		1			2021G269
TWSH_F_033	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZW	1Z		1			2021G269
TWSH_F_034	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZW	1Z		1			2021G269
TWSH_F_035	vlakfoto	JC	07.09.2021	ZW	1Z		1			2021G269
TWSH_F_036	vlakfoto	JC	07.09.2021	W	1Z, 1C		1			2021G269
TWSH_F_037	vlakfoto	JC	07.09.2021	W	1Z, 1C		1			2021G269
TWSH_F_038	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269
TWSH_F_039	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269
TWSH_F_040	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269
TWSH_F_041	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269
TWSH_F_042	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269

Foto ID	Type	Fotograaf	Datum	Oriëntatie	Werk Put	Profiel Put	Vlak	Spoor	Profiel	Projectcode
---------	------	-----------	-------	------------	----------	-------------	------	-------	---------	-------------

TWSH_F_043	vlakfoto	JC	07.09.2021	Z	1Z		1			2021G269
TWSH_F_044	vlakfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1			2021G269
TWSH_F_045	vlakfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1			2021G269
TWSH_F_046	spoorfoto	JC	07.09.2021	O	1Z		1		3a, 3b	2021G269
TWSH_F_047	spoorfoto	JC	07.09.2021		1Z		1		8	2021G269
TWSH_F_048	overzichtsfoto	TŠ	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_049	werkfoto	TŠ	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_050	werkfoto	TŠ	07.09.2021	NW						2021G269
TWSH_F_051	werkfoto	JC	07.09.2021	NO						2021G269
TWSH_F_052	werkfoto	JC	07.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_053	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z, 1C	1a	1, 2			2021G269
TWSH_F_054	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZO	1Z		2			2021G269
TWSH_F_055	vlakfoto	JC	08.09.2021	OZO	1Z		2			2021G269
TWSH_F_056	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z, 1C		1, 2			2021G269
TWSH_F_057	vlakfoto	JC	08.09.2021	NO	1Z, 1C		1, 2			2021G269
TWSH_F_058	vlakfoto	JC	08.09.2021	NO	1Z, 1C, 1N	1a	1			2021G269
TWSH_F_059	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z			1			2021G269
TWSH_F_060	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZO	1Z		1, 2			2021G269
TWSH_F_061	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZO	1Z		2			2021G269
TWSH_F_062	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z		2			2021G269
TWSH_F_063	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z	1a	3			2021G269
TWSH_F_064	vlakfoto	JC	08.09.2021	NO	1C		1			2021G269
TWSH_F_065	vlakfoto	JC	08.09.2021	NO	1C, 1N		1			2021G269
TWSH_F_066	vlakfoto	JC	08.09.2021	NNO	1C, 1N		1			2021G269
TWSH_F_067	overzichtsfoto	JC	08.09.2021	ZW	1Z, 1C, 1N					2021G269
TWSH_F_068	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZW	1C		1			2021G269
TWSH_F_069	overzichtsfoto	JC	08.09.2021	ZW	1Z, 1C, 1N					2021G269
TWSH_F_070	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1Z		2			2021G269
TWSH_F_071	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZW	1Z		2			2021G269
TWSH_F_072	profielfoto	JC	08.09.2021	W	1N	2		z, w		2021G269
TWSH_F_073	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1N		1			2021G269
TWSH_F_074	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1N, 1C		1			2021G269
TWSH_F_075	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1N, 1C, 1W		1			2021G269
TWSH_F_076	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1C		1			2021G269
TWSH_F_077	vlakfoto	JC	08.09.2021	NW	1C	1a	1	N		2021G269
TWSH_F_078	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1C	1a	1			2021G269
TWSH_F_079	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1C	1a				2021G269
TWSH_F_080	vlakfoto	JC	08.09.2021	N	1C	1a		N		2021G269
TWSH_F_081	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1C	1a		N		2021G269
TWSH_F_082	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z		2			2021G269
TWSH_F_083	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZO			1		6	2021G269
TWSH_F_084	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZO	1Z		1, 2		3	2021G269
TWSH_F_085	vlakfoto	JC	08.09.2021	O	1Z		2			2021G269
TWSH_F_086	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZW	1Z		2			2021G269

Foto ID	Type	Fotograaf	Datum	Oriëntatie	Werk Put	Profiel Put	Vlak	Spoor	Profiel	Projectcode
TWSH_F_087	vlakfoto	JC	08.09.2021	ZW	1Z		2			2021G269
TWSH_F_088	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1Z		2			2021G269
TWSH_F_089	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1Z		2			2021G269
TWSH_F_090	vlakfoto	JC	08.09.2021	Z	1Z		2			2021G269
TWSH_F_091	spoorfoto	JC	08.09.2021	Z	1Z		2	8		2021G269
TWSH_F_092	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1Z		2			2021G269
TWSH_F_093	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1Z		2			2021G269
TWSH_F_094	vlakfoto	JC	08.09.2021	W	1Z		2			2021G269
TWSH_F_095	spoorfoto	JC	08.09.2021	N	1Z			2, 5		2021G269
TWSH_F_096	vlakfoto	JC	08.09.2021	N	1Z	1a	2	N		2021G269
TWSH_F_097	overzichtsfoto	JC	09.09.2021	ZW	1N, 1C, 1Z	1a, 2	1, 2			2021G269
TWSH_F_098	overzichtsfoto	JC	09.09.2021	ZW	1N, 1C, 1Z	1a	1, 2			2021G269
TWSH_F_099	vlakfoto	JC	09.09.2021	ZO	1Z		2			2021G269
TWSH_F_100	vlakfoto	JC	09.09.2021	O	1Z, 1C	1a	1, 2			2021G269
TWSH_F_101	vlakfoto	JC	09.09.2021	O	1Z, 1C	1a	1, 2			2021G269
TWSH_F_102	vlakfoto	JC	09.09.2021	NO	1N, 1C	1a	1, 2			2021G269
TWSH_F_103	vlakfoto	JC	09.09.2021	NO	1N, 1C	1a	1			2021G269
TWSH_F_104	profielfoto	JC	09.09.2021	O	1C	1a		O	2	2021G269
TWSH_F_105	profielfoto	JC	09.09.2021	O	1C	1a		O	2	2021G269
TWSH_F_106	profielfoto	JC	09.09.2021	O	1C	1a		O	2	2021G269
TWSH_F_107	profielfoto	JC	09.09.2021	N	1C	1a, 1b		N	13, 11	2021G269
TWSH_F_108	profielfoto	JC	09.09.2021	N	1C	1a, 1b		N	13	2021G269
TWSH_F_109	profielfoto	JC	09.09.2021	N	1C	1a, 1b		N	13, 11	2021G269
TWSH_F_110	profielfoto	JC	09.09.2021	N	1C	1a, 1b		N	11	2021G269
TWSH_F_111	profielfoto	JC	09.09.2021	W	1C	1a, 1b		W	13	2021G269
TWSH_F_112	werkfoto	JC	09.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_113	profielfoto	JC	09.09.2021	W	1C	1a, 1b		W	13	2021G269
TWSH_F_114	profielfoto	JC	09.09.2021	W	1C	1a, 1b		W	13	2021G269
TWSH_F_115	werkfoto	JC	09.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_116	werkfoto	JC	09.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_117	werkfoto	JC	09.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_118	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	3	2021G269
TWSH_F_119	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	3	2021G269
TWSH_F_120	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	3	2021G269
TWSH_F_121	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	3	2021G269
TWSH_F_122	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	3	2021G269
TWSH_F_123	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_124	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_125	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_126	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_127	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_128	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_129	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_130	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269

Foto ID	Type	Fotograaf	Datum	Oriëntatie	Werk Put	Profiel Put	Vlak	Spoor	Profiel	Projectcode
TWSH_F_131	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_132	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_133	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_134	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_135	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			O	3	2021G269
TWSH_F_136	werkfoto	JC	09.09.2021	O						2021G269
TWSH_F_137	werkfoto	JC	09.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_138	werkfoto	JC	09.09.2021	NO						2021G269
TWSH_F_139	werkfoto	JC	09.09.2021	ZO						2021G269
TWSH_F_140	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	8, 9	2021G269
TWSH_F_141	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	8, 9	2021G269
TWSH_F_142	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	8, 9	2021G269
TWSH_F_143	coupefoto	JC	09.09.2021	Z	1Z			Z	8, 9	2021G269
TWSH_F_144	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_145	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_146	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_147	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_148	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_149	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_150	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_151	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_152	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_153	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_154	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_155	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_156	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_157	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_158	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_159	coupefoto	JC	09.09.2021	W	1Z			W	8, 9	2021G269
TWSH_F_160	spoorfoto	JC	09.09.2021		1N		1, 2		12, 25	2021G269
TWSH_F_161	spoorfoto	JC	09.09.2021		1N		1, 2		12, 25	2021G269
TWSH_F_162	spoorfoto	JC	09.09.2021	N	1N		1, 2		12, 25	2021G269
TWSH_F_163	spoorfoto	JC	09.09.2021	N	1N		1, 2		12, 25	2021G269
TWSH_F_164	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1N				16	2021G269
TWSH_F_165	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1N				16	2021G269
TWSH_F_166	coupefoto	JC	09.09.2021		1N				16	2021G269
TWSH_F_167	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1N				17	2021G269
TWSH_F_168	coupefoto	JC	09.09.2021	ZO	1N				17	2021G269
TWSH_F_169	coupefoto	JC	09.09.2021		1N				17	2021G269
TWSH_F_170	coupefoto	JC	09.09.2021		1N				12	2021G269
TWSH_F_171	coupefoto	JC	09.09.2021	NO	1N				12	2021G269
TWSH_F_172	werkfoto	JC	09.09.2021	W		1b		W		2021G269
TWSH_F_173	werkfoto	JC	09.09.2021	ZW						2021G269
TWSH_F_174	coupefoto	JC	09.09.2021	NO	1N				12	2021G269

Foto ID	Type	Fotograaf	Datum	Oriëntatie	Werk Put	Profiel Put	Vlak	Spoor	Profiel	Projectcode
---------	------	-----------	-------	------------	----------	-------------	------	-------	---------	-------------

TWSH_F_175	coupefoto	JC	09.09.2021	NO	1N				12	2021G269
TWSH_F_176	coupefoto	JC	09.09.2021	NO	1N				12	2021G269
TWSH_F_177	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1N				14	2021G269
TWSH_F_178	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1N				14	2021G269
TWSH_F_179	coupefoto	JC	09.09.2021	O	1N				14	2021G269
TWSH_F_180	coupefoto	JC	09.09.2021		1N				14	2021G269
TWSH_F_181	vlakfoto	JC	09.09.2021	ZW	1W		1		24	2021G269
TWSH_F_182	vlakfoto	JC	09.09.2021	Z	1W		1		24	2021G269
TWSH_F_183	spoorfoto	JC	09.09.2021	ZO	1W		1		24	2021G269
TWSH_F_184	vlakfoto	JC	09.09.2021	N	1W		1		21, 22, 23, 24	2021G269
TWSH_F_185	spoorfoto	JC	09.09.2021	N	1W		1		24	2021G269
TWSH_F_186	spoorfoto	JC	09.09.2021	N	1W		1		21, 22, 23	2021G269
TWSH_F_187	spoorfoto	JC	09.09.2021	N	1W		1		21, 22, 23	2021G269
TWSH_F_188	spoorfoto	JC	09.09.2021	W	1W		1		21, 22, 23	2021G269
TWSH_F_189	spoorfoto	JC	09.09.2021	W	1W		1		21, 22, 23	2021G269
TWSH_F_190	vlakfoto	JC	09.09.2021	O	1W		1			2021G269
TWSH_F_191	vlakfoto	JC	09.09.2021	ZO	1Z		2, 3			2021G269
TWSH_F_192	vlakfoto	JC	09.09.2021	O	1Z, 1C		1, 2, 3			2021G269
TWSH_F_193	spoorfoto	JC	09.09.2021	O	1W				24	2021G269
TWSH_F_194	spoorfoto	JC	12.09.2021	N	1C		2		30	2021G269
TWSH_F_195	spoorfoto	JC	12.09.2021	N	1C		2		30	2021G269
TWSH_F_196	spoorfoto	JC	12.09.2021	N	1C		2		30	2021G269
TWSH_F_197	coupefoto	JC	12.09.2021	N	1C		2		30	2021G269
TWSH_F_198	vlakfoto	JC	12.09.2021	N	1C		3			2021G269
TWSH_F_199	vlakfoto	JC	12.09.2021	N	1C		3			2021G269
TWSH_F_200	profielfoto	JC	12.09.2021	W	1C		3	W		2021G269
TWSH_F_201	profielfoto	JC	12.09.2021	W	1C		3	W		2021G269
TWSH_F_202	profielfoto	JC	12.09.2021	W	1C		3	W		2021G269
TWSH_F_203	profielfoto	JC	12.09.2021	W	1C		3	W		2021G269
TWSH_F_204	spoorfoto	JC	12.09.2021	ZO	1Z		2		3	2021G269
TWSH_F_205	spoorfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2		3	2021G269
TWSH_F_206	profielfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2	ZO	3	2021G269
TWSH_F_207	profielfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2	ZO	3	2021G269
TWSH_F_208	profielfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2	ZO	3	2021G269
TWSH_F_209	profielfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2	ZO	3	2021G269
TWSH_F_210	profielfoto	JC	12.09.2021	Z	1Z		2	ZO	3	2021G269

Bijlage 5: Geofysisch verslag (Jo Peeters - arpdx.eu)

Bijlage 6: Bouwhistorische studie (Defiliet e.a. 2019)

Bijlage 7: Plannenlijst

Plan nr.	Fig. nr.	Type plan	Onderwerp plan	Aanmaak schaal	Aanmaak wijze	Actor	Datum
1	1	Topografische kaart	Plangebied en zone ingrepen geplot op topografische kaart, serie 1996	1:10.000	ArcGIS	aW	28/11/2022
2	2a/b	Kadasterkaart	Plangebied op Groot Referentie Bestand (GRB)	1:10.000 (a) 1:2.000 (b)	ArcGIS	aW	28/11/2022
3	3	Bestemmingskaart	Plangebied en zone bodemingrepen op Gewestplan	1:10.000	ArcGIS	aW	28/11/2022
4	4	Kadasterkaart	Plangebied en detail bodemingrepen tov AN 17285, op GRB	1:300	ArcGIS	aW	6/1/2023
5	5	Orthofotomozaïek	Plangebied en detail bodemingrepen op orthofotomozaïek, serie 2022	1:300	ArcGIS	aW	6/1/2023
6	6a/b/c	Werkplannen	Bestaande toestand (a), geplande afbraak (b) en toekomstige toestand (c) Pathologisch Instituut en Vesaliusinstituut	1:300	ArcGIS	aW	6/1/2023
7	10a/b	Hoogtemodel	Plangebied en zone bodemingrepen geplot op digitaal hoogtemodel DHMV-II, met hoogteprofielen (b)	1:10.000 (a) 1:2.000 (b)	ArcGIS	aW	28/11/2022
8	12	Bodemkaart	Plangebied en zone bodemingrepen op bodemkaart België	1:10.000	ArcGIS	aW	28/11/2022
9	13	Geologische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op quartairgeologische kaart	1:10.000	ArcGIS	aW	28/11/2022
10	14	Geologische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op tertiairgeologische kaart	1:10.000	ArcGIS	aW	28/11/2022
11	15	Erfgoedkaart	Plangebied en zone bodemingrepen tov CAI-waarnemingen	1:5.000	ArcGIS	aW	9/12/2022
12	16	Erfgoedkaart	Plangebied en zone bodemingrepen tov (archeologie)nota's en eindverslagen archeologisch onderzoek	1:5.000	ArcGIS	aW	23/12/2022
13	17	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op kaart Deventer (ca. 1550)	1:2.000	ArcGIS	aW	9/12/2022
14	19	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op kaart Braun&Hogenberg (1583)	1:2.000	ArcGIS	aW	9/12/2022
15	20	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op Atlas van Loon (1649)	1:2.000	ArcGIS	aW	9/12/2022

Plan nr.	Fig. nr.	Type plan	Onderwerp plan	Aanmaak schaal	Aanmaak wijze	Actor	Datum
16	21	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op kaart Villaret (1745-1748)	1:2.000	ArcGIS	aW	9/12/2022
17	22	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op kaart Ferraris (1771-1778)	1:2.000	ArcGIS	aW	9/12/2022
18	23	Historische kaart	Plangebied en zone bodemingrepen op Primitief Kadaster (ca. 1830)	1:2000	ArcGIS	aW	9/12/2022
19	24	Historische ortho	Plangebied en zone bodemingrepen op luchtfoto, serie 1948	1:2000	ArcGIS	aW	28/11/2022
20	26	Archeolog. plannen	Inplanting zones geofysisch onderzoek binnen Vesaliusinstituut	nvt	nvt	aW	6/1/2023
21	27	Archeolog. plannen	Inplanting zones geofysisch onderzoek binnen Pathologisch Instituut	nvt	nvt	aW	6/1/2023
22	29	Archeolog. plannen	Inplanting proefputten binnen Vesaliusinstituut	nvt	nvt	aW	23/12/2022

Bijlage 8: Figurenlijst

<i>Figuur 1. Het plangebied geplot op de topografische kaart van België (© NGI), op schaal 1:10.000.</i>	5
<i>Figuur 2. Het plangebied geplot op de orthofotomozaïek van 2021 (© AIV), op schaal 1:500.</i>	5
<i>Figuur 3. Het plangebied geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV), op schaal 1:10.000. ...</i>	6
<i>Figuur 4. Het plangebied geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV), op schaal 1:500.</i>	6
<i>Figuur 5. Het plangebied en de geplande bodemingreep (rood), geplot op de orthofotomozaïek 2021 (© AIV).</i>	8
<i>Figuur 6. De geplande bodemingreep (rood) ten opzichte van het bestaande gebouw, geplot op het Grootchalig Referentiebestand (GRB © AIV).</i>	8
<i>Figuur 7. Het plangebied geplot op het digitaal hoogtemodel (DHMV-II © GDI-Vlaanderen), schaal 1:25.000.</i>	10
<i>Figuur 8. Het plangebied geplot op het digitaal hoogtemodel (DHMV-II © GDI-Vlaanderen), schaal 1:1.000, met aanduiding van het hoogteprofiel A-B.</i>	10
<i>Figuur 9. Het plangebied geplot op de tertiairgeologische kaart van België (© DOV), schaal 1:25.000.</i>	11
<i>Figuur 10. Het plangebied geplot op de quatiirgeologische kaart van België (© DOV), schaal 1:5.000.</i>	11
<i>Figuur 11. Het plangebied geplot op de bodemkaart van België (© DOV), schaal 1:5.000.</i>	12
<i>Figuur 12. Het plangebied geplot op de orthofotomozaïek 2013-2015 (© AIV), schaal 1:500.</i>	12
<i>Figuur 13. Het plangebied geplot op de orthofotomozaïek 2021 (© AIV), schaal 1:500.</i>	13
<i>Figuur 14. Het Stenen Huis zoals afgebeeld op een Tiendenkaart uit 1717 (Defille e.a. 2019, 9, zie Bijlage 6).</i>	15
<i>Figuur 15. Het plangebied geplot op de kaart van Villaret, anno 1745-1748 (© KBR).</i>	16
<i>Figuur 16. Het plangebied geplot op de kaart van Ferraris, anno 1771-1778 (© KBR-AIV).</i>	16
<i>Figuur 17. Het plangebied geplot op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (© Provincie Vlaams-Brabant).</i>	17
<i>Figuur 18. Het plangebied geplot op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840: detail op schaal 1:1.000, met aanduiding van de zone met de geplande bodemingrepen.</i>	17
<i>Figuur 19. Het plangebied geplot op de kaart van Vandermaelen, anno 1846-1854 (© KBR-AIV).</i>	18

<i>Figuur 20. Het plangebied geplot op de kaart van Popp, anno 1842-1879 (© AIV): detail op schaal 1:1.000. Op deze kaart ontbreekt een segment ter hoogte van het woonhuis.</i>	18
<i>Figuur 21. De kadasterleggers van het Steene Huis uit 1909.</i>	19
<i>Figuur 22. De voortuin van het Stenen Huis langs de Stenenhuisstraat, foto uit de 1^e helft 20^e eeuw. Rechts op de afbeelding is de beerput te herkennen die ook opgepikt werd tijdens het geofysische onderzoek (zie Hfdst. 4 en Bijlage 5).</i>	19
<i>Figuur 23. De uiteindelijk werkput (blauw) en profielputten ten opzichte van de geplande bodemingreep (blauw omlijnd) geplot op het GRB (© AIV).</i>	21
<i>Figuur 24. Profiel- en coupetekeningen.</i>	23
<i>Figuur 25. Allesporenkaart van de opgravingsput. Zie ook Bijlage 1b.</i>	24
<i>Figuur 26. Werkput met aanduiding van de profielputten en accentuering van het aangetroffen muurwerk (gearceerd).</i>	24
<i>Figuur 27. Overzichtsfoto van vlak 1; zicht vanuit het westen (eerste verdieping Stenen Huis). De zichtbare structuren betreffen restanten van de stal. De vloer was het deel waar de koeien stonden; het onverharde deel was voor de paarden. Een niet-gefundeerd muurtje (hier reeds verwijderd) scheidde de koeienstal van de paardenstal. De muur onderaan de afbeelding betrof eveneens een niet-gefundeerde scheidingsmuur, die het feitelijke stalgedeelte afscheidde van een aantal kleinere ruimtes.</i>	26
<i>Figuur 28. Rechthoekig gat in de zuidmuur (S3) van de stal, waardoor de ontlasting van de koeien kon worden afgevoerd. Een kleiner, rond gat rechts daarvan betrof een latere interventie (moderne cement), mogelijk voor de aanvoer van water om de vloer schoon te vegen. Voor de drempel en het eindpunt van de goot werden stukken bewerkte natuursteen van wellicht ter plaatse afgebroken structuren hergebruikt.</i>	26
<i>Figuur 29. Fundering (S19) van de oostmuur (S2) van de stal; zicht vanuit het westen.</i>	27
<i>Figuur 30. Profielput PP4 werd gegraven in de zuidoostelijke hoek van de stal. We zien de westmuur (S3) van de stal, die gebruik maakt van een oudere fundering (S29) met gele mortel. De uitholling was wellicht het resultaat van het proberen incorporeren van de 'nieuwe' oostmuur (links) in een bestaande structuur.</i>	27
<i>Figuur 31. Dichtgemaakt trapgat dat leidt tot de originele kelder onder het huis.</i>	28
<i>Figuur 32. Zicht vanuit het noorden op het noordoostelijke deel van de werkput. Rechts bevindt zich het woonhuis. Centraal op de figuur herkennen we het deels vrijgelegde, ingeklonken gewelf van het kelderdeel buiten de woning. Daarachter bevindt zich het trapgat. Op de voorgrond de funderingen van de noordmuur van de stal.</i>	29
<i>Figuur 33. Zicht op het noordprofiel van profielput PP1. De witte stippellijn duidt de contouren van de waterput aan.</i>	30
<i>Figuur 34. Zicht vanuit het noordoosten op het noordelijke deel van de archeologische werkput. Centraal-links zijn twee paalkuilen te herkennen; centraal-rechts het kasseipad dat zich net buiten de werkput bevindt. ..</i>	31
<i>Figuur 35. Coupe op paalkuil S12/25.</i>	32

<i>Figuur 36. Coupe op puinkuil S14.</i>	<i>32</i>
<i>Figuur 37. Overzichtsfoto van vlak 2; zicht vanuit het westen (1e verdieping Stenen Huis). Centraal is profielput PP1 reeds uitgegraven. Rechts is de vloer in het koeiengedeelte van de stal verwijderd. De verkleuringen in de grond zijn wellicht in grote mate het resultaat van het decennialang insijpelen van dierlijke uitwerpselen. .</i>	
<i>Figuur 38. Manueel verdiepen/opschaven van vlak 2 ter hoogte van het koeiengedeelte van de stal.</i>	<i>33</i>
<i>Figuur 39. Doorheen de zone van de paardenstalling werd handmatig een profielsleuf gegraven (PP3) om na te gaan of de verwachte noordmuur van de slaapvleugel eventueel op een dieper niveau aangetroffen kon worden. De kans werd als erg laag geacht, aangezien gelijktijdige paalsporen zich reeds in vlak 2 aftekenden, i.e. bovenin de C-horizont (S1000). Deze sleuf werd voor de zekerheid uitgediept tot in de onverstoorde, gelaagde, lemige zanden (S1001). Op een hoger niveau werd binnen dit sleufje nog paalkuil S30 aangetroffen.</i>	
<i>Figuur 40. Taartdiagram van de verdeling van het aantal aardewerkvondsten per bakseltype.</i>	<i>34</i>
<i>Figuur 41. Selectie van het rood(bakkend) aardewerk:</i>	<i>36</i>
<i>Figuur 42. Selectie van het steengoed aardewerk (Westerwald):</i>	<i>36</i>
<i>Figuur 43 a/b. Snijvlakken op respectievelijk 220-260 cm (a) en 450-500 cm (b) onder het uitgegraven niveau. Duiding van de aanlegtrechter (rood) en de mogelijk houten beschoeiing van de schacht (wit).</i>	
<i>Figuur 44. Orthofoto gegenereerd door Jo Peeters, twee weken na het afronden van het archeologische veldwerk, met aanduiding van de profielputten PP1-PP4. De contouren van de aanlegtrechter van de waterput zijn aangeduid in het wit, waarbij blijkt dat een deel van de kelder horende bij het Stenen Huis binnen deze diameter valt.</i>	
<i>Figuur 45. De lichtblauwe kleur wijst op een hoge concentratie aan ijzeroxiden en deels ontbonden dierenmest, zijnde belangrijke kenmerken van lemen vakwerk.</i>	

KU LEUVEN ARCHEOWORKS
Celestijnenlaan 200E bus 2409
3001
tel. +
archeoworks@kuleuven.be
www.kuleuven.be

32

HEVERLEE,
16

32

64

België
58

EMSA fase 1 – synthese van survey op 20 en 27 september 2021

www.arpx.eu

Site Stenen Huis

Stenenhuisstraat 4 3390 Tielt-Winge

Opdrachtgever :

Tom Defillet

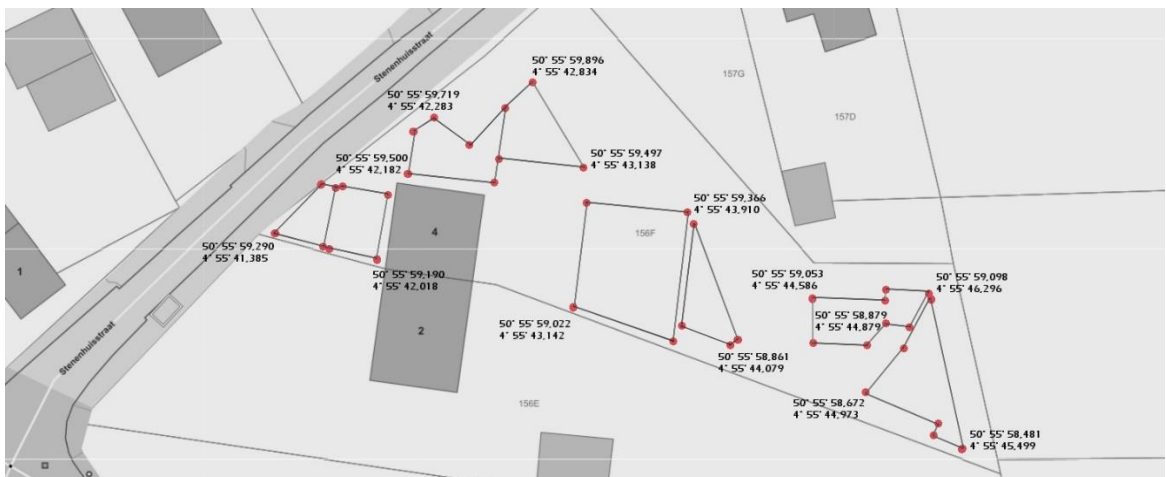
Roeselberg 34

3390 Houwaart

1. Situatie voor het onderzoek

Het terrein is gedeeltelijk vrijgemaakt en niet volledig toegankelijk.

Dit vormt een belemmering voor de volledige survey van het terrein.

Een archeologisch onderzoek werd reeds uitgevoerd aan de oostelijke zijde van het gebouw onder de leiding van archeoloog Johan Claeys (7 – 10 september 2021). De niet-invasieve survey valt buiten deze unit.

2. Vraagstelling ten aanzien van het EMSA onderzoek

2a. Tijdens het archeologisch onderzoek werd een duiding gegeven aan een aanlegtrechter van een waterput die visueel zichtbaar werd. Vraag was de eventuele aanwezigheid, plaatsbepaling en diepte of structuur van de waterput. De vraag tot beeldvorming werd bevestigd door archeoloog Jan Claeys.

2b. Historische activiteiten op de site

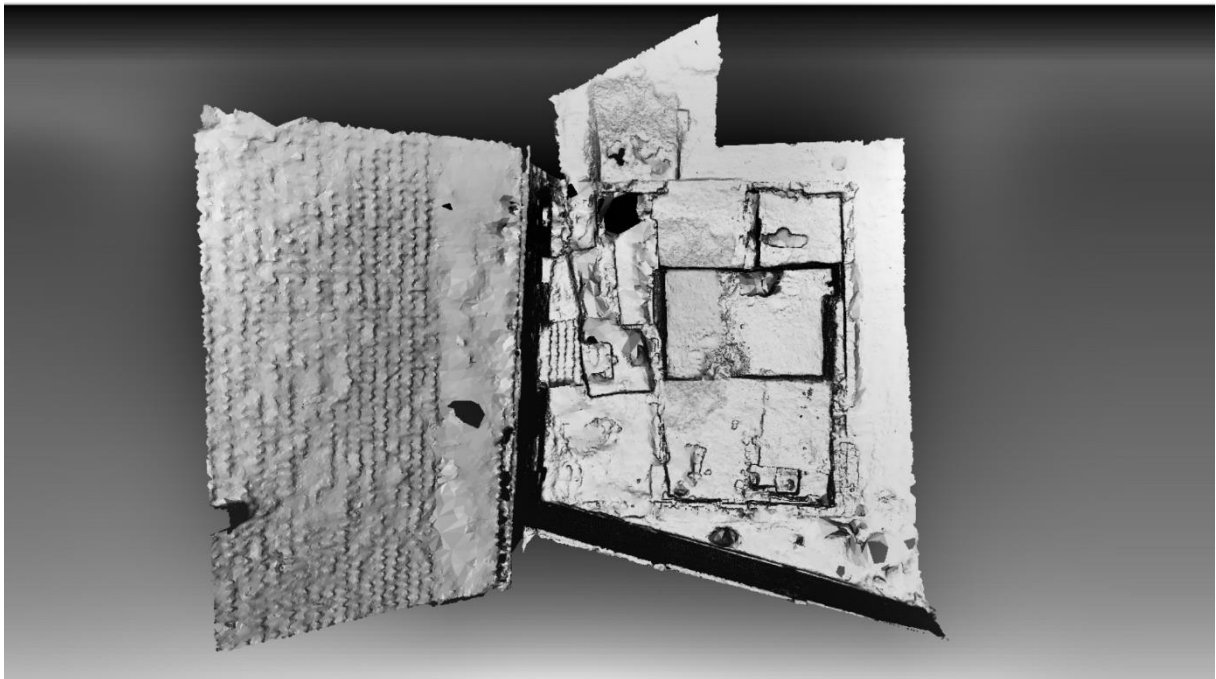
2c. Demping / plaatsbepaling van de omwalling in grachtvorm

2d. Plaatsbepaling van fundamenteen en/of verstoringen op het erf

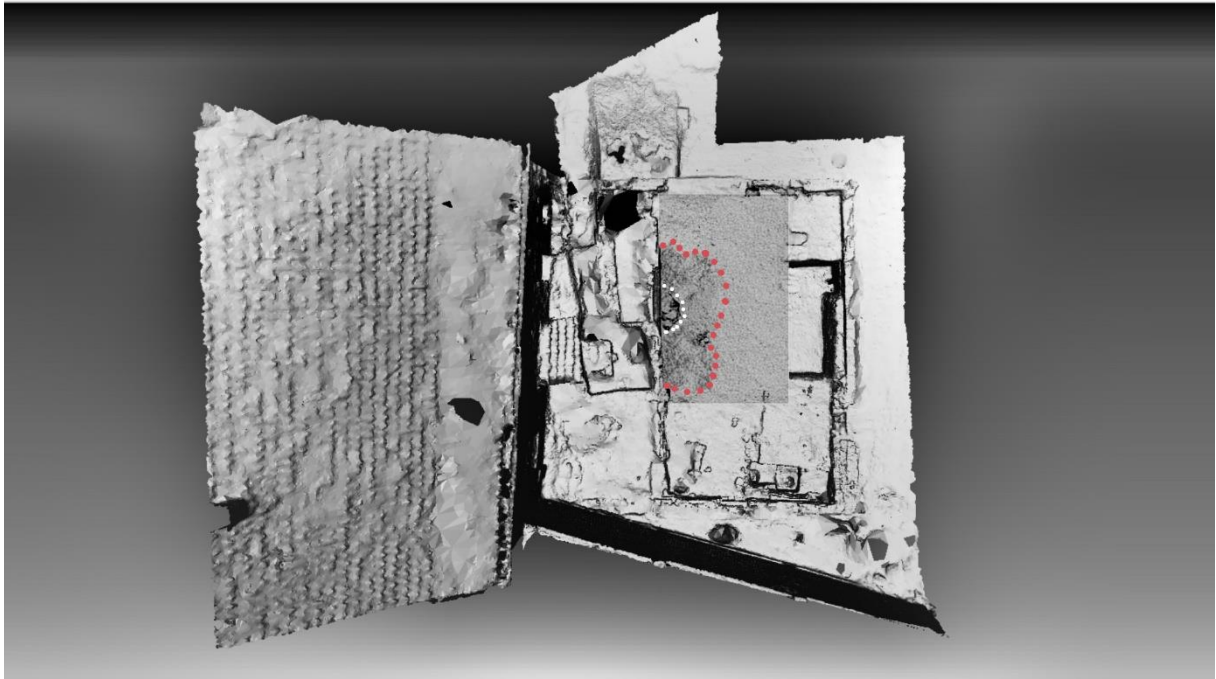
2e. Ontbindingsprocessen / contaminatie

2a. Bepaling van de aanlegtrechter en waterput in de archeologische unit

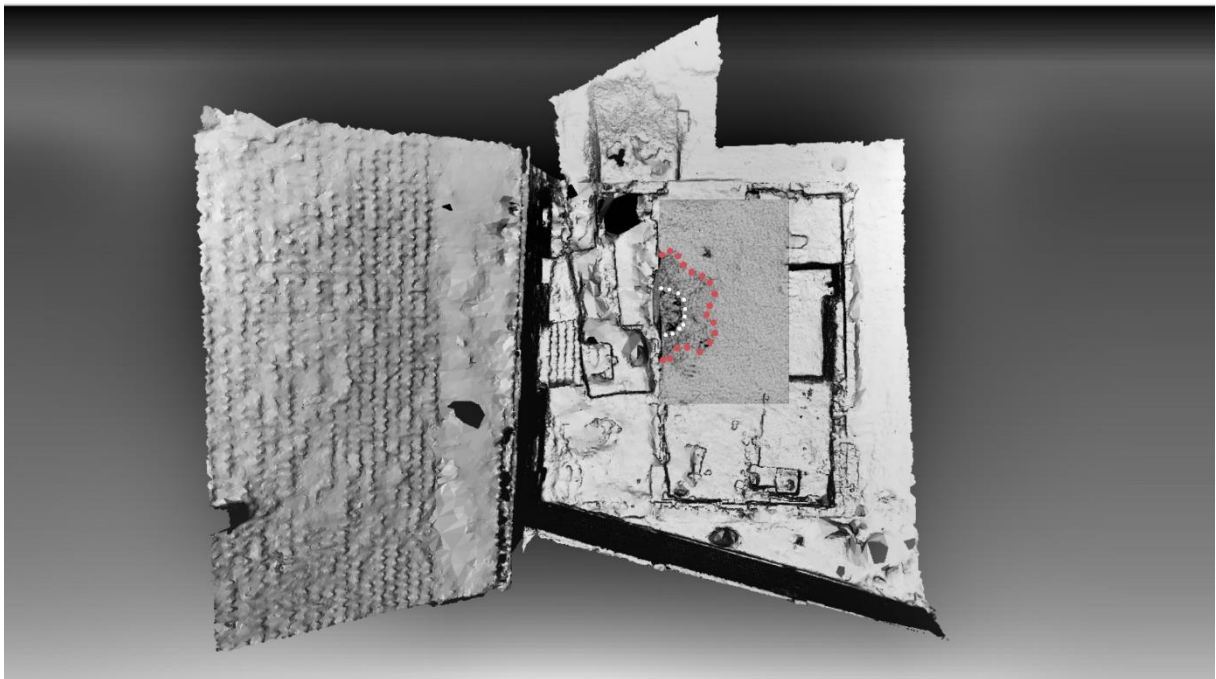
Door de gewijzigde oppervlakten door uitgravingen was enkel de fase 1 van beeldvorming van de verstoringen te duiden – 2D in het snijvlak.

Snijvlak op 0.25 ns – 20 cm onder het uitgegraven niveau

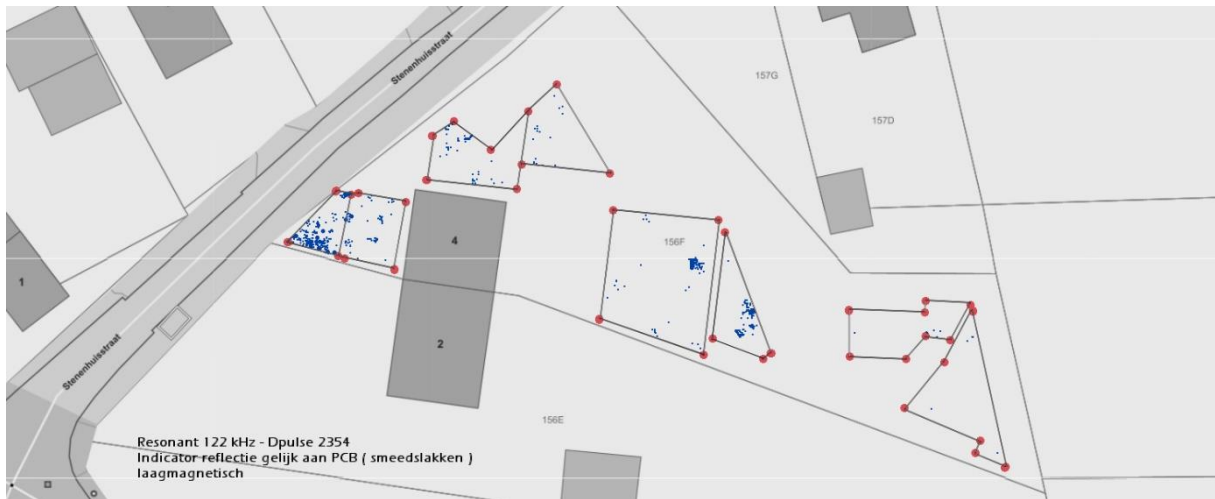
Snijvalk op 1.05 ns – 220 tot 260 cm onder het uitgegraven niveau
 Duiding van de aanlegtrechter en de partiële beeldvorming van aanleg.
 De zichtbaarheid van de wandstructuren onder de 285 nHz_multi D pulse plexor_5211_horizontale polarisatie duidt op de vermoedelijke eigenschappen van hout.

Snijvalk op 1.30 ns – 450 tot 500 cm onder het uitgegraven niveau
 Duiding van de aanlegtrechter en de partiële beeldvorming van aanleg.
 De zichtbaarheid van de wandstructuren onder de 285 nHz_multi D pulse plexor_5211_horizontale polarisatie blijft duiden op de vermoedelijke eigenschappen van hout.

2b. Historische activiteiten op de site

Sterke verstoringen over het ganze terrein door aanwezigheid van puin en bouwrestanten

Reductie GPR werktijd tot 80 cm onder het maaiveld.

Sterke duiding van PCB, indicator typisch van de licht-magnetische slakken ten gevolge van smeedsmelterijen.

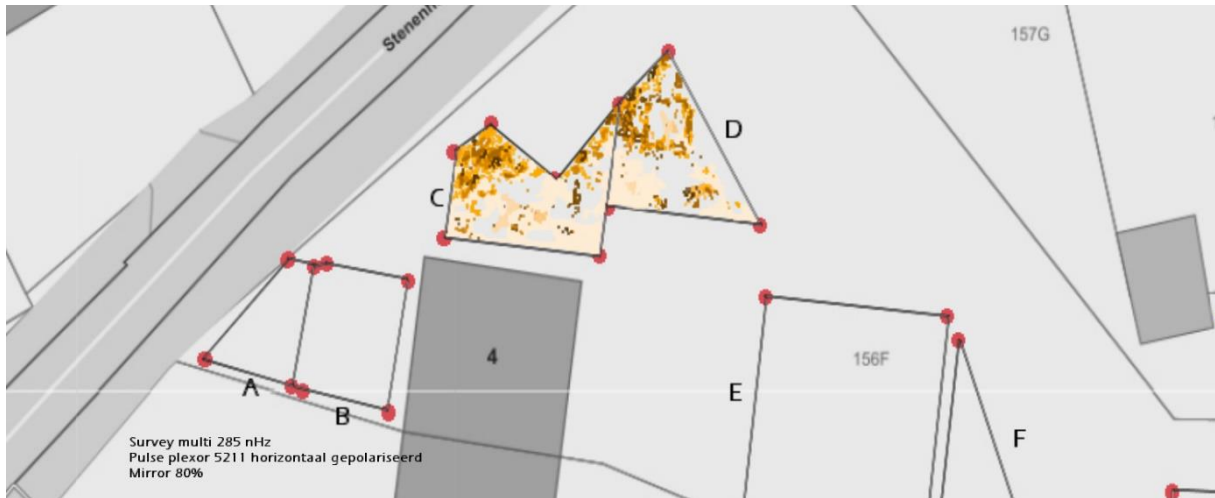
Hoge concentratie tegen de westelijke perceelsgrens, die vermoedelijk ook doorgang maakt naar het aanleunende perceel ten zuiden van de concentratie.

Vak E en F vertonen ook hogere concentraties.

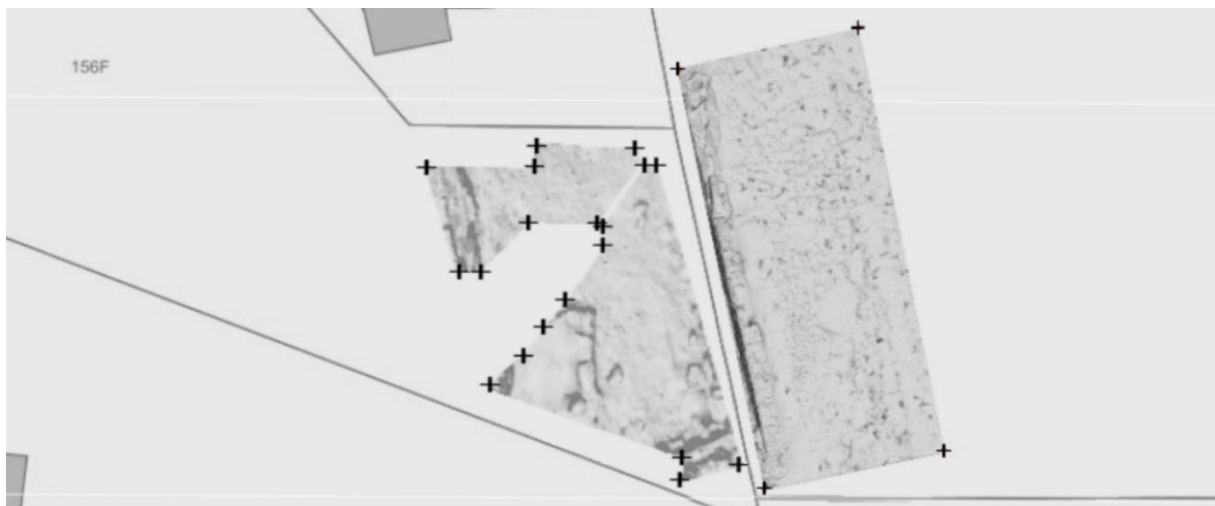
Oppervlakkige slak – vak A.

2c. Demping / plaatsbepaling van de omwalling in grachtvorm

Mirror reductie op 80% - werktijd tot 80 cm onder het maaiveld

Het noordelijke raakvlak met de perceelsgrens vertoont een sterke mix van bouwpuin ten opzichte van de volledige capaciteit. Aanwezige bouwmaterialen op het terrein voorkomen een volledige beeldvorming..

Weerstandsmeting , survey_multi_270 nHz_pulse plexor mono_5208_hor
polarisation_resistance_900mm_zoom

Snijvlak op 90-100cm diepte.

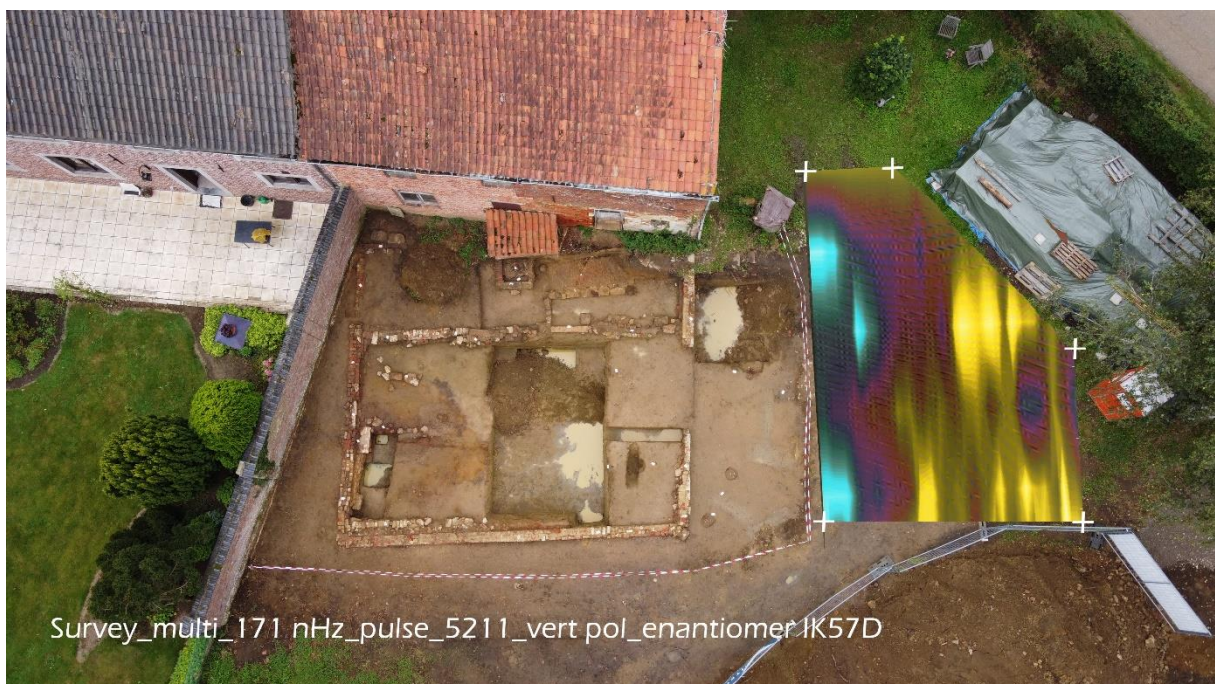
Weerstandsmeting van vak H en I , aansluitend de andere zijde van de oostelijke perceelsgrens.

De verstoringen geven geen duidelijke beeldvorming. De samenstelling van de matrix aan de andere zijde van de perceelsgrens is zeer homogeen.

2d. Plaatsbepaling van fundamenteën en/of verstoringen op het erf

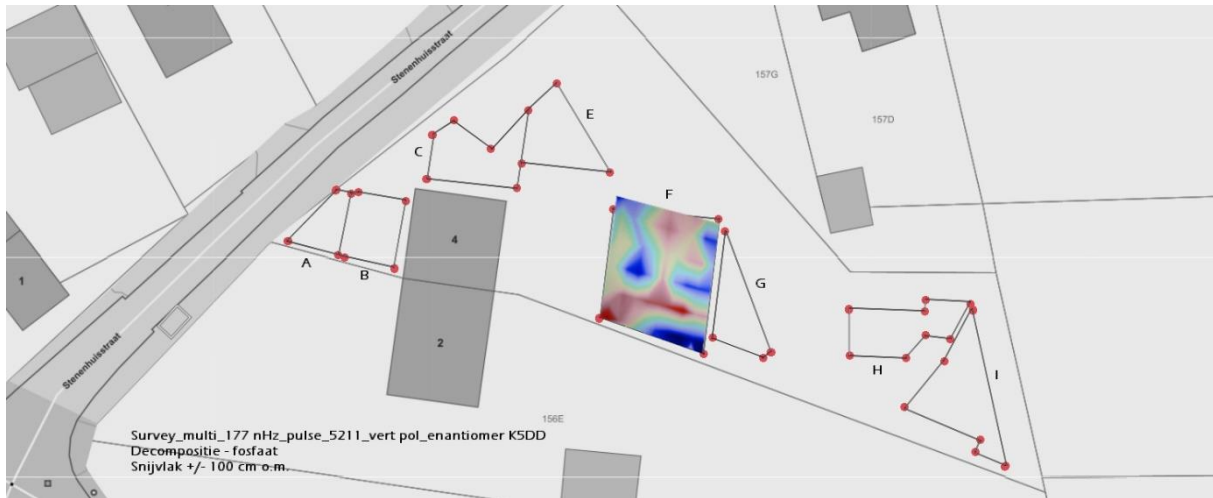
In vak D komt duidelijk de ommuring van de mestput zichtbaar (zie afbeelding 2c, vak E).
Beeldvorming van fundamenteën in vak E en F of van bouwstructuren of verstoringen werd belemmerd door de hoge aanwezigheid van minerale contaminatie en afgeleide clusters (zie 2e, vak F).

Op 27 september 2021 werd een multi-spectrum ID57 survey uitgevoerd, in de zoektocht naar het de originele vakwerk en lemen structuur van het gasthuis dat beschreven staat.
Leem bevat een de meeste gevallen bestanddelen die via de ijzeroxidelijn en de decompositie van de gebruikte dierenmesten kunnen zichtbaar worden na de infiltratie in de ondergrond.
Buitenmuren of muren die lange perioden zijn blootgesteld aan vocht leveren een betere infiltratie in de te meten matrix.

In deze overlay wordt het spectrum IK57 tot IK59 gevisualiseerd op het terrein aan de noordzijde.
De 3 clusters in lichtblauwe kleur duiden open een hoge concentratie, vermoedelijk de meest noordelijke structuur van het beschreven gasthuis – snijvlak op 300mm onder het actuele niveau.
Er zijn geen fundamenteën of structuur als plint aanwezig.

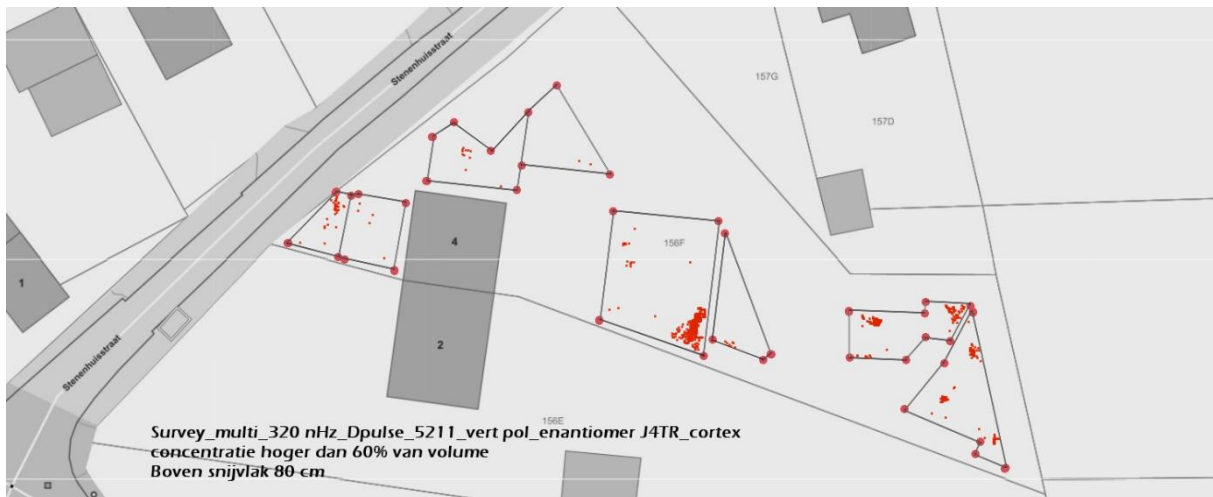
2e. Ontbindingsprocessen / contaminatie

In de bepaling van de fosfaatrijke omgeving of partiële eigenschappen van de onderzochte matrix, komt linksonder in vak F duidelijk de D-enantiomerie boven, met een uitvloeiing naar rechts – bepaald als de oude verbinding van de varkensloten met de beerput.

Secundair is er ook een uitvloeiing in noordelijke zijde, die actueel historisch niet bepaald is.

De gele indicator/ flux geeft een minerale contaminatie aan die zich vermengd heeft.

Markers die de 320nHz overschrijden in deze configuratie duiden op reflectie van cortex.

Afsterving van plaatselijke fauna.

Vak F duidt op een ruimere dierlijke begraving / slachtafval.

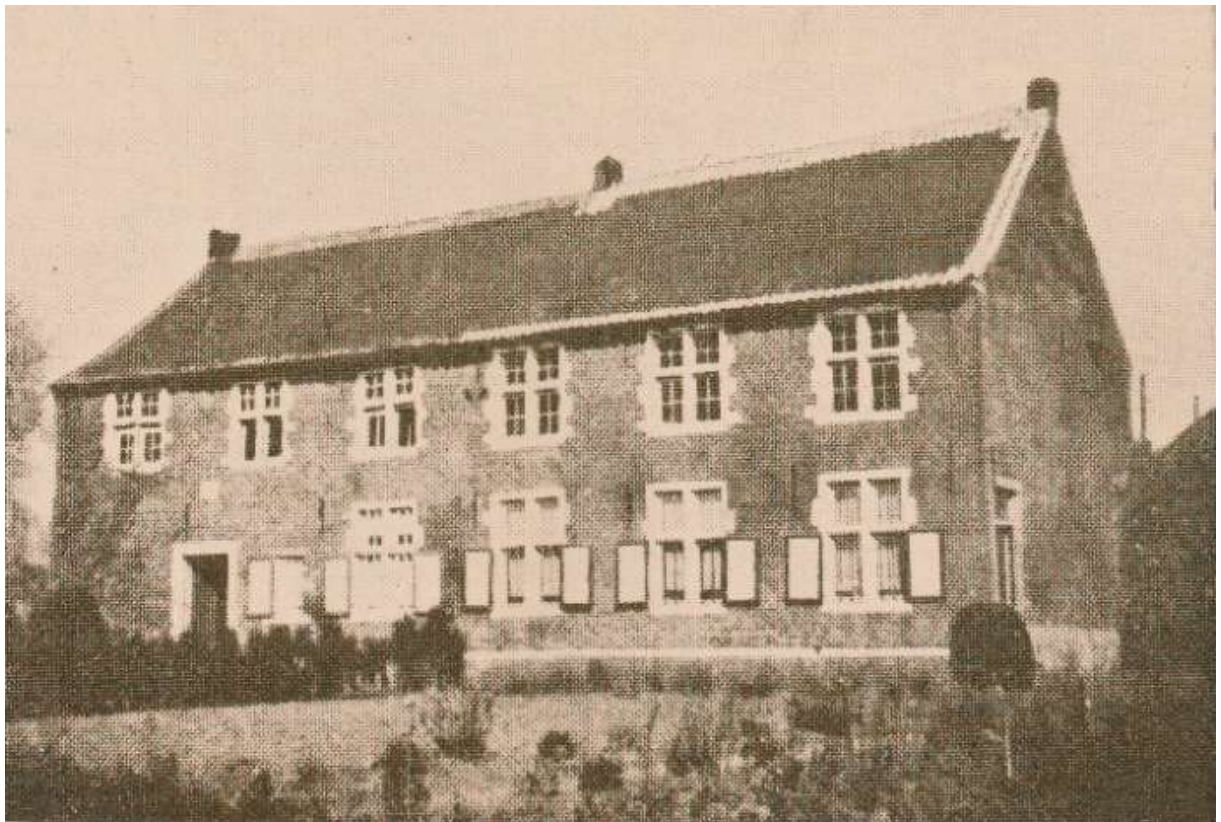
In een EMSA fase 2 onderzoek zou 3D beeldvorming mogelijk zijn.

Bijlage 8: Bouwhistorisch verslag (Tom Defiliet e.a. 2019)

Bouwhistorisch Onderzoek

STENENHUIS

Tielt-Winge

Opdrachtgever

Tom Defillet – Tina Vander Meeren
Roeselberg 34
3390 Tielt-Winge

Architect

Lies Timmermans
Architectuur bv bvba
Struikstraat 102
3460 Assent

INHOUD

DEEL 1 - PROJECTIDENTIFICATIE

- 1.1 Object
- 1.2 Eigenaar

DEEL 2 - AANLEIDING EN OPDRACHT

- 2.1 Aanleiding tot bouwhistorisch onderzoek
- 2.2 Beknopte opdrachtschrijving

DEEL 3 - BOUWHISTORISCH ONDERZOEK

- 3.1 Inleiding
- 3.2 Bouwhistorie en historiek der eigendom
 - 3.2.1 Eigendomshistoriek
 - 3.2.2 Bouwhistoriek op basis van evolutie op historische kaarten
- 3.3 Historiek, pandbeschrijving en restauratievoorstellen
 - 3.3.1 Exterieur en gevels
 - 3.3.1.1 Voorgevel
 - 3.3.1.1.1 ijzerzandsteen
 - historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
 - omschrijving huidige toestand
 - restauratievoorstellen en keuzes
 - 3.3.1.1.2 hoofdtoegang
 - historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
 - omschrijving huidige toestand
 - restauratievoorstellen en keuzes
 - 3.3.1.1.3 kruisvensters
 - historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
 - omschrijving huidige toestand
 - restauratievoorstellen en keuzes
 - 3.3.1.2 Zijgevel
 - 3.3.1.2.1 bakoven
 - historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
 - omschrijving huidige toestand

- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.1.2.2 kruisvensters

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.1.2.3 ijzerzandsteen

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.1.3 Achtergevel

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.2 Interieur

3.3.2.1 Kelder en funderingen

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.2.2 Gelijkvloers

3.3.2.2.1 keuken

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.2.2.2 leefruimtes

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.2.3 Eerste verdieping

- historiek op basis van fotomateriaal en overlevering
- omschrijving huidige toestand
- restauratievoorstellen en keuzes

3.3.2.4 Zolder en dak

Deel 1 - Projectidentificatie

1.1 Object

- Stenen Huis
- Stenenhuisstraat 4, 3390 Tielt-Winge
- 1^e afdeling, Sectie E, nr. 156F
- Vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'het Stenen Huis' sinds 14-09-2009 – ID:200082
- omvat de bescherming als monument: 'Afspanning Het Stenen Huis' sinds 14-06-2002, is deel van de bescherming als stads- of dorpsgezicht, intrinsiek: 'Afspanning Het Stenen Huis: Omgeving' sinds 14-06-2002
- Stedenbouwkundige bestemming: woning (gelegen in woongebied met landelijk karakter)

1.2 Eigenaar

- Tom en Tina Defillet – Vander Meeren
- Roeselberg 34, 3390 Tielt-Winge (Houwaart)
- gsm nummer Tom: 0473/97.37.04, gsm nummer Tina: 0477/63.19.84
- tomdefillet@gmail.com, tina.vandermeeren@gmail.com

Deel 2 – Aanleiding & opdracht

2.1. Aanleiding tot bouwhistorisch onderzoek

De huidige eigenaars, Tom Defillet en Tina Vander Meeren, kochten het Stenen Huis op 13-10-2017 van familie (historiek zal verder beschreven worden). Ze wensen het pand volledig te restaureren en deels te verbouwen om er zelf hun gezinswoning van te maken. Hiervoor deden ze beroep op architect Lies Timmermans voor het ontwerpwerk en assistentie bij het bouwhistorisch – materiaal technisch- en stabiliteit technisch- onderzoek. Het algemene stabiliteitsonderzoek werd uitgevoerd door de firma IWS bvba. Dit onderzoek omvatte de algemene toestand van het gebouw en de ruwbouw, en spitste zich niet specifiek op interieur, schrijnwerk of houtwerk. Hiervoor kunnen in latere fase gespecialiseerde firma's worden aangeschreven.

Belangrijk uitgangspunt bij het ontwerp is om het aangekochte linkerdeel van de 'afspanning' terug in eervolle staat te herstellen, teruggrijpend naar vroegere reële situatie van het gebouw. Anderzijds zal een uitbreiding nodig zijn om het gebouw te kunnen laten functioneren als woonst met het nodige moderne wooncomfort en hedendaagse technieken op vlak van verwarming en ventilatie.

2.2. Beknopte opdrachtomschrijving

Dit bouwhistorisch onderzoek heeft tot doel om de ontwerpuitgangspunten te toetsen aan de historische achtergrond en bouwfases van het gebouw enerzijds, en de huidige bouwkundige toestand en noodzaak tot technische ingrepen anderzijds. Met andere woorden: de delen van het gebouw die ingreep vereisen omwille van verval of aantasting worden in kaart gebracht, en herstel- of vervangingsopties, materiaalkeuzes en aanpassingen worden afgetoetst aan historische achtergrond van dat deel van het gebouw.

Bouwheer Tom Defillet heeft zeer veel informatie over het gebouw kunnen verzamelen. Dit zowel uit literaire bronnen, fotografisch en cartografisch materiaal, overlevering uit de familie. Deze waardevolle informatie zal mee verwerkt worden in dit bouwhistorisch onderzoek.

Deel 3 – Bouwhistorisch onderzoek

3.1 Inleiding

Het 'Stenen Huis' werd wegens zijn historische waarde beschermd als monument. De onmiddellijke omgeving werd eveneens om zijn historische waarde beschermd als dorpsgezicht. Beide beschermingen gingen in op d.d. 14-06-2002. Daarnaast werd het Stenen Huis beschermd als bouwkundig erfgoed op d.d. 14-09-2009.

Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het uitzonderlijke karakter van volgende intrinsieke waarde gemotiveerd in het beschermingsbesluit van 2002:

Historische waarde van het "Stenen Huis": als voormalige afspanning en brouwerij langs de oude Leuvensebaan, minstens sinds begin 17de eeuw vergaderplaats van de Tieltsse schepenbank en zoals blijkt uit een jaarsteen in 1648 "versteend" vormt dit partieel bewaard tweelaags pand van drie traveeën één van de oudste woningen van het Hageland en illustreert tevens de rijkere landelijke woning in traditionele bak- en zandsteenstijl met als typerende kenmerken een beperkt gebruik van natuursteen en het ontlastingssysteem met dubbele boogjes overspannen met een brede boog.

Het vormt tevens één van de laatste voorbeelden van een afspanning langs de oude Leuvensebaan, sinds de aanleg van de 18de eeuwse steenweg gereduceerd tot een weg van lokaal verkeer en hierdoor impliciet verwijzend naar het vroegere belang van deze aloude directe verbinding tussen Leuven en Diest.

Historische waarde van de onmiddellijke omgeving van het "Stenen Huis", met name de verminkte rechterhelft en de tuinpercelen: als directe visuele omgeving, als verwijzing naar oorspronkelijk silhouet en omvang van een zes traveeën brede afspanning en als restant van het oorspronkelijk areaal.

3.2 Bouwhistorie en historiek der eigendom

3.2.1 Eigendomshistoriek

Het Stenen Huis is waarschijnlijk de eerste woning die te Tielt in baksteen werd opgetrokken en heeft verschillende namen gedragen: *int leeuken* (1609), *'t steenen huys* (1685), *leeuwkenschof* (1717). Thans spreekt eenieder van het “Stenen huis”.

De oudst bekende eigenaar is Jan Van Schoelant (rond 1600?). In 1609 kwamen de schepenen er bijeen. Rond 1614 was het huis (met boomgaard) in het bezit van Gillis Desterdiu de Oudere en van zijn echtgenote Geertrui Morkens; deze verkochten, de 21 juni 1631, het huys ende hoff genaempt het Lieuweken met de brouwerie ende allen de landen, bempden, broecken ende boschen, alles te Tielt gelegen, aan hun zoon en schoondochter Gillis Desterdiu en Anna Roelants voor de som van 2500 gulden; de kopers moesten dadelijk 500 gulden afleggen, terwijl de overige 2000 gulden op gans het goed gehypothekeerd werden; bovendien zouden de verkopers beschikken over een camere om daer inne te mogen woenen en geen lasten moeten dragen, die gebeurlijk zouden voortvloeien uit een proces, dat nopens voornoemd goed hangende was tegen de erfgenamen van Raas van Bellenroex.

In 1659 was het goed nog in het bezit van Gillis de Jonge en hij was het misschien die het huis in steen liet herbouwen of vergroten (het jaartal 1648 is in de voorgevel te zien). De volgende eigenaar, Servatius Desterdiu (secretaris in Sint-Martens Tielt), had in 1685 nog oncoste int bouwen van 't Steenen Huys te vereffenen. Van die tijd af komt de benaming “Stenen Huis” in zwang, wat erop wijst dat dit gebouw een uitzondering was in het toenmalige dorp met zijn lemen huizen. Op de tiendenkaart van 1717 wordt het Stenen Huis afgebeeld: het woonhuis, een viertal bijgebouwen, een waterput met hefboom, het geheel met grachten omringd. Rond 1732 stond het huis ledig. In de XVIIIe eeuw inde de Sint-Martenskerk een rente van 0-12-0 op het Stenen Huis (1777).¹

Desterdiu Joannes Baptista (geboren op 20-12-1732 en overleden 22-04-1782) bezat het Stenen Huis in 1740 en was Meier van Tielt. Hij was gehuwd met Cokaerts Anne Elisabeth (gedoopt op 11-09-1730 en overleden op 26-11-1794). Ze kregen 4 kinderen: Desterdiu Antonius (geboren in 1755), Desterdiu Anna Elisabeth (gedoopt op 11-10-1756 en overleden op 19-07-1834 te Lubbeek), Desterdiu Anna Catharina (gedoopt op 07-03-1759 en overleden op 19-10-1827) en Desterdiu Maria Theresia (geboren op 21-10-1763 en overleden op 04-09-1832).

Op het moment van het overlijden van haar vader was de ‘nieuwe’ steenweg tussen Diest en Leuven (bijna) gefinaliseerd. Bij het overlijden van haar moeder was de nieuwe weg reeds 12 jaar in gebruik. Gezien men niet meer over de oude weg mocht reizen², verminderde dit de waarde van het goed aanzienlijk. Is dit de reden dat het huis met ongeveer 13.70 Ha grond in de erfenis terecht kwam bij de jongste dochter: Maria-Theresia Desterdiu?

Op 22-01-1798 -het was de tijd van de Franse Revolutie en het sluiten der kerken- werd in het Stenen Huis het huwelijk ingezegend van Henricus Fredericus Swinnen (geboren op 16-10-1772 en overleden op 20-05-1843) met Maria-Theresia Desterdiu. Het burgerlijk huwelijk werd pas voltrokken op 05-03-1804. Swinnen Henricus Fredericus was burgemeester in Tielt. Zij kregen drie kinderen: Cathérine Swinnen

¹ Vandewoude (1958) *O.L.V. Tielt in het verleden*. Hagelandse Werkgemeenschap O.L.V. Tielt, p. 125;

² Arca Lovaniensis artes atque historiae reserans documenta 9b (1980), de vrienden van de Leuvense stedelijke musea, pg. 128-134.

(geboren op 18-01-1798), Joannes Baptista Swinnen (geboren op 14-06-1800 en overleden op 02-02-1881) en Constantinus Swinnen (geboren op 28-09-1803 en overleden 23-01-1870).

Joannes Baptista Swinnen verkreeg het Stenen Huis in 1864 (RA Brussel Notarisakten 35056, nr. 5). Hij huwde met Monica Boschmans (geboren op 11-04-1803 en overleden op 18-11-1889). Zij waren de laatste eigenaars van het hele erf. Zij hadden zeven kinderen:

- Appolonia Swinnen (geboren op 10-03-1831 en gestorven op 08-11-1895)
- Leopoldus Swinnen (geboren op 12-07-1834 en gestorven op 18-09-1890)
- Fredericus Swinnen (geboren op 18-10-1836 en gestorven op 08-02-1919)
- Barbara Swinnen (geboren op 18-10-1836 en gestorven op 18-02-1872)
- Ferdinand Evarist Swinnen (geboren op 26-10-1839 en gestorven op 23-12-1940)
- Eugenius Swinnen (geboren op 12-11-1841 en gestorven op 02-10-1882)
- Melania Swinnen (geboren op 08-01-1845 en gestorven op 05-03-1926)

Na het overlijden van Joannes Baptista Swinnen werd het goed in twee verdeeld. Het rechterdeel kwam in handen van Fredericus Swinnen, Ferdinand Evaristus Swinnen kreeg het linkerdeel.

Fredericus was niet gehuwd en woonde er met zijn (eveneens ongehuwde) zus Melania Swinnen. Nadat Melania stierf gaf zij het rechterdeel aan Sidonie Swinnen, deze huwde met Petrus Urbanus Truyens. Zij kregen een dochter Paula Truyens (zij is momenteel eigenares van het rechterdeel). Het rechterdeel werd in 1970 muur voor muur afgebroken en heropgebouwd 'in de stijl' van het oude deel. Hier en daar werd materiaal gerecupereerd. De stal achteraan werd verwijderd en het gebouw werd aan de rechterzijde een travée langer gemaakt.

Ferdinand Evarist Swinnen (geboren op 26-10-1839 en overleden op 23-12-1940) huwde op 14-06-1879 met Maria Elisabeth Truyen (geboren op 24-02-1839). Zij kregen twee kinderen: Swinnen Joannes Remigius (geboren op 18-06-1880) en Swinnen Maria Aldolphina (geboren op 15-04-1883).

Swinnen Joannes Remigius (geboren op 18-06-1880 en overleden op 05-05-1957) erfde het linkerdeel. Hij huwde met Maria Virginia Alaerts (geboren op 19-02-1882 en overleden op 05-01-1963). Zij kregen drie kinderen: Anna Eustachia Ludovica Swinnen (geboren op 25-07-1920 en in 2003 gestorven), Maria Wilhelmina Swinnen (geboren op 30-01-1923 en overleden in 14-02-2019), Helena Maria Swinnen (geboren op 25-07-1924). Maria Virginia Swinnen wou het gebouw hebben na het overlijden van hun vader. Zij kocht de andere zussen uit en gebruikte het gebouw als buitenverblijf.

Maria Virginia Swinnen huwde met Jean Ghislain. Zij kregen twee kinderen Walther en Eric Ghislain. Zij verkregen het gebouw van hun moeder en verkochten het op 13-10-2017 aan de huidige eigenaars Tina Vander Meeren (dochter van Nicole Lemmens en kleindochter van Helena Maria Swinnen) en Tom Defiliet.

3.2.2 Bouwhistoriek op basis van evolutie op historische kaarten

Op basis van alle vergaarde informatie werden onderstaande interpretaties van de kaarten gemaakt.

3.2.2.1 De Tiendenkaart (afbeelding 1)

De oudst beschikbare kaart is de Tiendenkaart van 1717. Ze werd gemaakt in opdracht van pastoor Fredericus Adams en bestaat uit 15 kaartbladen. Het doel van de kaart was de afbakening van de tiendengronden vast te leggen. Er was immers reeds jaren een geschil tussen de tiendenheffers van Sint-Geertrui (Onze-Lieve-Vrouw Tielt) en de abdij van Heylisseem (Sint-Maarten Tielt). Het Stenen Huis staat afgebeeld op Kaart 9 Sectie E.³

Enkele opvallende vaststellingen zijn waarneembaar op de Tiendenkaart.

Op de Tiendekaart werden gebouwen in steen met rood ingekleurd. De enige gebouwen die naast het Stenen huis volledig in steen werden getekend zijn de Sint-Martinus kerk en zijn pastorie (Kaart 8 -Sectie C). Er werd nog 1 gebouw getekend met 1 stenen muur, namelijk de hoeve bij de molen (Kaart 11 - Sectie C).

Het Stenen Huis was het enige huis waar het dak volledig rood werd ingekleurd. Een akte uit 1688 waar Servatius Desterdiu optrad als “erftochtenaer”, d.i. vruchtgebruiker van de erfenis, van zijn ouders spreekt van een “welgelegen huis in steen en met tichelen”.

Dezelfde akte spreek tevens over een brouwerij, een duifhuis, een schuur, stallingen, een schaapsstal, “rondom in zijn wateren”, groot “in’t water” een half bunder (= ca. 65 a), “genaemd den Roeden Lieuw”. Daaraan paalden nog een bunder met een hof, vijf zil boomgaard met twee “blocken”, geheten “den Ouden Hoff”, een blok van een half bunder op de oostzijde van de boomgaard en tien vierdel (d.i. 2 ½ zil

³ Lauwers V., Nijssen R., Wouters W., Kempeneers P. et al (2017) *Een geschiedenis van een dorp in het Hageland. Mijne groeten uit Onze-Lieve-Vrouw Tielt. Winar.*, 399 p.

of ca. 88 a) akkerland (SA Diest Notarisakten 231, nr. 57). Alles samen was dit ongeveer 5 ha 17 a vlak bij de woning. Uit deze tekst blijkt duidelijk dat er inderdaad ook een boerderij aan verbonden was.⁴

Het huis was vroeger hoger en bedekt met tichelen, geen schaliën zoals Havermans zegt in Oost-.⁵ Een aantal tichelen werden teruggevonden in de kelder. Ze werden gebruikt om er de melk op te zetten. Het feit dat het gebouw vroeger hoger was werd binnen de familie Swinnen mondeling overlevert. Lena Swinnen zegt in 2018 daarover “vroeger was het Stenen Huis een verdiep hoger, het werd verlaagd”. Zij kreeg dit verhaal van haar vader en grootvader mee. Als we kijken naar de afstand tussen de bovenste vensters en de dakrand, dan zien we inderdaad dat het gebouw hoger was en een dakkapel had. Vermoedelijk had het gebouw ook een trapgevel en was het dak scherper.

Rechts achteraan, grenzend aan de Stevensstraat staat een lemen gebouw met schoorsteen en een tichelendak. Mogelijk is dit de brouwerij. Gezien de ligging, dichtbij de waterput met boom en op een afstand van de afspanning? Een stal of schuur met een tichelen dak lijkt immers niet logisch. Tussen het huis en een lemen gebouw met een tichelen dak is een inrijpoort voor de koetsen/karren waarneembaar.

Op de Tiendenkaart is de walgracht duidelijk getekend. Deze start rechts voor het gebouw en loopt door tot aan de wegsplitsing met de Horenweg. De achterliggende walgracht had een brug naar de achterliggende grond (onder de vochtsaantasting). En liep in zuidelijke richting om dan in te snijden naar het westen.

3.2.2.2 De Villaret-kaart (afbeelding 2)

Op de Villaret kaart (1748) zien we dezelfde vier gebouwen weergegeven als op de Tiendenkaart van 30 jaar eerder. De walgracht, noch de muur met mogelijke stal vooraan zijn te zien op deze kaart. Ten Oosten van het Stenen Huis ter hoogte van beiden kanten van buurtweg 80 wordt op het laagste deel hoogstambomen getekend. Voor het Stenen Huis zien wordt op het kruispunt een plein met boom getekend. Mogelijk was dit een lindeboom of een eik. Deze bomen waren typisch in de buurt van een gebouw waar de schepenbank vergaderde.

⁴ Claes F (1989) Nog iets over de Rode Leeuw of het Stenenhuis te Tiel, Oost-. Jrg. 16 nr. 4; p. 143-144

⁵ Havermans K (1964) Nog iets over het “Stenen Huis” te Tiel, Oost-, Jrg. 1 nr.2; p.33-34

3.2.2.3 De Ferraris-kaart (1771-1778) (afbeelding 3)

Op de Ferraris kaart (1771-1778) wordt de walgracht als een vierkant getekend rondom de gebouwen. Dit is niet volledig correct weergegeven. Omdat vroegere en latere kaarten immers aangeven dat de walgracht ook nog doorloopt in oostelijke richting.

Daarnaast zijn op de kaart 5 in plaats van 4 gebouwen te zien binnen de walgracht. In de 20ste Eeuw stonden de restanten van een lemen beienhal nog recht. Mogelijk is het vijfde gebouw de beienhal. Ook de groentetuin wordt duidelijk weergegeven, deze bevindt zich ook binnen de walgracht. Aan de buitenzijde van de walgracht tekent Ferraris hoogstamboomgaarden. Deze worden omzoomd met houtwallen. Daarnaast liggen weilanden en akkerland.

3.2.2.4 Primitief kadaster (1830-1834) (afbeelding 4)

Walgracht

Het primitief kadasterplan is het meest gedetailleerde kaart tot dan toe. Voor het huis lag duidelijk geen walgracht en deze loopt inderdaad door tot aan de splitsing met de Horenweg. Dit was reeds te zien op de Tiendekaart van 1717.

De 'graaf' werd volgens Lena Swinnen grotendeels gedempt toen haar vader nog klein was. Joannes Remigius Swinnen (geboren op 18-06-1880 en gestorven op 05-05-1957) herinnerde zich het dempen van walgracht nog. Hij was nog een kind. Uit dit gegeven kan er afgeleid worden dat de walgracht gedempt werd op het einde van de 19de eeuw.

Havermans⁶ zegt hierover "Rond het huis lagen vroeger wallen; het was een toevluchtsoord bij overvallen en oorlogen. Toen er boeren kwamen wonen, gebruikten ze de vijvers om er rapen en wortelen in te wassen. Men kan nog goed zien aan de lageregelegen plaatsen waar zich die vijvers bevonden."

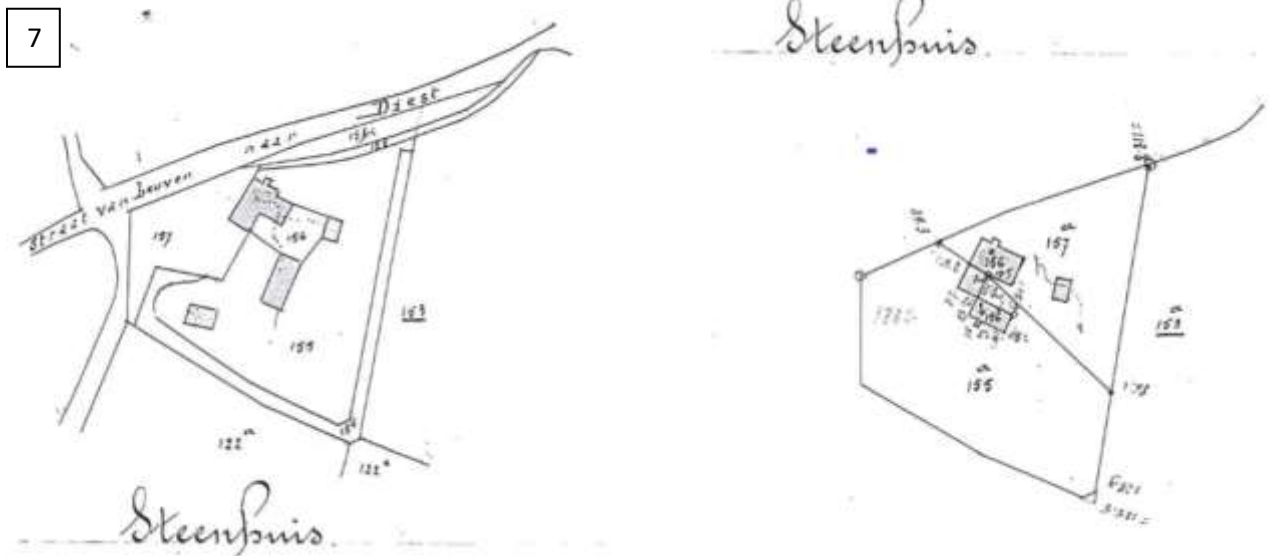
Afbeelding 5: Nicole en Christiane Lemmens met grootvader Lemmens voor 'de vijver' op de achtergrond staat Maria Swinnen voor de poort en meidoornhaag.

In de familie Swinnen wordt verteld dat de voormalige vijver op de grens tussen nrs. 4 en 8 een oud stukje walgracht was. Op basis van het primitief kadasterplan (afbeelding 4) lijkt dit plausibel. De vijver lijkt inderdaad een stuk van de weg af te liggen op die plaats.

⁶ Havermans K (1964) Nog iets over het "Stenen Huis" te Tielt, Oost-, Jrg. 1 nr.2; p.33-34

3.2.2.5 Kadastrale leggers

A. Primitief kadaster 1830 – 1834 (afbeelding 6)

Monica Boschmans bleef in het linkerdeel wonen met haar ongehuwde zoon Fredericus (1836-1919) en dochter Melania (1845-1926).

Zij bouwden in 1882 een stal met bakoven achter het woonhuis. Vermoedelijk is het rechterdeel op deze legger niet correct weergegeven. Het doel van de nieuwe legger was immers de wijziging aan het linkerdeel weer te geven. We zien immers op het primitief kadaster (1830-1834) en op de legger van 1909 een insprong achteraan.

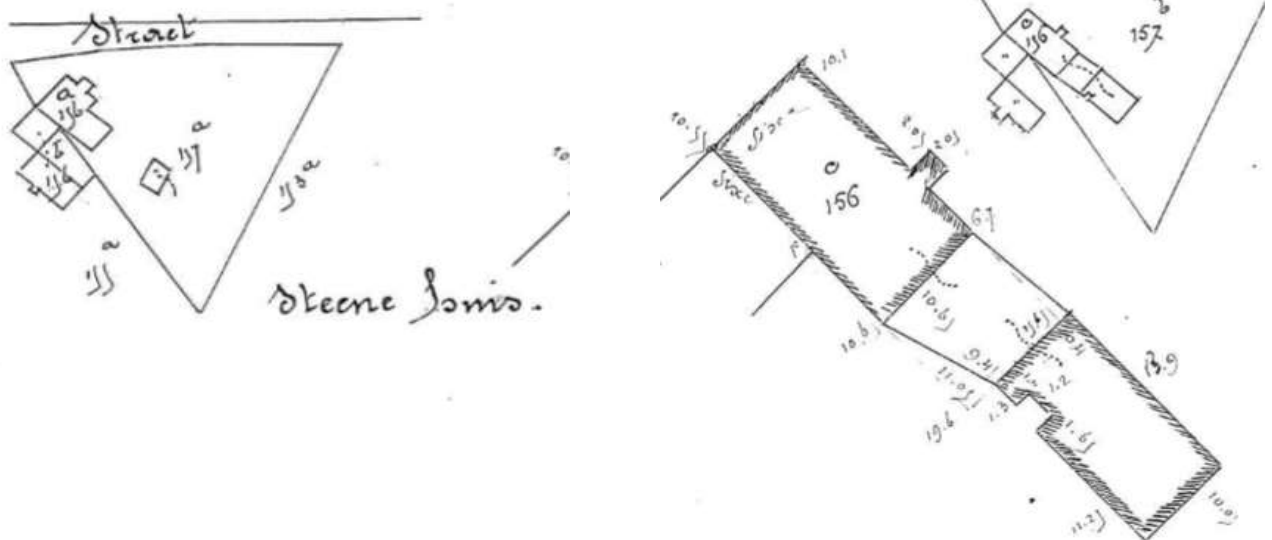
Het dichtgemetselde raam van de keuken bevestigt dit vermoeden. Verwijzend naar afbeelding 8.

Op deze legger valt ook op dat de walgracht niet meer getekend is op het plan met de nieuwe situatie. Dit zou het verhaal van Lena Swinnen kunnen bevestigen dat haar vader, Johannes Remigius Swinnen (1880-1957) nog heel klein was toen 'de graaf' gedempt werd.

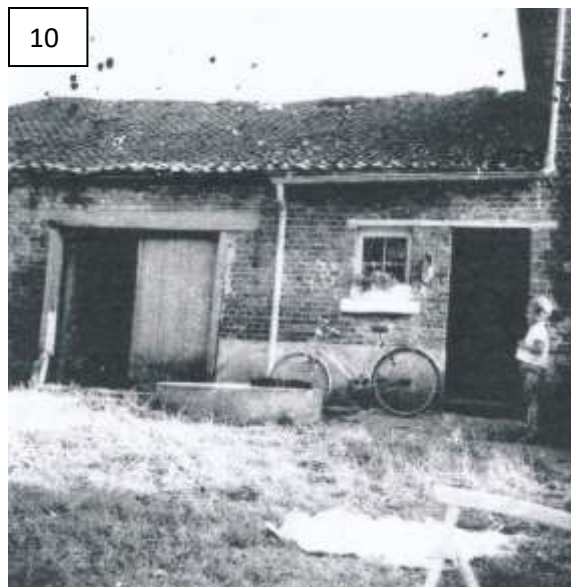
C. Kadasterlegger 1909 (afbeelding 9)

9

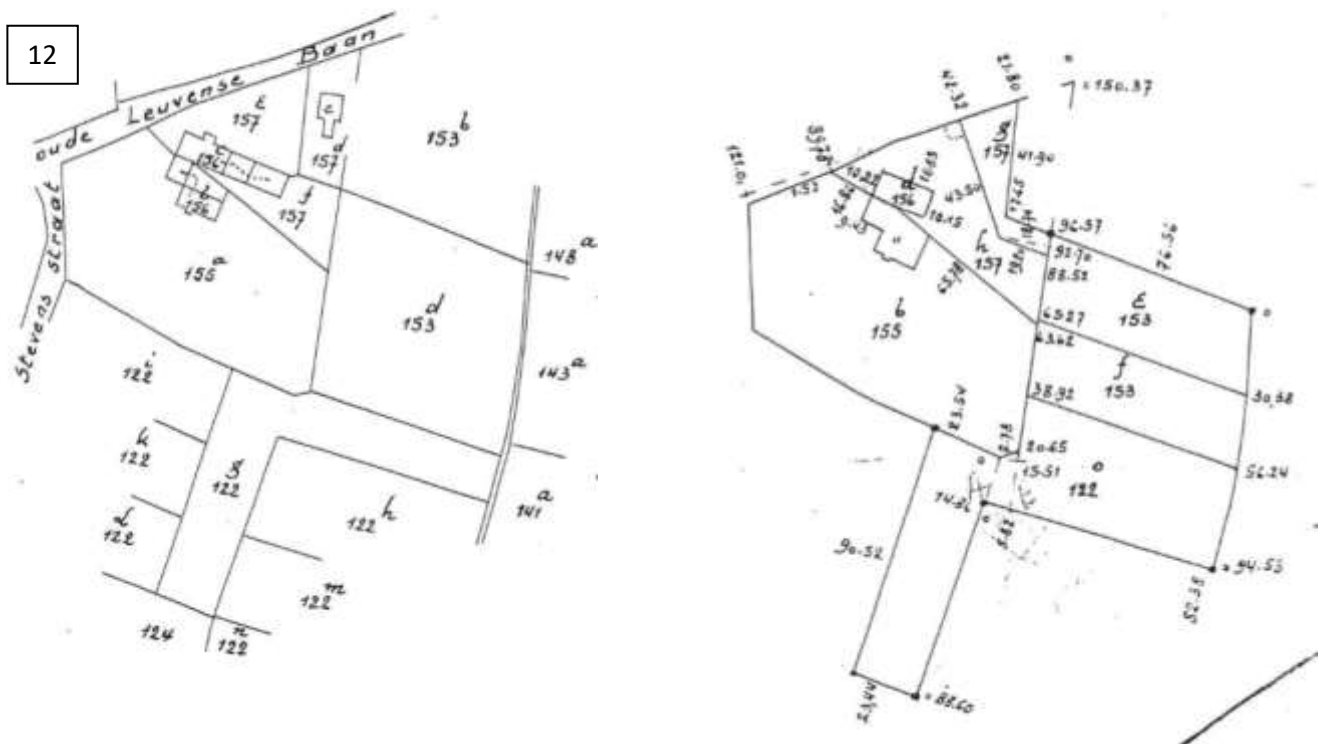

In 1909 werd de achterbouw (die vermoedelijk ooit een oude slaapvleugel van de afspanning was) vervangen door een stal. Op deze legger wordt de stal in rechte lijn getekend met het hoofdgebouw, de insprong is niet meer zichtbaar. Dit is ook waarneembaar op foto's daterend van deze periode.

De ruimte aanpalend aan de woning, bestaande uit deur en raam, werd gebruikt om de melk af te romen en diets meer. Daarachter lag de voederij, de paardenstal en de koestal (afbeeldingen 10 en 11).

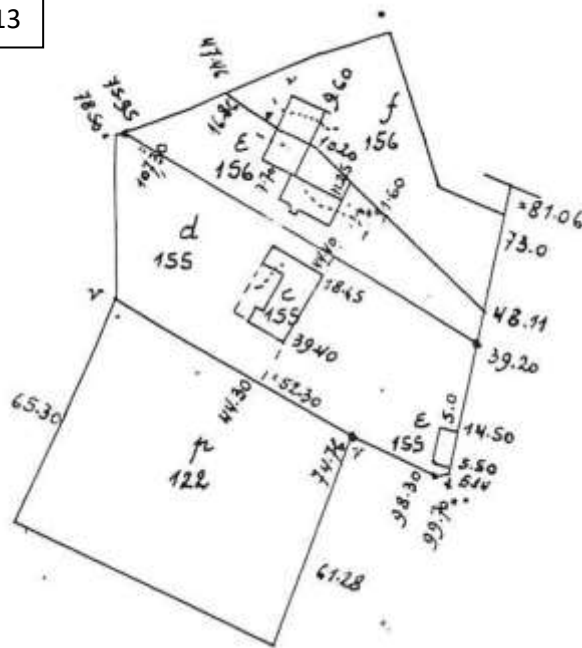
D. Kadasterlegger 1960 (afbeelding 12)

In 1960 is de verdeling van de eigendom waarneembaar na het overlijden van Joannes Remigius Swinnen. De gronden worden verdeeld over de drie kinderen. Maria Wilhelmina Swinnen koopt de twee andere kinderen uit voor het huis. Zij maakt er haar buitenverblijf van en verhuurt een ander deel van de woning. De achterliggende gebouwen en de oven worden afgebroken.

E. Kadasterlegger 1968 (afbeelding 13)

13

In 1968 werd de grond van het rechterdeel opgesplitst en bouwde Yvonne Truyens naast Paula Truyens een woning (155c)

In 1970 wordt het rechterdeel vergroot en wordt de achterliggende stal (afbeelding 11 achteraan) afgebroken. Hiervan werd echter geen kadastrale wijziging teruggevonden.

3.3 Historiek, pandbeschrijving en restauratievoorstellen:

3.3.1 Exterieur en gevels

3.3.1.1 Voorgevel

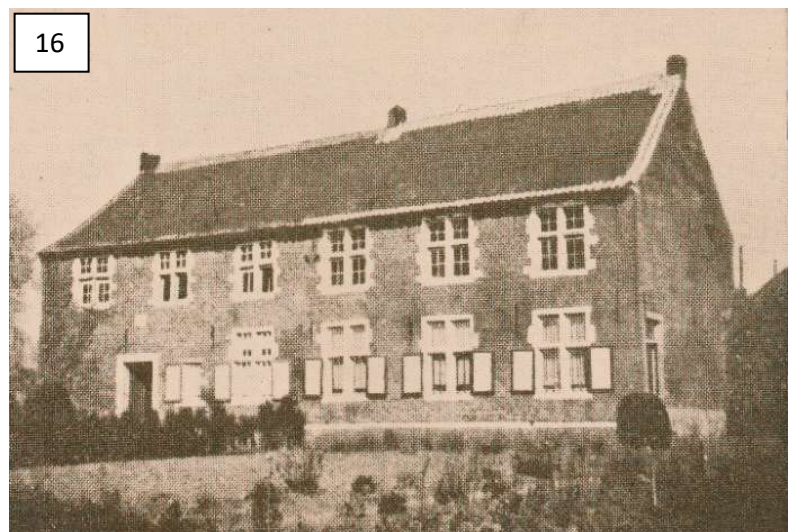
3.3.1.1.1 Gebruik van ijzerzandsteen

Het Stenen Huys anno 1648⁷

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Halfants tekent hierboven ijzerzandsteenblokken onderaan het gebouw. Op bepaalde plekken is er effectief nog een laag ijzerzandsteen aanwezig onder de huidige bakstenen. De bakstenen die nu zichtbaar zijn onder de gobertangesteent werden gemetst na 1960. Hiervoor was de onderlaag gecementeerd. Dit is zichtbaar op afbeelding 15 (het stenen huis voor 1940) en afbeelding 16 (het stenen huis vooraanzicht voor 1970. Deze cementering werd verwijderd in de vorige eeuw.

⁷ Halfants P. & Halfants J. (2008) *Eigen-aardigheden uit Vlaams-Brabant*, Provincie Vlaams-Brabant, 363 p.

- Omschrijving huidige toestand

Op de kop van het gebouw zitten nog een aantal ijzerzandstenen, deels gecementeerd (afbeeldingen 17). Een aantal andere stenen werd vervangen door gobertangesteen.

- Restauratievoorstellen en keuzes

De cementering die nog aanwezig is op de hoekstenen wordt verwijderd en de natuursteen die in slechte staat is en niet te herstellen wordt vervangen door Diestiaanse ijzerzandsteen. Op de site zijn nog stenen aanwezig die hiervoor kunnen dienen. De verweerde en slechte Diestiaanse ijzerzandstenen worden eveneens vervangen. Op deze manier wordt de hoek in zijn oorspronkelijke zicht hersteld.

3.3.1.1.2 De hoofdtoegang

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Oorspronkelijk bestond de toegang vermoedelijk uit een houten poort. De poort is getekend op de Tiendenkaart (afbeelding 1). Later werd de deur gedeeltelijk dicht gemetst en vervangen door een rechthoekig exemplaar (afbeelding 16). Rond 1981 werd de huidige boogstructuur geplaatst. Deze werd uitgevoerd in een andersoortige witte steen dan die gebruikt werd in de rest van het gebouw (afbeeldingen 20 en 21). Het toegangsniveau werd ongeveer 20 cm verhoogd t.o.v. het oorspronkelijke niveau. Dit omdat de vloer binnen het gebouw werd vervangen en met 20 cm verhoogd rond WO II (1944).

- Omschrijving huidige toestand

De huidige omlijsting van 1981 is er nog steeds. Er is op het terrein tevens een boog teruggevonden in blauwe steen, deze komt overeen met de breedte van de huidige deur. Zeer waarschijnlijk gaat het om de oorspronkelijke boog die aan de binnenkant dienst deed als latei. Omwille van de ophoging van de vloer is er tevens een hoge opstap naar de dorpel.

- Restauratievoorstellen en keuzes

De gevonden boog zal worden teruggeplaatst als latei aan de binnenzijde van de deur. In de opening wordt een nieuwe halfronde eiken deur geplaatst, het metselwerk onder de metselboog wordt hersteld waar nodig. Er worden gobertagestenen gebruikt om rond de deur accenten aan te brengen. Dit om het uitzicht meer conform te maken met de kruisvensters. Er zal een bijkomende trede in blauwe steen voorzien worden als opstap naar de dorpel.

3.3.1.1.3 Kruisvensters

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Het gebruik van kruisvensters is typisch voor de 17de-eeuwse bouwstijl van het gebouw. Deze werden ook grotendeels bewaard. Op de Tiendenkaart (afbeelding 1) staan getekend aan de voorkant van het gebouw twee kruisvensters onderaan en 4 travéeën bovenaan. In latere fasen werden dit er zes bovenaan en 4 onderaan (afbeelding 16 - situatie voor 1970). In 1970 werd nog 1 extra travée toegevoegd aan de rechterzijde. De invulling van de vensters in de voorgevel is recenter dan die in de zijgevel. Het houtwerk is van beduidend mindere kwaliteit en heeft een andere niet originele indeling. De nieuw te maken vensters zullen geënt worden op de overgebleven ramen in de zijgevel (zie verder). Deze zijn volgens oorspronkelijke indeling.

Afbeelding 22 toont dat de voorgevel niet meer haaks is. Vermoedelijk kreeg men een stabiliteitsprobleem bij het verwijderen van de slaapvleugel. Dit is ook het moment waarop waarschijnlijk het tichelendak werd verwijderd en vervangen werd door een lichter dak in canada en boomse pannen. Dit zou omstreeks 1909 gebeurd zijn. Het gebouw werd volgens de overlevering van de familie Swinnen een verdiep verlaagd. Dit laatste dient echter in twijfel te worden getrokken. Op de Tiendenkaart (afbeelding 1) is te zien dat de dakstoel hoger boven de bovenste reeks kruisvensters staat. Vermoedelijk was de gevel ongeveer 1 meter hoger en bestond de zijgevel uit een trapgevel. Vooraan zal een dakkapel gestaan hebben boven het tweede kruisvenster.

- Omschrijving huidige toestand

Afbeelding 22: rechtvenster bovenaan in voorgevel

Afbeelding 23: binnenzijde zelfde venster

De voorgevel is fel uitgebuit waardoor het kruisvenster helemaal getorst zit in de gevel. Langs de binnenzijde zit de zoldervloer voor het raam (afbeelding 23) omdat men de dakstoel verlaagd heeft.

- Restauratievoorstellen en keuzes

De kruisvensters in de voorgevel willen we volledig in ere te herstellen. Hiervoor zal het nodig zijn om in eerste instantie de voorgevel te stabiliseren en recht te trekken zodat de ramen terug in 1 vlak kunnen komen. De situatie werd ter plaatse onderzocht door de ingenieur stabiliteit. Om de voorgevel terug in 1 vlak te kunnen brengen en behouden stelt hij als oplossing voor om een betonnen ringbalk in de muur te verwerken. Deze zit aan de binnenzijde van de muur en zal op geen enkele manier zichtbaar blijven in de gevels. Ook aan de binnenzijde zal de balk ingekapseld worden in metselwerk zodat ze ook in het interieur niet zichtbaar is. Op die manier verkrijgt het gebouw ter hoogte van de zoldervloer opnieuw samenhang en zal de uitbolling ongedaan gemaakt kunnen worden. Deels zal de voorgevel dus opnieuw opgemetseld dienen te worden om de uitbuiking weg te werken, dit gebeurt in hetzelfde verband als het oorspronkelijke en met een aangepaste kalkmortel. Er zal zoveel mogelijk met oorspronkelijke stenen gemetst worden. Indien er niet voldoende stenen meer voorhanden zijn op de site, zal gezocht worden

naar stenen die op vlak van kleur en afmetingen zo goed mogelijk de oorspronkelijke benaderen. Aan de buitenzijdes zullen de voor- en achtergevel opnieuw enkele lagen (2 à 3) verhoogd worden in de oorspronkelijke baksteen. Op die manier kan het kruisvenster rechts ook terug recht en in het lood geplaatst worden. De gevel zal dan terug een gelijkaardige hoogte krijgen als het aanpalende deel en dan kunnen de ramen terug volledig benut worden. Om deze werken uit te kunnen voeren zal het dak tijdelijk gedemonteerd moeten worden en nadien teruggeplaatst. De muur tussen keuken en rechterdeel achteraan zetten we terug haaks op de achtergevel en tanden we in zodat deze opnieuw zijn sterkte krijgt. Het metselwerk zal in detail bekeken worden en de fel verweerde stenen worden door intacte stenen vervangen. Het geheel van de voegen zullen we laten uitkrabben en herinvoegen met kalkmortel.

3.3.1.2 Zijgevel

3.3.1.2.1 Bakoven

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Aan de Oostzijde van het hoofdgebouw is een klein gebouwtje te zien. Dit is de bakoven. Deze bleef staan tot het midden van vorige eeuw. Op afbeelding 32 ziet men links tegen de gevel het dak van de bakoven nog staan. Helaas zijn er voorlopig geen andere afbeeldingen van de bakoven beschikbaar.

Afbeelding 32: v.l.n.r. Maria Swinnen, dhr. Lemmens (schoonvader van Helena) en Helena Swinnen. Op de achtergrond zie je het dak van de bakoven.

- Omschrijving huidige toestand

De sporen van de bakoven zijn nog zichtbaar in het voegwerk aan de buitenzijde (afbeelding 33). Ook aan de binnenzijde zijn de restanten hiervan waarnemen (zie verder).

- Restauratievoorstellen en keuzes

Het herbouwen van de bakoven is niet prioritair voor de nieuwe woonfunctie, doch toch wenselijk op termijn. Er wordt geopteerd om het herbouwen van de bakoven door een gespecialiseerde ovenbouwer als optie te houden voor een latere fase in de verbouwing. Hiermee wordt reeds rekening gehouden bij de restauratie van de huidige schoorsteen.

3.3.1.2.2 Kruisvensters in de zijgevel

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Het dubbele ontlastingssysteem met twee kleine en 1 grote boog boven de kruisvensters is typerend voor deze begin van de 17de eeuw. Naast het Stenen huis zijn deze in de streek nog gekend in de wasserij van Averbode. Deze dateert van 1623.

Zie ook 3.3.1.1.3

- omschrijving huidige toestand

Op de oostelijke zijgevel zijn er momenteel nog 2 kruisvensters onderaan aanwezig en werden de twee kruisvensters bovenaan dicht gemetst (Afbeeldingen 34, 35 en 36). Eén van beide werd gecementeerd en geschilderd om eruit te zien als een kruisvenster. Op de site zijn kruisvensters gevonden (waarschijnlijk originele). De aanwezige bouwmaterialen kunnen gebruikt worden om deze vensters in ere te herstellen. De schoorsteen is onstabiel en gedeeltelijk ingestort (Afbeeldingen 36, 37, 38, 82 en 97).

- Restauratievoorstellen en keuzes

De vensters op verdieping worden terug open gemaakt en op dezelfde manier ingevuld als in de voorgevel. Hierbij wordt uiteraard rekening gehouden met de twee aanwezige maten van vensters (op de verdieping zijn ze kleiner).

De hemelwaterafvoerbuizen zijn in slechte staat en deels in PVC. Ze worden opnieuw vervangen door zinken afvoerbuizen. Het onderste deel zal voorzien zijn van een gietijzeren afvoer (afbeelding 41).

Verdere herstellingen metselwerk en natuursteen naar analogie met de voorgevel (afbeelding 42 en 43).

3.3.1.3 Achtergevel

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Op het primitief kadaster is getekend dat de 'achterbouw' inspringt en niet in het verlengde ligt van de oostelijke gevel. Dit verklaart ook het dichtgemetselde keukenraam (afbeelding 44) dat nu nog zichtbaar is aan de buitenzijde van de achtergevel.

- Omschrijving huidige toestand

Op de foto's (46, 47, 48, 49) is duidelijk te zien hoe het volledige deel tegen de rechterbuur, onder de houten balk in de achtergevel, bestaat uit recenter metselwerk. Dit 'litteken' is een bijkomende aanwijzing voor de historische achterbouw.

- Restauratievoorstellen en keuzes

Het 'litteken' op het gebouw wordt aangegrepen om de achtergevel in functie van lichtinval voor de woning open te werken. Op deze manier kan er worden gerefereerd naar de ooit aanwezige achtervleugel, en het niet originele materiaal worden verwijderd. Op deze plaats zou een grote glaspartij komen, die licht zal brengen in de woning en een wijds zicht op de tuin zal bieden.

De restanten van de niet originele achterbouw (foto 46 en 47) worden verwijderd. Deze bieden geen meerwaarde aan het gebouw.

3.3.2 Interieur

3.3.2.1 Kelder en funderingen

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Zoals op het primitief kadaster en de tekening van Jacques Halfants kunnen zien was er vroeger sprake van een of meerdere 'achterbouwen'. We vermoeden dan ook dat de toegangen naar de kelder via hier verliepen en niet vanuit het gebouw.

- Omschrijving huidige toestand

Het achterste deel van de kelder (hetgeen nu buiten de hoofdbouw ligt) is in zeer slechte staat en momenteel tijdelijk gestut (foto's 52, 54, 55, 57). Gezien de niet stabiele situatie moet hier een gepaste oplossing voor gezocht worden.

Het hoofddeel van de kelder is nog in redelijk goede staat. De spleten en kieren in het oude gewelf en de oude muren doen momenteel dienst als overwinteringsplaatsen voor de vleermuizen.

De kelder functioneert momenteel ook nog deels als opslagruimte voor een aantal bouwmaterialen, dit kan behouden blijven.

- Restauratievoorstellen en keuzes

Het verzakte oude deel achter de hoofdbouw kan op deze wijze onmogelijk behouden blijven. Om de stabiliteit van het hoofdgebouw te garanderen gaan we de opening naar de hoofdkelder toemaken door in de doorgang naar de kelder (lijn onder de achtergevel) een nieuwe muur te metselen met een deuropening, en er een goed geïsoleerde deur in voorzien. Het ingezakte gewelf buiten het hoofdvolume zullen we herstellen of indien dit niet mogelijk is demonteren en herbouwen. Dit vernieuwde gewelf zal dan de verbinding vormen naar een nieuwbouwkelder achter het hoofdvolume. Op die manier kan het stabiliteitsprobleem worden opgelost zonder in de hoofdkelder bijkomende ingrepen te moeten doen in functie van technieken of inleidingen van elektriciteit/gas/water, gezien dit dan in de nieuwe kelder kan worden voorzien. Het is ook opportuun om deze ruimte te gaan benutten voor alle technieken die zullen geplaatst worden in de woning. Zeker rekening houdende met een verwarming/verluchtingsinstallatie die ecologisch vooruitstrevend is moeten we voldoende ruimte hiervoor reserveren.

De toegang naar de bestaande hoofdkelder zullen we voorzien via de nieuwe kelder en dus op een andere plaats ten opzichte van de gelijkvloerse vertrekken, waardoor de functies in de woning op een meer praktische manier kunnen worden opgevat.

In de doorgang naar de oude kelder (foto 62) wordt een goed geïsoleerde deur geplaatst. Op deze manier kan de oude kelder behouden blijven en zijn functie als 'vleermuizenkelder' blijven vervullen. In de oude kelder dient er niet veel te gebeuren, gezien deze nog in goede staat is. Enkel in de hoek rechts (foto's 66 en 67) zit een scheur in het metselwerk (waar luik naar gelijkvloers was) die fel gewerkt heeft. Deze dient hersteld te worden zodat er geen verdere verzakking kan optreden.

3.3.2.2 Gelijkvloers

3.3.2.2.1 Keuken

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Vanuit de keuken werd vroeger het brood in de bakoven (afbeelding 32) gestopt.

De huidige gootsteen werd pas in 1944 toegevoegd. Deze is afkomstig van het huis van dokter Symons uit Blauwput Kessel-Lo. Deze woonde op de hoek van de Kerkstraat en de Gemeentestraat in Kessel-Lo. Zijn huis werd gebombardeerd in WO-II. De gootsteen (afbeelding 72) en de schoorsteen in de woonkamer komen uit zijn huis. De bakoven en schoorsteen werden dichtgemaakt door Joannes Remigius Swinnen en werd later behangen met een baksteenmotief (afbeelding 71).

- Omschrijving huidige toestand

De schoorsteen heeft een omkadering in hout gekregen. De deur naar de voorste leefruimte is nog een originele en dus te bewaren deur. Op de vloer vinden we betontegels uit 1944 en de plafonds zijn bepleisterd. Op de muren staat pleister (afbeelding 72).

- Restauratievoorstellen en keuzes

In de keuken is het, zoals eerder vermeld, de bedoeling om op termijn de bakoven en de daarbij horende schoorsteen te hermaken. In de keuken worden de huidige houten planken van de schoorsteen opnieuw vervangen door steen.

De aanwezige gootsteen wordt hergebruikt, maar niet noodzakelijk op dezelfde plaats in de keuken.

De deur van keuken naar leefruimte is origineel en blijft behouden, het pleisterwerk aan het plafond in de keuken wordt verwijderd. Alsook de betontegels op de vloer die bij de restauratie worden vervangen door een natuursteenvloer (type kerkvloer).

De wanden dienen waar nodig herstelling van het metselwerk te krijgen en zouden verder aan de binnenzijde ontdaan worden van alle eventuele cementeringslagen, de afwerking zal gebeuren in kalkpleister. Dit omwille van zijn isolerende en vochtregulerende werking die het binnenklimaat gunstig zullen beïnvloeden.

3.3.2.2 Leefruimtes

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Is deze ruimte ooit het kantoor geweest van de schepensbank? Vandewoude (1958): “Een schepensbank t.t.z. een gebouw dat uitsluitend voor de schepensbank diende, heeft te Tielt niet bestaan. Wel bezat de schepensbank een kamer in het Leeuwen (het latere Stenen Huis), waar allerlei dorpsaangelegenheden werden besproken: zo kwamen de 10 juni 1609 de pastoors Vandermeulen en Spijskens er samen met de luitenant-meier en de schepenen, om de grenzen van de tiendegronen van beide parochiën vast te leggen; de 18 juli 1629 vergaderden er de landdeken (van Diest), een kapelaan en de tafelmeeesters ter regeling van een onderwijskwesatie; omstreeks 1633 hielden de schepenen er een bespreking met pastoor Frongteaux; de 29 januari 1771 kwamen alle schepenen, meier Spruyt en de pastoor van de Onze-Lieve-Vrouwekerk er bijeen in de genechte kamer om tot de verkiezing van een kerkmeester en een tafelmeeester over te gaan.”⁸

Halfants stelt in 1964: “Een klein vertrek moet zich rechts van de ingang bevonden hebben met nog bestaande groot kruisraam in de zijgevel en een klein toegemetseld venster naast de wagendeur zelf (thans muurkast); was dit een kantoor, afgescheiden van de woning? De poort werd veel later verkleind tot een gewone deur en het hoekkamertje bij de poortruimte gevoegd.”⁹

De muurkast werd rond 1980 terug open gemaakt tot een venster.

Een vergaderplaats moest in elk geval verwarmd worden, gezien er nergens op de verdiepen een schoorsteen werd gevonden lijkt het logisch dat de vergaderplaats op de gelijkvloers was. Een andere mogelijkheid is de kamer aan de andere kant van de poort.

Vandewoude (1958): “De eerste voorkamer naast de inrijpoort was kleiner dan nu en had slechts één venster; de twee andere voorkamers vormden wellicht één zaal met een grote schouw tegen de zijgevel. Van de oude open haarden blijft slechts een brok console in witte steen over, in een bijgebouw gebruikt; deze stemt overeen met de pas gerestaureerde schoorsteenmantel van de pastorie van St-Pieters-Rode (1690).” De grote zaal bevond zich in het afgebroken rechterdeel van het gebouw. De schoorsteenmantel werd teruggevonden in de tuin van het monument.

De ruimte met de nu ingestorte hoekschouw was ten tijde van Evarist en Liske een winkel.

Havermans: “Evarist Swinnen, gehuwd met Liske Truyen, een Nederlandse, hield winkel en reed wekelijks met kar en paard naar de Leuvense markt om voor de boeren boter weg te voeren en voor zichzelf winkelwaar aan te brengen. Hij werd in 1939 als eeuweling gevierd, was wat de levenswijze betreft een volgeling van pastoor Kneipp en, op maatschappelijk gebied, van priester Daens.”¹⁰

In het oostelijk deel van de ruimte werd het plafond, net als in de keuken, bepleisterd. De muren waren oorspronkelijk eveneens bepleisterd. De schoorsteen is ingestort en moet hersteld worden.

- Omschrijving huidige toestand

De vloer bestaat uit twee verschillende soorten betonstenen. Deze werden gelegd in 1944. Op dat ogenblik werd de oude vloer uitgedrukt en werd het vloerniveau verhoogd met ongeveer 20 cm.

Dit gebeurde om niet meer over de eiken balk te moeten stappen tussen de oorspronkelijk twee ruimten.

De tussenmuur werd door de vorige eigenaar gedeeltelijk afgebroken (afbeelding 75, 80, 82). Dit kan een bijkomende reden zijn voor de instabiliteit van de voorgevel en kan deels als oorzaak gezien worden voor

⁸ Vandewoude (1958) O.L.V. Tielt in het verleden. Hagelandse Werkgemeenschap O.L.V. Tielt, p. 125;

⁹ Halfants J. (1964) Het Stenen Huis te O.L. Vr. – Tielt, Oost- Jrg. 1, nr. 1; P. 13-18

¹⁰ Havermans K (1964) Nog iets over het “Stenen Huis” te Tielt, Oost-, Jrg. 1 nr.2; p.33-34

het uitbollen van de voorgevel. Er zal in verder ontwerp rekening moeten worden gehouden met bijkomende maatregelen om ervoor te zorgen dat de voorgevel gestabiliseerd wordt en er een betere samenhang van de gevels (zie ook verder bij achtergevel) gegarandeerd kan worden, bijvoorbeeld door middel van een ingewerkte ringbalk.

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

- Restauratievoorstellen en keuzes

De gedeeltelijk afgebroken muur tussen de twee voorste ruimtes (foto 82) wordt volledig verwijderd. Het deel dat er nu nog staat vervult geen enkele functie en is enkel hinderlijk. Zoals eerder aangegeven wordt er geopteerd, in samenspraak met de ingenieur stabiliteit, voor een ingewerkte ringbalk en/of verankering van de tussenvloeren met de gevels. De vloeren liggen op verschillende niveaus na ophoging in 1944. Deze worden verwijderd en evenals in de keuken vervangen door een natuursteenvloer op eenzelfde niveau.

Alle nog aanwezige pleisterlagen op de plafonds worden verwijderd zodat de eiken balken en vloerdelen terug zichtbaar worden aan de onderzijde. Waar nodig zal het houtwerk hersteld of vervangen worden door eenzelfde houtsoort. De moer- en kinderbalken worden gezandstraald om zo de sporen van het pleisterwerk weg te werken.

De niet-originale muur in de achterste ruimte (foto 88, 90) zal worden verwijderd. Ook bekijken we in functie van de samenhang van de muren om de dwarse muur tussen keuken en leefruimte herop te bouwen loodrecht op de achtergevel en deze dan ook opnieuw in te tanden. Nu staan de gevels los van elkaar, wat nefast is voor de stabiliteit van het geheel.

3.3.2.3 Eerste verdieping

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

De versierde balkkoppen en indelingen door middel van tussenwandjes in verschillende materialen duiden erop dat dit ooit 1 open ruimte was en dat er in verschillende fasen kleinere ruimten werden gecreëerd.

- Omschrijving huidige toestand

Hier is het metselwerk van de buitenmuren op vele plaatsen erg slecht en aan herstelling toe. De tussenwandjes in leem en vlechtwerk zijn in slechte staat.

Op vele plaatsen is de houten tussenvloer rot en zal de draagstructuur alsook de beplanking vervangen moeten worden. Specifieke inspectie van het houtwerk door een gespecialiseerde firma is nog niet uitgevoerd. Dit zal volgens ons nodig zijn om correcte behandeling en strategie te bepalen.

- Restauratievoorstellen en keuzes

De tussenmuurtjes in leem en vlechtwerk zullen verwijderd worden op hun huidige positie omdat ze op deze manier onmogelijk de functie van scheidingswand kunnen vervullen. We willen opteren om ze indien mogelijk in hun geheel te demonteren en terug te gebruiken op een andere plaats als voorzetwand. Op die manier blijven ze zichtbaar en gebruikt in het gebouw, maar kunnen we toch het nodige akoestische comfort garanderen door tussen de slaapkamers te werken met geïsoleerde wandjes. Hierin kunnen dan ook technieken verwerkt worden. Om het originele zicht van de vloeren te behouden zal er worden gewerkt met een dubbele vloerstructuur met geïsoleerde tussenruimte voor leidingen. Op die manier zal er zowel langs onderzijde de beplanking zichtbaar zijn als langs boven, en wordt ruimte gecreëerd om elektriciteitskabels en leidingen weg te werken.

3.3.2.4 Zolder en dak

- Historiek op basis van fotomateriaal en overlevering

Zie eerdere omschrijvingen.

- Omschrijving huidige toestand

Het dak is reeds verschillende jaren lek, hierdoor zijn de houten structuren alsook de muren erg aangetast. De hoofdgebintes van het dak zijn grotendeels nog goed en kunnen behandeld of plaatselijk hersteld worden met epoxy. Het kinderhout zal grotendeels vervangen moeten worden.

100

101

- restauratievoorstellen en keuzes

Gezien we de dakstoel terug hoger wensen te plaatsen zal het dak worden weggenomen en teruggeplaatst. Bovenop het keperwerk wensen we af te werken met houten beplanking die in het zicht blijft. Hierop kunnen we dan isoleren en een onderdak plaatsen. Als dakbedekking wensen we de op het terrein aanwezige boomse pannen te gebruiken (aangevuld met bijkomend aangekochte pannen van eenzelfde type).

Om onder het dak slaap- en woonfuncties te kunnen herbergen dienen we een manier te vinden om voldoende daglicht in de ruimtes te kunnen brengen. Op dit moment zijn er enkele glazen pannen, maar dit kunnen we na isolatie van het dak niet meer toepassen. Graag bekijken we de mogelijkheden van het plaatsen van enkele 'rustieke dakvensters' aan de achterzijde, type velux GVO, dit voor zowel lichtinval als verluchtingsmogelijkheden.

KU LEUVEN ARCHEOWORKS
Celestijnenlaan 200E bus 2409
3001 HEVERLEE, België
tel. + 32 16 32 64 58
archeoworks@kuleuven.be
www.kuleuven.be

LID VAN **ASSOCIATIE
KU LEUVEN**